T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
BİNGÖL İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME MERKEZİ

AKADEMİK BECERİLERİN İZLENMESİ ve DEĞERLENDİRİLMESİ

8. SINIFLAR RAPORU

BİNGÖL

2018

ÖNSÖZ

Her ülke uyguladığı eğitim sisteminin vizyonu doğrultusunda işlerliğini görebilmek için eğitim sistemini izler ve değerlendirir. İzleme ve değerlendirmelerin sonucunda ise sistemin her kademesine geri bildirimler sunulur, doğru uygulamalar desteklenir, geliştirilir, yenilikler plânlanır ve varsa olası eksiklikler ortadan kaldırılır. Millî Eğitim Bakanlığı da eğitim sistemiyle ve yürüttüğü çalışmalarla ilgili izleme ve değerlendirme çalışmalarını titizlikle sürdürmektedir.

Bakanlığımız 21. yüzyılın başlarından itibaren uluslararası düzeyde gerçekleştirilen izleme ve değerlendirme çalışmalarına (TIMSS, PISA) katılmış, elde ettiği verileri ilgililerle ve kamuoyuyla paylaşmış; üniversitelerimizden basınımıza, sivil toplum örgütlerinden düşünce kuruluşlarına kadar eğitimin bütün paydaşlarına ulaştırmıştır.

Ülkemiz eğitim sistemini izleyip değerlendirebilmek adına yalnızca uluslararası izleme ve değerlendirme çalışmalarıyla yetinmemiştir. 2014 yılından itibaren eğitim sistemimizin izlenmesine ve değerlendirilmesine ilişkin millî bir sistem geliştirilmesi plânlanmış, 2016 yılında Akademik Becerilerin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi (ABİDE) çalışmasının ilk uygulaması yapılmıştır.

8.sınıf öğrencilerinin okulda öğrendikleri akademik bilgileri günlük hayatta kullanabilme becerilerinin ölçüldüğü bir araştırma olan Akademik Becerilerin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi raporu, bu izleme ve değerlendirme sisteminin önümüzdeki süreçlerde eğitim politikalarına ve eğitim programlarına yön vermede etkili olacağını göstermektedir.

Periyodik olarak gerçekleştireceğimiz ve eğitimin tüm kademelerindeki gelişmelerle ilgili veri toplamayı hedeflediğimiz bu çalışmanın ülkemize ve eğitim sistemimizin gelişimine katkı sağlamasını temenni ediyor; araştırma sürecinde özveriyle çalışan Bakanlığımız personeline ve akademisyenlere yürüttükleri çalışmadan ötürü teşekkür ediyorum.

İsmet YILMAZ

Milli Eğitim Bakanı

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ 14
1.1.ABİDE Araştırmasının Genel Amacı 17
YÖNTEM 18
2.1. Evren ve Örneklem 19
2.2. İlimizde ABİDE Uygulaması 19
2.3. Test Deseni 20
2.4. Dereceli Puanlama Anahtarlarının Geliştirilmesi 20
2.5. ABİDE Anketlerinin Hazırlanması 21
2.6. Testlere İlişkin Güvenirlik Değerleri 23
2.7. Açık Uçlu Sorular İçin Puanlayıcılar Arası Tutarlılığın Belirlenmesi 24
2.8. Yetenek Kestirimi 26
2.9. Standart Belirleme Çalışması 26
2.10. İndislerin Oluşturulması 29
2.10.1. Sosyoekonomik düzey 30
2.10.2. Okula yönelik tutum 30
2.10.3. Akran zorbalığına maruz kalma 30
2.10.4. Aile ilgisi 31
2.10.5. Aile baskısı 31
2.10.6. Her bir derse yönelik sevgi (dersten hoşlanma) 31
2.11. Çıkılarak Oluşturulan İndisler 32
2.11.1. Mesleki doyum 32
2.11.2. Mesleki yeterlik algısı 32
2.11.3. Mesleki gelişim 33
2.12. Okul Anketinde Yer Alan Maddelerden Yola Çıkılarak Oluşturulan İndisler 33
2.12.1. Öğrenci kaynaklı sorunlar 33
2.12.2. Öğrenci kaynaklı olmayan sorunlar 34
2.13. Verilerin Analizi 34
BULGULAR 35
TÜRKÇE DERSİNE İLİŞKİN BULGULAR 36
3.1.1.Türkçe Dersine Ait Öğrenci Katılımı 36
3.1.2. Türkçe Başarısını Etkileyen Öğrenci Özellikleri 42
3.1.2.1. Anne Eğitim Düzeyi 42
3.1.2.2. Sosyoekonomik Düzey 43
3.1.2.3. Eğitim Hedefi 44

3.1.2.4. Evdeki Kitap Sayısı 44
3.1.2.5. Destekleme ve Yetiştirme Kurslarına Katılma Durumu 45
3.1.2.6. Okula Yönelik Tutum 46
3.1.2.7. Aile İlgisi ve Aile Baskısı 46
3.1.2.8. Akran Zorbalığına Maruz Kalma Durumu (İndisi) 47
3.1.2.9. Öğrenci Görüşlerine Göre Öğretmenlerin Ödev Verme Sıklığı ve Öğrencilerin Ödevler İçin Harcadıkları Süre 48
3.1.2.10. Türkçe Dersine Verilen Değer, Dersten Hoşlanma ve Derse İlişkin Öz-yeterlik 49
3.1.2.11. Türkçe Dersi ve Diğer Dersler Arasındaki İlişki 50
3.1.3. Türkçe Başarısını Etkileyen Öğretmen Özellikleri 50
3.1.3.1. Öğretmenin Eğitim Düzeyi 50
3.1.3.2. Öğretmenlerin Eğitim Düzeyi ve Kıdeminin Birlikte Ele Alınması 52
3.1.3.3. Öğretmenlerin Mesleki Gelişim Etkinliklerine Katılım Durumları 52
3.1.3.4. Öğretmenlerin Girmiş Oldukları Derslere İlişkin Görüşleri 54
3.1.3.5. Öğretmenlerin Ödev Verme Sıklığı ve Ödevlerle İlgili Öğrencilere Geribildirimde Bulunma Durumları 55
3.1.4. Türkçe Başarısını Etkileyen Okul Özellikleri 56
3.1.4.1. Türkçe Dersine Ait Okulların Başarı Durumları 57
3.1.4.2. Okul Türü 57
3.1.4.3. Sekizinci Sınıf Ortalama Sınıf Mevcudu 57
3.1.4.4. Okulda Kütüphane Olup Olmama Durumu 58
3.1.4.5. Okulun Bulunduğu Yer 59
3.1.4.6. Velilerin Okul Etkinliklerine Katılımı 60
3.1.4.7. Okulun Çevre Güvenliği 60
MATEMATİK DERSİNE İLİŞKİN BULGULAR 62
3.2.1. Matematik Dersine Ait Öğrenci Katılımı 62
3.2.2 Matematik Başarısını Etkileyen Öğrenci Özellikleri 73
3.2.2.1. Anne Eğitim Düzeyi 73
3.2.2.2. Sosyoekonomik Düzey 74
3.2.2.3. Eğitim Hedefi 74
3.2.2.4. Evdeki Kitap Sayısı 75
3.2.2.5. Destekleme ve Yetiştirme Kurslarına Katılma Durumu 76
3.2.2.6. Okula Yönelik Tutum 76
3.2.2.7. Aile İlgisi ve Aile Baskısı 77
3.2.2.8. Akran Zorbalığına Maruz Kalma Durumu (Şiddete-Zorbalığa Maruz Kaldım) 77
3.2.2.9. Öğrenci Görüşlerine Göre Öğretmenlerin Ödev Verme Sıklığı ve Öğrencilerin Ödevler İçin Harcadıkları Süre 78

3.2.2.10. Matematik Dersine Verilen Değer, Dersten Hoşlanma ve Derse İlişkin Öz-yeterlik 80
3.2.2.11. Matematik Dersi ve Diğer Dersler Arasındaki İlişki 80
3.2.3. Matematik Başarısını Etkileyen Öğretmen Özellikleri 81
3.2.3.1. Öğretmenin Eğitim Düzeyi 81
3.2.3.2. Öğretmenlerin Eğitim Düzeyi ve Kıdeminin Birlikte Ele Alınması 82
3.2.3.3. Öğretmenlerin Mesleki Gelişim Etkinliklerine Katılım Durumları 83
3.2.3.4. Öğretmenlerin Girmiş Oldukları Derslere İlişkin Görüşleri 85
3.2.3.6. Öğretmenlerin Ödev Verme Sıklığı ve Ödevlerle İlgili Öğrencilere Geribildirimde Bulunma Durumları 86
3.2.4. Matematik Başarısını Etkileyen Okul Özellikleri 88
3.2.4.1. Matematik Dersine Ait Okulların Başarı Durumları 88
3.2.4.2. Okul Türü 88
3.2.4.3.Sekizinci Sınıf Ortalama Sınıf Mevcudu 89
3.2.4.4.Okulda Kütüphane Olup Olmama Durumu 89
3.2.4.5.Okulun Bulunduğu Yer 90
3.2.4.6.Velilerin Okul Etkinliklerine Katılımı 91
3.2.4.7. Okulun Çevre Güvenliği 91
FEN BİLİMLERİ DERSİNE İLİŞKİN BULGULAR 93
3.3.1. Fen Bilimleri Dersine Ait Öğrenci Katılımı 93
3.3.2. Fen Bilimleri Başarısını Etkileyen Öğrenci Özellikleri 100
3.3.2.1. Anne Eğitim Düzeyi 101
3.3.2.2. Sosyoekonomik Düzey 101
3.3.2.3. Eğitim Hedefi 102
3.3.2.4. Evdeki Kitap Sayısı 103
3.3.2.5. Destekleme ve Yetiştirme Kurslarına Katılma Durumu 103
3.3.2.6. Okula Yönelik Tutum 104
3.3.2.7. Aile İlgisi ve Aile Baskısı 105
3.3.2.8. Akran Zorbalığına Maruz Kalma Durumu (İndisi) 105
3.3.2.9. Öğrenci Görüşlerine Göre Öğretmenlerin Ödev Verme Sıklığı ve Öğrencilerin Ödevler İçin Harcadıkları Süre 106
3.3.2.10. Fen Bilimleri Dersine Verilen Değer, Dersten Hoşlanma ve Derse İlişkin Öz-yeterlik .. 107
3.3.2.11. Fen Bilimleri Dersi ve Diğer Dersler Arasındaki İlişki 108
3.3.3. Fen Bilimleri Başarısını Etkileyen Öğretmen Özellikleri 109
3.3.3.1. Öğretmenin Eğitim Düzeyi 109
3.3.3.2. Öğretmenlerin Genel Çalışma Süresi ve Mevcut Okulda Çalışma Süresi 109
3.3.3.3. Öğretmenlerin Eğitim Düzeyi ve Kıdeminin Birlikte Ele Alınması 110

3.3.3.4. Öğretmenlerin Mesleki Gelişim Etkinliklerine Katılım Durumları 111
3.3.3.5. Öğretmenlerin Girmiş Oldukları Derslere İlişkin Görüşleri 112
3.3.3.6. Öğretmenlerin Ödev Verme Sıklığı ve Ödevlerle İlgili Öğrencilere Geribildirimde Bulunma Durumları 113
3.3.4. Fen Bilimleri Başarısını Etkileyen Okul Özellikleri 115
3.3.4.1. Fen Bilimleri Dersine Ait Okulların Başarı Durumları 115
3.3.4.2. Okul Türü 115
3.3.4.3.Sekizinci Sınıf Ortalama Sınıf Mevcudu 116
3.3.4.4.Okulda Fen bilimleri Laboratuvarı Olup Olmama Durumu 117
3.3.4.5.Okulda Kütüphane Olup Olmama Durumu 118
3.3.4.6. Okulun Bulunduğu Yer 118
3.3.4.7. Velilerin Okul Etkinliklerine Katılımı 119
3.3.4.8.Okulun Çevre Güvenliği 120
SOSYAL BİLGİLER DERSİNE İLİŞKİN BULGULAR 121
3.4.1. Sosyal Bilgiler Dersine Ait Öğrenci Katılımı 121
3.4.2. Sosyal Bilgiler Başarısını Etkileyen Öğrenci Özellikleri 128
3.4.2.1. Anne Eğitim Düzeyi 128
3.4.2.2. Sosyoekonomik Düzey 129
3.4.2.3. Eğitim Hedefi 129
3.4.2.4. Evdeki Kitap Sayısı 130
3.4.2.5. Destekleme ve Yetiştirme Kurslarına Katılma Durumu 131
3.4.2.6. Okula Yönelik Tutum 131
3.4.2.7. Aile İlgisi ve Aile Baskısı 132
3.4.2.8. Akran Zorbalığına Maruz Kalma Durumu (İndisi) 132
3.4.2.9. Öğrenci Görüşlerine Göre Öğretmenlerin Ödev Verme Sıklığı ve Öğrencilerin Ödevler İçin Harcadıkları Süre 133
3.4.2.10. Sosyal Bilgiler Dersine Verilen Değer, Dersten Hoşlanma ve Derse İlişkin Öz-yeterlik 135
3.4.2.11. Sosyal Bilgiler Dersi ve Diğer Dersler Arasındaki İlişki 135
3.4.3. Sosyal Bilgiler Başarısını Etkileyen Öğretmen Özellikleri 136
3.4.3.1. Öğretmenin Eğitim Düzeyi 136
3.4.3.2. Öğretmenlerin Genel Çalışma Süresi ve Mevcut Okulda Çalışma Süresi 137
3.4.3.3. Öğretmenlerin Eğitim Düzeyi ve Kıdeminin Birlikte Ele Alınması 137
3.4.3.4. Öğretmenlerin Mesleki Gelişim Etkinliklerine Katılım Durumları 138
3.4.3.5. Öğretmenlerin Girmiş Oldukları Derslere İlişkin Görüşleri 140
3.4.3.6. Öğretmenlerin Ödev Verme Sıklığı ve Ödevlerle İlgili Öğrencilere Geribildirimde Bulunma Durumları 141
3.4.4. Sosyal Bilgiler Başarısını Etkileyen Okul Özellikleri 143

3.4.4.1. Sosyal Bilgiler Dersine Ait Okulların Başarı Durumları..... 143
3.4.4.2. Okul Türü..... 143
3.4.4.3. Sekizinci Sınıf Ortalama Sınıf Mevcudu..... 144
3.4.4.4. Okulda Kütüphane Olup Olmama Durumu..... 144
3.4.4.5.Okulun Bulunduğu Yer..... 145
3.4.4.6. Velilerin Okul Etkinliklerine Katılımı..... 146
3.4.4.7. Okulun Çevre Güvenliği..... 146
SONUÇ VE TARTIŞMA..... 148
4. SONUÇ VE TARTIŞMA..... 149

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 3. 1.Öğrencilerin Türkçe Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Dağılımı..... 37
Şekil 3. 2. Türkçe Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Erkek Öğrencilerin Dağılımı..... 39
Şekil 3. 3. Türkçe Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Kız Öğrencilerin Dağılımı 40
Şekil 3. 4. İlçelere Göre Türkçe Yeterlilik Düzeylerinin Dağılımı..... 41
Şekil 3. 5. Okul Türüne Göre Okulların Türkçe Alanındaki Yeterlik Düzeylerinin Dağılımı 42
Şekil 3. 6. Öğrencilerin Matematik Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Dağılımı..... 63
Şekil 3. 7. Matematik Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Erkek Öğrencilerin Dağılımı..... 69
Şekil 3. 8. Matematik Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Kız Öğrencilerin Dağılımı 70
Şekil 3. 9. İlçelere Göre Matematik Yeterlilik Düzeylerinin Dağılımı 71
Şekil 3. 10. Okul Türüne Göre Okulların Matematik Alanındaki Yeterlik Düzeylerinin Dağılımı 72
Şekil 3. 11. Öğrencilerin Fen Bilimleri Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Dağılımı 94
Şekil 3. 12. Fen Bilimleri Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Erkek Öğrencilerin Dağılımı..... 97
Şekil 3. 13.Fen Bilimleri Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Kız Öğrencilerin Dağılımı..... 98
Şekil 3. 14. İlçelere Göre Fen Bilimleri Yeterlilik Düzeylerinin Dağılımı..... 99
Şekil 3. 15. Okul Türüne Göre Okulların Fen Bilimleri Alanındaki Yeterlik Düzeylerinin Dağılımı 100
Şekil 3. 16. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Dağılımı 122
Şekil 3. 17. Sosyal Bilgiler Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Erkek Öğrencilerin Dağılımı..... 125
Şekil 3. 18. Sosyal Bilgiler Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Kız Öğrencilerin Dağılımı 126
Şekil 3. 19. İlçelere Göre Sosyal Bilgiler Yeterlilik Düzeylerinin Dağılımı..... 126
Şekil 3. 20. Okul Türüne Göre Okulların Sosyal Bilgiler Alanındaki Yeterlik Düzeylerinin Dağılımı 127

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 2. 1 Tabakalı Örnekleme İçin Oluşturulan Alt Düzeyler (Tabakalama Değişkenleri) 19
Tablo 2. 2. Esas soruların dağılımı 20
Tablo 2. 3. Test formları ve madde sayıları 20
Tablo 2. 4. ABİDE Öğrenci Anketi İçeriği 22
Tablo 2. 5. ABİDE Öğretmen Anketi İçeriği 22
Tablo 2. 6. ABİDE Öğretmen Anketi İçeriği 23
Tablo 2. 7. ABİDE Kitapçıkları İçin Kestirilen İç Tutarlık Anlamında Güvenirlik Katsayıları 23
Tablo 2. 8. Puanlayıcılar Arası Tutarlılık Sonuçları (Fen bilimleri ile Matematik Açık Uçlu Sorular) 24
Tablo 2. 9. Puanlayıcılar Arası Tutarlılık Sonuçları (Sosyal Bilgiler ve Türkçe Açık Uçlu Sorular) 25
Tablo 2. 10. Türkçe Dersi Yeterlik Düzeyleri ve Puan Karşılıkları 28
Tablo 2. 11.. Matematik Testi Yeterlik Düzeyleri ve Puan Karşılıkları 29
Tablo 2. 12. Fen bilimleri Yeterlik Düzeyleri ve Puan Karşılıkları 29
Tablo 2. 13. Sosyal Bilgiler Yeterlik Düzeyleri ve Puan Karşılıkları 29

Tablo 3. 1. Türkçe Dersi Öğrenci Katılımına Ait Betimsel İstatistikler 36
Tablo 3. 2 . Türkçe Dersi Yeterlik Düzeyleri ve Puan Karşılıkları 36
Tablo 3. 3. Türkçe Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Öğrencilerin Dağılımı 37
Tablo 3. 4. Türkçe Testine Ait Yeterlik Düzeyleri ve Tanımları 38
Tablo 3. 5. Türkçe Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Erkek Öğrencilerin Dağılımı 39
Tablo 3. 6. Türkçe Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Kız Öğrencilerin Dağılımı 40
Tablo 3. 7. Anne Eğitim Düzeyine Göre Öğrencilerin Türkçe Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler 43
Tablo 3. 8. Öğrencilerin Gelir Düzeyleri ile Türkçe Testi Puanları Arasındaki Korelasyon 43
Tablo 3. 9. . Eğitim Hedefi Değişkenine Göre Öğrencilerin Türkçe Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler 44
Tablo 3. 10. Evdeki Kitap Sayısına Göre Öğrencilerin Türkçe Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler 45
Tablo 3. 11. DYK'ya Katılma Durumuna Göre Öğrencilerin Türkçe Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler 45
Tablo 3. 12. Öğrencilerin Okula Yönelik Tutumları ile Türkçe Testi Puanları Arasındaki Korelasyon 46
Tablo 3. 13. Türkçe Puanları ile Aile İlgisi ve Aile Baskısı Arasındaki Korelasyonlar 47
Tablo 3. 14. Türkçe Puanları ile Akran Zorbalığına Maruz Kalma Durumları Arasındaki Korelasyon 47
Tablo 3. 15. Türkçe Öğretmenlerinin Ödev Verme Sıklığına İlişkin Betimsel İstatistikler 48
Tablo 3. 16. Öğrencilerin Türkçe Ödevleri İçin Harcadıkları Süreye Göre Türkçe Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler 48
Tablo 3. 17. Türkçe Puanları ile Türkçe Dersine Verilen Değer, Dersten Hoşlanma ve Türkçe Öz-Yeterlik Algısı Arasındaki Korelasyonlar 49
Tablo 3. 18. Türkçe Puanları ile Diğer Ders Puanları Arasındaki Korelasyonlar 50
Tablo 3. 19. Öğretmenlerin Eğitim Düzeyine Göre Öğrencilerin Türkçe Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler 51
Tablo 3. 20. Öğrencilerin Türkçe Testi Puanları ile Öğretmenlerin Genel Çalışma Süresi ve Mevcut Okulda Çalışma Süresi Arasındaki Korelasyonlar 51
Tablo 3. 21. Öğretmenlerin Öğretmenlikteki Hizmet süresi ile Öğrencilerin Türkçe Puanları Üzerindeki Ortak Etkisi 52
Tablo 3. 22. Türkçe Öğretmenlerinin Mesleki Gelişim Etkinliklerine Katılım Durumları 53

Tablo 3. 23. Türkçe Öğretmenlerinin Girmiş Oldukları Derslere İlişkin Görüşleri 54
Tablo 3. 24. Öğretmenlerin Ödev Verme Sıklığına Göre Öğrencilerin Türkçe Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler 55
Tablo 3. 25. Türkçe Öğretmenlerinin Ev Ödevleriyle İlgili Öğrencilere Geri Bildirimde Bulunma Durumları 56
Tablo 3. 26. Okulların Türkçe Dersine Ait Betimsel İstatistikler 57
Tablo 3. 27. Okul Türüne Göre Ortalama Türkçe Testi Puanları 57
Tablo 3. 28. Sekizinci Sınıf Ortalama Sınıf Mevcuduna Göre Okulların Ortalama Türkçe Puanları 58
Tablo 3. 29. Okul Kütüphanesi Olup Olmama Durumuna Göre Okulların Ortalama Türkçe Puanları .. 59
Tablo 3. 30. Okulun Bulunduğu Yerleşim Birimine Göre Okulların Ortalama Türkçe Puanları 59
Tablo 3. 31. Velilerin Okul Etkinliklerine Katılımına Ortalama Türkçe Puanları 60
Tablo 3. 32. Okulun Çevre Güvenliğine Göre Ortalama Türkçe Puanları 60
Tablo 3. 33. Matematik Dersi Öğrenci Katılımına Ait Betimsel İstatistikler 62
Tablo 3. 34 . Matematik Dersi Yeterlik Düzeyleri ve Puan Karşılıkları 62
Tablo 3. 35. Matematik Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Öğrencilerin Dağılımı 63
Tablo 3. 36. Matematik Testine Ait Yeterlik Düzeyleri ve Tanımları 64
Tablo 3. 37. Matematik Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Erkek Öğrencilerin Dağılımı 69
Tablo 3. 38. Matematik Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Kız Öğrencilerin Dağılımı 70
Tablo 3. 39. Anne Eğitim Düzeyine Göre Öğrencilerin Matematik Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler 73
Tablo 3. 40. Öğrencilerin Gelir Düzeyleri ile Matematik Testi Puanları Arasındaki Korelasyon 74
Tablo 3. 41. Eğitim Hedefi Değişkenine Göre Öğrencilerin Matematik Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler 74
Tablo 3. 42. Evdeki Kitap Sayısına Göre Öğrencilerin Matematik Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler 75
Tablo 3. 43. DYK'ya Katılma Durumuna Göre Öğrencilerin Matematik Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler 76
Tablo 3. 44. Öğrencilerin Okula Yönelik Tutumları ile Matematik Testi Puanları Arasındaki Korelasyon 76
Tablo 3. 45. Matematik Puanları ile Aile İlgisi ve Aile Baskısı Arasındaki Korelasyonlar 77
Tablo 3. 46. Matematik Puanları ile Akran Zorbalığına Maruz Kalma Durumları Arasındaki Korelasyon 78
Tablo 3. 47. Matematik Öğretmenlerinin Ödev Verme Sıklığına İlişkin Betimsel İstatistikler 78
Tablo 3. 48. Öğrencilerin Matematik Ödevleri İçin Harcadıkları Süreye Göre Matematik Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler 79
Tablo 3. 49. Matematik Puanları ile Türkçe Dersine Verilen Değer, Dersten Hoşlanma ve Matematik Öz-Yeterlik Algısı Arasındaki Korelasyonlar 80
Tablo 3. 50.Matematik Puanları ile Diğer Ders Puanları Arasındaki Korelasyonlar 80
Tablo 3. 51. Öğretmenlerin Eğitim Düzeyine Göre Öğrencilerin Matematik Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler 81
Tablo 3. 52. Öğrencilerin Matematik Testi Puanları ile Öğretmenlerin Genel Çalışma Süresi ve Mevcut Okulda Çalışma Süresi Arasındaki Korelasyonlar 82
Tablo 3. 53. Öğretmenlerin Öğretmenlikteki Hizmet süresi ile Öğrencilerin Matematik Puanları Üzerindeki Ortak Etkisi 83
Tablo 3. 54. Matematik Öğretmenlerinin Mesleki Gelişim Etkinliklerine Katılım Durumları 84
Tablo 3. 55. Matematik Öğretmenlerinin Girmiş Oldukları Derslere İlişkin Görüşleri 85
Tablo 3. 56. Öğretmenlerin Ödev Verme Sıklığına Göre Öğrencilerin Matematik Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler 86

Tablo 3. 57. Matematik Öğretmenlerinin Ev Ödevleriyle İlgili Öğrencilere Geri Bildirimde Bulunma Durumları 87
Tablo 3. 58. Okulların Matematik Dersine Ait Betimsel İstatistikler 88
Tablo 3. 59. Okul Türüne Göre Ortalama Matematik Testi Puanları 88
Tablo 3. 60. Sekizinci Sınıf Ortalama Sınıf Mevcuduna Göre Okulların Ortalama Matematik Puanları 89
Tablo 3. 61. Okul Kütüphanesi Olup Olmama Durumuna Göre Okulların Ortalama Türkçe Puanları .. 90
Tablo 3. 62. Okulun Bulunduğu Yerleşim Birimine Göre Okulların Ortalama Matematik Puanları 90
Tablo 3. 63. Velilerin Okul Etkinliklerine Katılımına Ortalama Matematik Puanları 91
Tablo 3. 64. Okulun Çevre Güvenliğine Göre Ortalama Matematik Puanları 91
Tablo 3. 65. Fen Bilimleri Dersi Öğrenci Katılımına Ait Betimsel İstatistikler 93
Tablo 3. 66 . Fen Bilimleri Dersi Yeterlik Düzeyleri ve Puan Karşılıkları 93
Tablo 3. 67. Fen Bilimleri Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Öğrencilerin Dağılımı 94
Tablo 3. 68. Fen Bilimleri Testine Ait Yeterlik Düzeyleri ve Tanımları 95
Tablo 3. 69. Fen Bilimleri Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Erkek Öğrencilerin Dağılımı 97
Tablo 3. 70. Fen Bilimleri Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Kız Öğrencilerin Dağılımı 98
Tablo 3. 71. Anne Eğitim Düzeyine Göre Öğrencilerin Fen Bilimleri Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler 101
Tablo 3. 72. Öğrencilerin Gelir Düzeyleri ile Fen Bilimleri Testi Puanları Arasındaki Korelasyon 102
Tablo 3. 73. Eğitim Hedefi Değişkenine Göre Öğrencilerin Fen Bilimleri Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler 102
Tablo 3. 74. Evdeki Kitap Sayısına Göre Öğrencilerin Fen Bilimleri Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler 103
Tablo 3. 75. DYK'ya Katılma Durumuna Göre Öğrencilerin Fen Bilimleri Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler 104
Tablo 3. 76. Öğrencilerin Okula Yönelik Tutumları ile Fen Bilimleri Testi Puanları Arasındaki Korelasyon 104
Tablo 3. 77. Fen Bilimleri Puanları ile Aile İlgisi ve Aile Baskısı Arasındaki Korelasyonlar 105
Tablo 3. 78. Fen Bilimleri Puanları ile Akran Zorbalığına Maruz Kalma Durumları Arasındaki Korelasyon 105
Tablo 3. 79. Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Ödev Verme Sıklığına İlişkin Betimsel İstatistikler 106
Tablo 3. 80. Öğrencilerin Fen Bilimleri Ödevleri İçin Harcadıkları Süreye Göre Fen Bilimleri Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler 107
Tablo 3. 81. Fen Bilimleri Puanları ile Fen Bilimleri Dersine Verilen Değer, Dersten Hoşlanma ve Fen Bilimleri Öz-Yeterlik Algısı Arasındaki Korelasyonlar 108
Tablo 3. 82. Fen Bilimleri Puanları ile Diğer Ders Puanları Arasındaki Korelasyonlar 108
Tablo 3. 83. Öğretmenlerin Eğitim Düzeyine Göre Öğrencilerin Fen Bilimleri Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler 109
Tablo 3. 84. Öğrencilerin Fen Bilimleri Testi Puanları ile Öğretmenlerin Genel Çalışma Süresi ve Mevcut Okulda Çalışma Süresi Arasındaki Korelasyonlar 110
Tablo 3. 85. Öğretmenlerin Öğretmenlikteki Hizmet süresi ile Öğrencilerin Fen bilimleri Puanları Üzerindeki Ortak Etkisi 110
Tablo 3. 86. Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Mesleki Gelişim Etkinliklerine Katılım Durumları 111
Tablo 3. 87. Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Girmiş Oldukları Derslere İlişkin Görüşleri 112
Tablo 3. 88. Öğretmenlerin Ödev Verme Sıklığına Göre Öğrencilerin Fen Bilimleri Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler 114
Tablo 3. 89. Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Ev Ödevleriyle İlgili Öğrencilere Geri Bildirimde Bulunma Durumları 114
Tablo 3. 90. Okulların Fen Bilimleri Dersine Ait Betimsel İstatistikler 115

Tablo 3. 91. Okul Türüne Göre Ortalama Fen Bilimleri Testi Puanları 116
Tablo 3. 92. Sekizinci Sınıf Ortalama Sınıf Mevcuduna Göre Okulların Ortalama Fen Bilimleri Puanları 116
Tablo 3. 93. Fen bilimleri Laboratuvarı Olup Olmama Durumuna Göre Okulların Ortalama Fen bilimleri Puanları..... 117
Tablo 3. 94. Okul Kütüphanesi Olup Olmama Durumuna Göre Okulların Ortalama Türkçe Puanları 118
Tablo 3. 95. Okulun Bulunduğu Yerleşim Birimine Göre Okulların Ortalama Fen Bilimleri Puanları .. 119
Tablo 3. 96. Velilerin Okul Etkinliklerine Katılımına Ortalama Fen Bilimleri Puanları 119
Tablo 3. 97. Okulun Çevre Güvenliğine Göre Ortalama Fen Bilimleri Puanları 120
Tablo 3. 98. Sosyal Bilgiler Dersi Öğrenci Katılımına Ait Betimsel İstatistikler 121
Tablo 3. 99 . Sosyal Bilgiler Dersi Yeterlik Düzeyleri ve Puan Karşılıkları 121
Tablo 3. 100. Sosyal Bilgiler Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Öğrencilerin Dağılımı 122
Tablo 3. 101. Sosyal Bilgiler Testine Ait Yeterlik Düzeyleri ve Tanımları 123
Tablo 3. 102. Sosyal Bilgiler Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Erkek Öğrencilerin Dağılımı 124
Tablo 3. 103. Sosyal Bilgiler Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Kız Öğrencilerin Dağılımı 125
Tablo 3. 104. Anne Eğitim Düzeyine Göre Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler 128
Tablo 3. 105. Öğrencilerin Gelir Düzeyleri ile Sosyal Bilgiler Testi Puanları Arasındaki Korelasyon ... 129
Tablo 3. 106. Eğitim Hedefi Değişkenine Göre Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler 129
Tablo 3. 107. Evdeki Kitap Sayısına Göre Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler 130
Tablo 3. 108. DYK'ya Katılma Durumuna Göre Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler 131
Tablo 3. 109. Öğrencilerin Okula Yönelik Tutumları ile Sosyal Bilgiler Testi Puanları Arasındaki Korelasyon 131
Tablo 3. 110. Sosyal Bilgiler Puanları ile Aile İlgisi ve Aile Baskısı Arasındaki Korelasyonlar 132
Tablo 3. 111. Sosyal Bilgiler Puanları ile Akran Zorbalığına Maruz Kalma Durumları Arasındaki Korelasyon 133
Tablo 3. 112. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ödev Verme Sıklığına İlişkin Betimsel İstatistikler 133
Tablo 3. 113. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Ödevleri İçin Harcadıkları Süreye Göre Sosyal Bilgiler Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler 134
Tablo 3. 114. Sosyal Bilgiler Puanları ile Sosyal Bilgiler Dersine Verilen Değer, Dersten Hoşlanma ve Sosyal Bilgiler Öz-Yeterlik Algısı Arasındaki Korelasyonlar 135
Tablo 3. 115. Sosyal Bilgiler Puanları ile Diğer Ders Puanları Arasındaki Korelasyonlar 135
Tablo 3. 116. Öğretmenlerin Eğitim Düzeyine Göre Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler 136
Tablo 3. 117. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Testi Puanları ile Öğretmenlerin Genel Çalışma Süresi ve Mevcut Okulda Çalışma Süresi Arasındaki Korelasyonlar 137
Tablo 3. 118. Öğretmenlerin Öğretmenlikteki Hizmet süresi ile Öğrencilerin Fen bilimleri Puanları Üzerindeki Ortak Etkisi 138
Tablo 3. 119. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Mesleki Gelişim Etkinliklerine Katılım Durumları..... 139
Tablo 3. 120. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Girmiş Oldukları Derslere İlişkin Görüşleri 140
Tablo 3. 121. Öğretmenlerin Ödev Verme Sıklığına Göre Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler..... 141
Tablo 3. 122. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ev Ödevleriyle İlgili Öğrencilere Geri Bildirimde Bulunma Durumları..... 142
Tablo 3. 123. Okulların Sosyal Bilgiler Dersine Ait Betimsel İstatistikler 143

Tablo 3. 124. Okul Türüne Göre Ortalama Sosyal Bilgiler Testi Puanları 143
Tablo 3. 125. Sekizinci Sınıf Ortalama Sınıf Mevcuduna Göre Okulların Ortalama Sosyal Bilgiler Puanları..... 144
Tablo 3. 126. Okul Kütüphanesi Olup Olmama Durumuna Göre Okulların Ortalama Türkçe Puanları 145
Tablo 3. 127. Okulun Bulunduğu Yerleşim Birimine Göre Okulların Ortalama Sosyal Bilgiler Puanları 145
Tablo 3. 128. Velilerin Okul Etkinliklerine Katılımına Ortalama Sosyal Bilgiler Puanları 146
Tablo 3. 129. Okulun Çevre Güvenliğine Göre Ortalama Sosyal Bilgiler Puanları 146

BÖLÜM-1

GİRİŞ

Eğitim sistemimizde yer alan öğretim programlarının hedefleri, öğrencilerin okulda ne öğrendiğinden çok öğrendikleri ile neler yapabildikleri üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu durum, öğrencilerin öğrendiklerini gündelik yaşamda kullanabilme durumlarının belirlenmesini ve öğrencilerin üst düzey zihinsel becerilerinin ölçülmesini gerektirmektedir. Tüm bu ihtiyaçların giderilmesine yönelik olarak geliştirilen Akademik Becerilerin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi (ABİDE) çalışması, ortaokul 8. sınıfta öğrenim gören öğrencilerimizin örgün eğitimde kazanmış oldukları bilgi ve becerileri kullanma becerilerinin ölçüldüğü bir durum belirleme çalışmasıdır.

Öğrencilerin gerçek yaşam durumlarında karşılaşması muhtemel problem durumlarının öğrencilere sunulması ve değerlendirmenin bu durumlar üzerinden yapılması öğrencilerin öğrendiklerinin anlamlı hale gelmesini sağlamaktadır. Nitekim **Demirtaşlı (2010)**, üst düzey düşünme becerilerinin gündelik yaşam ile ilişki kurularak geliştirilmesi ve ölçülmesinin öğretim programlarının öngördüğü bir durum olduğunu savunmaktadır. Bununla birlikte, **Demirtaşlı (2010)** öğrenmelerin kalıcı ve nitelikli olabilmesinin öğretim ve değerlendirme uygulamalarının üst düzey düşünme becerilerine odaklanması ve gündelik yaşamla ilişkilendirilmesi yoluyla mümkün olduğunu ileri sürmektedir.

ABİDE çalışmasıyla öğrencilerin okulda öğrendiklerini gündelik yaşamda ne ölçüde kullanabildiklerinin ve zihinsel becerilere sahip olma durumlarının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bunun sonucunda da ulusal düzeyde bir izleme-değerlendirme sisteminin kurulması planlanmaktadır.

Eğitim sistemimizde önemli bir yer tutan ulusal sınavlarda çoktan seçmeli soruların kullanılması, geleneksel bir hal almıştır. Çoktan seçmeli sorular, öğrencilerin cevaplarını kendilerinin oluşturmasına olanak vermemekle birlikte onları içerisinde doğru cevabın da yer aldığı sınırlı sayıda seçeneğin üzerinde tercih yapmaya yöneltmektedir. Bu nedenle çoktan seçmeli sorularla öğrencilerin eleştirel düşünme, problem çözme gibi üst düzey zihinsel becerilerinin ölçülmesi zorlaşmaktadır. Öğrencilerin üst düzey zihinsel becerilerinin ölçülmesine daha fazla olanak sağlayan ve onlara kendi cevabını oluşturma olanağı sağlayan açık uçlu soruların kullanılmasının gerektiği düşünülmektedir. Üst düzey düşünme becerileri; eleştirel, yansıtıcı, üst bilişsel ve yaratıcı düşünme süreçlerini içine almaktadır. Bu beceriler, öğrenciler yeni sorunlarla karşılaştıklarında aktif bir biçimde işe koşulur. Bir başka ifadeyle üst

düzey zihinsel beceriler, basit bir şekilde ezberlemekten ya da kavramaktan çok daha fazlasını içine almaktadır. Bunların ötesinde yargıda bulunma, düşünce geliştirme, çıkarımda bulunma, seçenekleri değerlendirme gibi bilişsel süreçleri içine almaktadır (Wang ve Wang, 2014). Bu becerilerin geçerli bir biçimde ölçülebilmesi için öğrencilere sorulan soruların sınıf ortamı dışında, gündelik yaşamdan ve çok aşina olmadıkları durumlar olması gerekmektedir. Üst düzey zihinsel becerilerin ölçülmesinde; (a) seçmeye dayalı, (b) oluşturmaya dayalı, (c) açıklamaya dayalı madde formatları kullanılabilir. Seçmeye dayalı maddeler; çoktan seçmeli maddeleri, eşleştirme ve sıralama maddelerini içine almaktadır. Oluşturmaya dayalı maddeler; kısa cevap, kompozisyon tipi ve performansa dayalı maddeleri içine almaktadır. Açıklamaya dayalı maddeler ise seçmeye ve oluşturmaya dayalı maddelerde seçilen ya da oluşturulan cevaplar için gerekçeler sunmayı içine almaktadır (King, Goodson ve Rohani, 1998).

Eğitimde süreç odaklı değerlendirme kapsamında izleme değerlendirme çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Eğitim çıktılarının ölçülmesi ve öğrenci ile öğretmene geri bildirim verilmesi, öğrenme çıktılarının nedenlerinin araştırılması eğitimin niteliğinin artırılması için önem arz etmektedir. Okulların en temel amacı olan bireyi hayata hazırlama işlevinin de artırılması için gündelik yaşam becerilerinin ölçülmesi gerekmektedir.

ABİDE çalışması becerilerin ölçülmesine odaklanması yönüyle PISA (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı), kazanımları temel alması yönüyle de TIMSS (Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması) ile benzerlik göstermektedir. PISA ve TIMSS ülke geneli olarak izleme yapmakta il düzeyinde ise bir geribildirim vermemektedir. Her ilin kendine özgü durumlarının izlenmesi ve geribildirim verilmesi için il düzeyinde örneklem alınması gerekmektedir.

Öğrencilerin okul yaşamında öğrendiklerini gündelik yaşam durumlarına aktarma becerileri ve herhangi bir problem durumuyla karşılaştıklarında problemi çözme becerilerinin ölçülmesi de hedeflenmiştir.

1.1. ABİDE Araştırmasının Genel Amacı

ABİDE araştırmasının genel amacı, ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin zihinsel becerilerinin ortaya konulması ve öğrencilerin başarılarıyla ilişkili öğrenci, öğretmen ve okul özelliklerinin belirlenmesidir. Bu genel amaç kapsamında ulaşılması hedeflenen alt amaçlar ise şunlardır:

- 8. sınıf düzeyinde öğrencilerin Türkçe, Matematik, Fen Bilimleri ve Sosyal Bilgiler alanlarında zihinsel becerilere ne ölçüde sahip olduklarını belirlemek,
- Öğrencilerin başarılarını etkileyen duyuşsal, aile ve okul özelliklerini ortaya koymak,
- Öğrencilerin puanlarının karşılık geldiği yeterlik düzeylerinin olduğu ve puanların anlam kazandığı bir değerlendirme sistemi kurmak,
- Yeterlik düzeylerinin belirlenmesinden sonra periyodik olarak uygulanacak bu çalışma ile süreç içerisinde eğitimde gelişimi ve üst yeterlik düzeyine ulaşan öğrenci sayısını ortaya koyabilmektir.

BÖLÜM-2

YÖNTEM

2.1. Evren ve Örneklem

ABİDE örnekleminin belirlenmesinde MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı'ndan alınan okul ve şube sayıları kullanılmıştır.

İlimizde 329 öğrenci 64 branş öğretmeni (Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler, Fen Bilimleri) ve 16 okul abide uygulamasında ilimizi temsilen örneklem olarak kullanılmıştır.

İl düzeyinde örneklem seçilirken tabakalı örnekleme yoluyla alt tabakalar oluşturulmuştur. İl içi seçilen örneklem öncelikle kent-kır, ardından devlet-özel olarak alt düzeylere dağıtılmış ardından da devlet okulları ikili-normal öğretim; ikili ve normal öğretime sahip okulların her biri de İmam Hatip, Genel ve YBO olacak şekilde şube sayıları orantılı olarak alt düzeylere ayrılmıştır.

Tablo 2. 1 Tabakalı Örnekleme İçin Oluşturulan Alt Düzeyler (Tabakalama Değişkenleri)

Şube												
Kent						Kır						
Devlet			Özel			Devlet			Özel			
İkili Öğretim			Normal Öğretim			İkili Öğretim			Normal Öğretim			
İmam H.	Genel	YBO	İmam H.	Genel	YBO	İmam H.	Genel	YBO	İmam H.	Genel	YBO	

İlimizden ABİDE çalışmasına 12 Genel Ortaokul 2 YİBO 2 İmam Hatip Ortaokulu olmak üzere toplamda 16 okul katılmıştır.

2.2. İlimizde ABİDE Uygulaması

Bakanlık tarafından yapılan pilot uygulama sonucu gözden geçirilen anketler ve sorular kitapçık halinde ilimize gönderilmiştir. ABİDE esas uygulaması 2016 Nisan-Mayıs aylarında ilimizde seçilen örneklem okullar üzerinde gerçekleştirilmiştir. ABİDE uygulamasında yer alan soruların derslere ve soru türlerine göre dağılımları Tablo 2.2 de yer almaktadır.

Tablo 2. 2. Esas soruların dağılımı

Alan	Çoktan Seçmeli	Açık Uçlu
Türkçe	13	14
Matematik	13	14
Fen bilimleri	13	14
Sosyal Bilgiler	14	13

2.3. Test Deseni

2016 yılında yapılan esas uygulamada kullanılan madde sayısı: 27 (9 + 9 + 9)'dir. 2016 yılındaki uygulamada ilk kez kullanılan pilot madde sayısı ise 24'tür. Kullanılan kitapçıklar ve test formlarında yer alan madde sayıları Tablo 2.3'te görülmektedir

Tablo 2. 3. Test formları ve madde sayıları

A Formu	B Formu	C Formu
9 + 9 = 18 madde	9 + 9 =18 madde	9 + 9 =18 madde
A1: 18+2 pilot=20 madde	B1: 18+2 pilot=20 madde	C1: 18+2 pilot=20 madde
A2: 18+2 pilot=20 madde	B2: 18+2 pilot=20 madde	C2: 18+2 pilot=20 madde
A3: 18+2 pilot=20 madde	B3: 18+2 pilot=20 madde	C3: 18+2 pilot=20 madde
A4: 18+2 pilot=20 madde	B4: 18+2 pilot=20 madde	C4: 18+2 pilot=20 madde

A1'den A4'e kadar bütün A kitapçıklarındaki maddelerin ilk 18 sorusu ortaktır. Yalnızca, son iki madde ilk kez bu uygulamada kullanılmıştır. Aynı durum B ve C kitapçıkları için de geçerlidir. Her bir kitapçıkta yer alan maddelerin yaklaşık olarak yarısı açık uçlu, diğer yarısı ise çoktan seçmelidir. Yapılandırılmış açık uçlu maddeler 0-1, 0-2, 0-3 vb. şeklinde puanlanmıştır. Yukarıda anlatılan durum, ABİDE'de değerlendirme yapılan dört ders (Türkçe, Matematik, Fen bilimleri, Sosyal Bilgiler) için de aynıdır.

2.4. Dereceli Puanlama Anahtarlarının Geliştirilmesi

ABİDE esas uygulaması sonunda açık uçlu soruların puanlanmasında dereceli puanlama anahtarlarından yararlanılmıştır. Dereceli puanlama anahtarları aşağıdaki bölümlerden oluşmaktadır:

- Her soru için mevcut en yüksek puan seviyesinin tanımlandığı bölüm “Doğru Yanıt”, kabul edilmeyen yanıtların tanımlandığı bölüm “Yanlış Yanıt”, boş bırakılma durumu ise “Boş” başlığı altında yer almaktadır. Kısmi doğru yanıtların olduğu sorular için “Kısmi doğru Yanıt” başlıklı bölüm oluşturulmuştur.
- Her puan için yanıt türlerinin genel tanımı yer almaktadır.
- Tanımların hemen altında yanıt örnekleri yer almaktadır. Örnekler, bazı olası yanıt örnekleridir.

Puanlamanın güvenilir ve geçerli olması için açık uçlu sorularda genellikle “yanıtı sınırlandırılmış” soru formatı tercih edilmektedir. Yanıt sınırlandırılmadığında öğrencilerin yazabileceği pek çok şey doğru olacağından puanlamada sorun yaşanmaktadır. Ancak açık uçlu sorularda irdelenmesi gereken en önemli nokta öğrencilerin yazacakları yanıtlarda hangi anahtar sözcüklerin olması gerektiğinin belirlenmesi ve yanıtta neye vurgu yapılması gerektiğinin açıklanmasıdır. Yanıt anahtarı iyi tasarlanmamış açık uçlu sorularda puanlamalarda oluşacak tutarsızlıkların geçerliğe de yansıması kaçınılmazdır (**Berberoğlu, 2012).**

2.5. ABİDE Anketlerinin Hazırlanması

ABİDE çalışması kapsamında öğrenci başarısını belirleyen bağlamsal faktörler hakkında veri toplanmasının bütüncül bir değerlendirme yapmaya olanak sağlayacağı düşünülmüş ve başarı testlerinin yanı sıra öğrenci, öğretmen ve okul anketleri hazırlanmıştır. Öğrenci anketleri, uygulamaya katılan bütün öğrencilere; öğretmen anketleri, ABİDE uygulamasının gerçekleştirildiği sınıfların dersine giren Türkçe, matematik, fen bilimleri ile sosyal bilgiler öğretmenlerine; okul anketleri ise ABİDE uygulamasının yapıldığı okulların müdürlerine uygulanmıştır.

Öğrenci, öğretmen ve okul anketlerinin hazırlanmasının ilk aşamasında Ankara’da Sosyo ekonomik düzey (SED) bakımından farklılık gösteren (düşük-orta-yüksek SED) üç okul belirlenmiştir. Bu okulların 8. sınıf öğrencilerinden, okullardaki Türkçe, matematik, fen bilimleri ile sosyal bilgiler öğretmenlerinden ve okul yöneticilerinden “Öğrenci başarısını etkileyen faktörler nelerdir?” sorusu üzerine düşünerek kompozisyon yazmaları istenmiştir. Elde edilen yaklaşık 400 öğrenci, 50 öğretmen ve 3 yönetici kompozisyonu incelenmiş ve anketin taslak kısmı oluşturulmuştur. Daha sonra literatür taraması yapılmış ve PISA, TIMSS gibi geniş ölçekli uygulamalarda kullanılan anketlerden yararlanılmıştır. Tüm bu incelemelerin ardından uzman görüşü alınarak anketlerin nihai hali oluşturulmuştur.

Öğrenci anketinin içeriği Tablo 2.4'te yer almaktadır. Öğretmen anketinin içeriği ise Tablo 2.5'te yer almaktadır.

Tablo 2. 4. ABİDE Öğrenci Anketi İçeriği

Anket Konu Başlığı	Konu içeriği
Kişisel Bilgiler	Öğrencilerin kendileri, ailesi, yaşadıkları çevre ve okul yaşantılarıyla ilgili bilgileri kapsamaktadır.
Okulunuz ve Okulunuz Hakkındaki Düşünceleriniz	Öğrencilerin okulları hakkındaki genel bilgileri ve okulları hakkındaki düşüncelerini kapsamaktadır.
Ödevleriniz ve Dönem Sonu Başarılarınızın Belirlenmesine İlişkin Görüşleriniz	Öğrencilerin okulda verilen ödevler ve yapılan ölçme değerlendirme uygulamaları hakkındaki görüş ve düşüncelerini kapsamaktadır.
Okulunuzda Matematik Dersi Hakkındaki Görüşleriniz	Öğrencilerin okullarında almış oldukları matematik dersi hakkındaki görüş ve düşüncelerini kapsamaktadır.
Okulunuzda Fen bilimleri Dersi Hakkındaki Görüşleriniz	Öğrencilerin okullarında almış oldukları fen bilimleri dersi hakkındaki görüş ve düşüncelerini kapsamaktadır.
Okulunuzda Türkçe Dersi Hakkındaki Görüşleriniz	Öğrencilerin okullarında almış oldukları Türkçe dersi hakkındaki görüş ve düşüncelerini kapsamaktadır.
Okulunuzda Sosyal Bilgiler Dersi Hakkındaki Görüşleriniz	Öğrencilerin okullarında almış oldukları Sosyal Bilgiler dersi hakkındaki görüş ve düşüncelerini kapsamaktadır.
Okulunuzda Eğitim-Öğretim	Öğrencilerin okullarındaki eğitim-öğretim ortamı ve öğretmenleri hakkındaki görüşleri ve düşüncelerini kapsamaktadır.

Tablo 2. 5. ABİDE Öğretmen Anketi İçeriği

Anket Konu Başlığı	Konu içeriği
Kişisel Bilgiler	Öğretmenlerin kendileri, eğitim yaşantıları ve meslek kariyerleri ilgili bilgileri kapsamaktadır.
Mesleki Gelişim	Öğretmenlerin mesleki gelişimlerine katkı sağlayan etkinliklere katılım durumları hakkındaki bilgileri kapsamaktadır.
Akademik Başarıda Okulun Önemi	Öğretmenlerin görev yaptıkları okullarda eğitim başarısını etkileyen faktörler hakkındaki görüş ve düşüncelerini kapsamaktadır.
Öğretmenlik Mesleği	Öğretmenlerin öğretmenlik mesleği hakkındaki görüş ve düşüncelerini kapsamaktadır.

Okul anketinin içeriği Tablo 2.6'da yer almaktadır.

Tablo 2. 6. ABİDE Öğretmen Anketi İçeriği

Anket Konu Başlığı	Konu içeriği
Kişisel Bilgiler	Öğretmenlerin kendileri, eğitim yaşantıları ve meslek kariyerleri ilgili bilgileri kapsamaktadır.
Mesleki Gelişim	Öğretmenlerin mesleki gelişimlerine katkı sağlayan etkinliklere katılım durumları hakkındaki bilgileri kapsamaktadır.
Akademik Başarıda Okulun Önemi	Öğretmenlerin görev yaptıkları okullarda eğitim başarısını etkileyen faktörler hakkındaki görüş ve düşüncelerini kapsamaktadır.
Öğretmenlik Mesleği	Öğretmenlerin öğretmenlik mesleği hakkındaki görüş ve düşüncelerini kapsamaktadır.

2.6. Testlere İlişkin Güvenirlik Değerleri

Toplam 12 kitapçığın bulunduğu ABİDE uygulamasının her bir kitapçığında yer alan çoktan seçmeli ve açık uçlu sorular dikkate alınarak her bir kitapçık için iç tutarlık anlamında güvenirlik değerleri hesaplanmıştır. Elde edilen iç tutarlık anlamında güvenirlik katsayıları Tablo 2.7'de verilmiştir.

Tablo 2. 7. ABİDE Kitapçıkları İçin Kestirilen İç Tutarlık Anlamında Güvenirlik Katsayıları

Türkçe Kitapçıkları	Güvenirlik katsayısı	Matematik Kitapçıkları	Güvenirlik katsayısı	Fen Bilimleri Kitapçıkları	Güvenirlik katsayısı	Sosyal Bil. Kitapçıkları	Güvenirlik katsayısı
A	0,73	A	0,85	A	0,83	A	0,73
B	0,76	B	0,83	B	0,82	B	0,78
C	0,78	C	0,79	C	0,81	C	0,73

Tablo 1.7 incelendiğinde, en düşük güvenirlik katsayısına sahip kitapçıkların Türkçe A kitapçığı ile sosyal bilgiler A ve C kitapçıkları, en yüksek güvenirlik katsayısına sahip kitapçıkların ise matematik A ve B kitapçıkları ile fen bilimleri A kitapçığı olduğu görülmektedir.

2.7. Açık Uçlu Sorular İçin Puanlayıcılar Arası Tutarlılığın Belirlenmesi

Öğrencilerin her bir açık uçlu soruya verdiği yanıt, iki değerlendirici tarafından değerlendirilmiştir. Değerlendiricilerin öğrenci yanıtlarına verdikleri puanlar arasında herhangi bir fark olduğunda öğrencinin yanıtı üst değerlendirici tarafından değerlendirilmiş ve üst değerlendiricinin öğrenci yanıtına verdiği puan öğrencinin nihai puanı olarak ortaya konulmuştur. Üst değerlendiriciler, ABİDE'de kullanılan soruların hazırlanmasından, sorulara ilişkin puanlama anahtarlarının geliştirilmesine kadar sürecin başından sonuna kadar görev almış ve öğrenci özelliklerini bilen alan uzmanlarıdır. ABİDE kapsamında uygulanan açık uçlu sorular için hesaplanan puanlayıcılar arası tutarlılığa ilişkin sonuçlar (Cramer's V değerleri) Tablo 2.8 ve 2.9'da görülmektedir.

Tablo 2. 8. Puanlayıcılar Arası Tutarlılık Sonuçları (Fen bilimleri ile Matematik Açık Uçlu Sorular)

Fen bilimleri Soru Kodları	Cramer's V değerleri	Matematik Soru Kodları	Cramer's V değerleri
F-2016-0001	.83	M-2016-0004	.97
F-2016-0004	.99	M-2016-0007	.98
F-2016-0005	.96	M-2016-0008	.99
F-2016-0007	.94	M-2016-0010	.88
F-2016-0009	.95	M-2016-0012	.95
F-2016-0011	.90	M-2016-0013	.99
F-2016-0013	.95	M-2016-0015	.98
F-2016-0015	.94	M-2016-0018	.87
F-2016-0017	.99	M-2016-0020	.93
F-2016-0021	.97	M-2016-0037	.99
F-2016-0024	.86	M-2016-0039	.97
F-2016-0025	.98	M-2016-0041	.94
F-2016-0027	.93	M-2016-0043	.97
F-2016-0029	.91	M-2016-0044	.90

Tablo 2. 9. Puanlayıcılar Arası Tutarlılık Sonuçları (Sosyal Bilgiler ve Türkçe Açık Uçlu Sorular)

Sosyal Bilgiler Soru Kodları	Cramer's V değerleri	Türkçe Soru Kodları	Cramer's V değerleri
S-2016-0003	.98	T-2016-0002	.83
S-2016-0004	.88	T-2016-0007	.92
S-2016-0006	.97	T-2016-0008	.98
S-2016-0007	.83	T-2016-0010	.90
S-2016-0008	.97	T-2016-0011	.97
S-2016-0011	.88	T-2016-0014	.92
S-2016-0013	.97	T-2016-0015	.94
S-2016-0014	.92	T-2016-0018	.98
S-2016-0017	.93	T-2016-0019	.98
S-2016-0022	.97	T-2016-0029	.87
S-2016-0025	.89	T-2016-0031	.93
S-2016-0028	.87	T-2016-0032	.91
S-2016-0029	.94	T-2016-0035	.99
		T-2016-0037	.93

Tablo 2.8 ve 2.9 incelendiğinde, tüm dersler için elde edilen Cramer's V değerlerinin80'in üzerinde olduğu görülmektedir. Bir başka deyişle, değerlendiriciler arası tutarlılığın oldukça yüksek olduğu savunulabilir.

2.8. Yetenek Kestirimi

ABİDE uygulamasında yer alan Türkçe, matematik, fen bilimleri ile sosyal bilgiler testlerinde yer alan maddeler için madde parametreleri ile kestirilmiştir. Model veri uyumunun incelenmesi amacıyla çoktan seçmeli maddeler için 1, 2 ve 3 parametreli lojistik model, açık uçlu maddelerden cevap anahtarı 1-0 şeklinde oluşturulanlar 1 ve 2 parametreli lojistik modelden elde edilen -2 Log Likelihood değerleri incelenmiştir. Sonuç olarak çoktan seçmeli maddelerin 3 parametreli lojistik modele, açık uçlu olarak puanlanan maddelerden cevap anahtarı 1-0 şeklinde oluşturulanların 2 parametreli lojistik modelin daha iyi uyum sağladığı görülmüştür. Cevap anahtarı 2 kategoriden fazla olan açık uçlu maddeler için aşamalı tepki modeli (graded response model) kullanılmıştır. Her bir test için elde edilen madde parametreleri ve ortak maddeler dikkate alınarak R programında yer alan p-link eşitleme paketi ile A ve C testleri B testine eşitlenmiştir. Eşitleme yöntemlerinden en az hatayı Stocking Lord yönteminin verdiği görülmüştür. Elde edilen öğrenci yetenek kestirimleri, Stocking Lord yöntemi ile elde edilen değerler kullanılarak B formu üzerinden yeniden belirlenmiştir. Elde edilen yetenek kestirimleri ile ortalama 500 olan yeni puanlar elde edilmiştir.

2.9. Standart Belirleme Çalışması

İşaretleme (bookmark) yöntemi kullanılarak standart belirleme çalışması gerçekleştirilmiştir. Çalışmada Türkçe, matematik, sosyal bilgiler ile fen bilimleri branşlarından 15'er öğretmen (katılımcı) yer almıştır. Katılımcılar belirlenirken; cinsiyet, katılımcıların görev yaptığı bölge gibi değişkenler dikkate alınmıştır. Her bir ders için 3 masa oluşturulmuş ve her bir masada 5 katılımcının yer alması planlanmıştır.

ABİDE sürecini bilen ve daha önce bu sürecin belli aşamalarında (soru yazma, değerlendirme vb.) yer alan katılımcılar masa liderleri olarak belirlenmiştir. Masa liderleri, bulundukları masada standart belirleme çalışmalarının yapılmasını yönlendiren (katılımcıların sorularla ve soruların ölçtükleri özelliklerle ilgili görüş bildirmeleri için moderatörlük yapan, işaretlemelerin nasıl yapılacağı vb. süreçleri katılımcılara anlatan) kişilerdir.

Öncelikle bütün katılımcılara ABİDE ve standart belirleme ile ilgili sunular yapılmıştır. ABİDE'nin amacı, ABİDE'de ölçülen beceriler vb. katılımcılarla paylaşılmış ve katılımcıların ABİDE'ye aşinalık kazanmaları sağlanmıştır. Daha sonra standart belirlemenin amacı, kullanılacak yöntem (işaretleme yöntemi) katılımcılara anlatılmıştır.

Daha sonra masa liderleriyle grup liderleri bir araya gelmiş ve hedef öğrenci tanımlarının ilk taslağı oluşturulmuştur. Hedef öğrenci tanımları, herhangi bir yeterlik düzeyinde (temelaltı, temel, orta, ortaüstü, ileri) bulunan öğrencinin sahip olması gereken bilgi, beceri ve yetenekleri içine almaktadır. Hedef öğrenci tanımları oluşturulurken 2016 yılı içinde "ABİDE beceri belirleme çalıştayında" ortaya konulan ürünler ile PISA ve TIMSS'in yeterlik tanımlarından yararlanılmıştır.

Sonraki süreçte masa liderlerine eğitimler verilmiştir. Eğitim kapsamında masa liderlerinden yapması beklenenler açık bir biçimde ifade edilmiş ve uygulamanın bütün masalarda eş zamanlı ve standartlara uygun bir şekilde yürütülmesi için gerekli açıklamalar yapılmıştır. Her bir ders için Ölçme Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğünde görevli bir ölçme ve değerlendirme uzmanı grup lideri olarak belirlenmiştir. Grup liderlerinin görevi, her bir derse ait masaların eşgüdüm içinde çalışmasını sağlamak ve herhangi bir sorun yaşandığında müdahalede bulunmaktır. Masa liderleri, işaretlemeler esnasında oy kullanma hakkına sahipken, grup liderleri oy kullanma hakkına sahip değildir.

Masa lideri eğitimleri tamamlandıktan sonra masa liderleri "katılımcı", grup liderleri de "masa lideri" olacak şekilde bir deneme uygulaması gerçekleştirilmiştir. Bu şekilde masa liderlerinin süreçte ne yapacaklarını somutlaştırmaları sağlanmıştır.

Çalışma daha sonra masalarda devam etmiştir. ABİDE A kitapçığında yer alan maddeleri katılımcılar eş zamanlı olarak öğrenci gözüyle cevaplamışlardır. Daha sonra katılımcılara sıralanmış soru kitapçıkları (elde edilen istatistiklere göre soruların kolaydan zora doğru sıralandığı kitapçıklar) ve madde haritaları dağıtılmıştır. Sıralanmış soru kitapçıklarında yer alan soruları katılımcıların incelemesi istenmiş ve madde haritasına bu soruların ölçtüğü özelliklerle ve soruların kendisinden önceki sorulardan neden daha zor olduğu ile ilgili notlar almaları istenmiştir. Bununla birlikte açık uçlu sorular için puanlama anahtarları katılımcılar tarafından incelenmiş ve bu şekilde açık uçlu soruların ölçtüğü özelliklerin net bir şekilde ortaya konulması sağlanmıştır. Katılımcılar masalarda sorularla ilgili tartışmaları gerçekleştirdikten sonra masa liderleri "Hedef öğrenci tanımlarını dikkate alarak" katılımcıların dört işaretleme yapmasını istemiştir. Bu işaretlemeler, temelaltı-temel, temel-orta, orta-ortaüstü, ortaüstü-ileri düzeylerin kesme noktalarına karşılık gelmektedir. Yapılan ilk işaretlemelerden (birinci tur)

sonra katılımcılar yaptıkları işaretlemelerin gerekçesini tartışmışlardır. İlk işaretlemelere ilişkin etki verileri (her bir yeterlik düzeyinde yer alan öğrencilerin yüzdesi) grup liderleri tarafından katılımcılarla paylaşılmıştır. Yapılan tartışmalar dikkate alınarak katılımcılar ikinci kez bağımsız bir şekilde işaretleme yapmışlardır. Bu işaretlemelere ilişkin etki verileri de katılımcılarla paylaşılmıştır. Daha sonra masalar bir araya gelmiş ve katılımcılar 15'er kişilik gruplar şeklinde ikinci tur işaretlemelerinin gerekçelerini tartışmışlardır. Bu tartışmalar dikkate alınarak üçüncü tur (nihai) işaretlemeler bağımsız bir şekilde yapılmıştır.

Üçüncü tur sonunda yapılan işaretlemelerin ortancası alınmış ve nihai kesme noktaları oluşturulmuştur. Belirlenen kesme noktaları ve her bir yeterlik düzeyinde yer alan maddeler dikkate alınarak hedef öğrenci tanımları (yeterlik düzeyi tanımları) güncellenmiştir.
A kitapçığı için yürütülen çalışmaların aynısı, B kitapçığı için de yürütülmüş ve B kitapçığı için belirlenen kesme noktaları dikkate alınarak yeterlik düzeyi tanımlarına son şekli verilmiştir. Bu yeterlik düzeyleri Ek 5 (Türkçe), Ek 6 (Matematik), Ek 7 (Fen bilimleri) ve Ek 8'de (Sosyal Bilgiler) yer almaktadır. C kitapçığı, A ve B kitapçığında yer alan soruları içerdiği için bu kitapçık türü için ayrıca standart belirleme çalışması yapılmamıştır.

Tablo 2. 10. Türkçe Dersi Yeterlik Düzeyleri ve Puan Karşılıkları

Yeterlik Düzeyi	Puan Karşılığı
Temelaltı	253,39'dan düşük
Temel	253,39 dâhil olmak üzere 367,88'e kadar
Orta	367,88 dâhil olmak üzere 486,00'ya kadar
Ortaüstü	486,00 dâhil olmak üzere 574,20'ye kadar
İleri	574,20 ve üzeri

Tablo 2. 11.. Matematik Testi Yeterlik Düzeyleri ve Puan Karşılıkları

Yeterlik Düzeyi	Puan Karşılığı
Temelaltı	351,10'dan düşük
Temel	351,10 dâhil olmak üzere 451,00'a kadar
Orta	451,00 dâhil olmak üzere 557,80'e kadar
Ortaüstü	557,80 dâhil olmak üzere 625,54'e kadar
İleri	625,54 ve üzeri

Tablo 2. 12. Fen bilimleri Yeterlik Düzeyleri ve Puan Karşılıkları

Yeterlik Düzeyi	Puan Karşılığı
Temelaltı	326,72'den düşük
Temel	326,72 dâhil olmak üzere 437,80'e kadar
Orta	437,80 dâhil olmak üzere 518,20'ye kadar
Ortaüstü	518,20 dâhil olmak üzere 571,50'ye kadar
İleri	571,50 ve üzeri

Tablo 2. 13. Sosyal Bilgiler Yeterlik Düzeyleri ve Puan Karşılıkları

Yeterlik Düzeyi	Puan Karşılığı
Temelaltı	271,69'dan düşük
Temel	271,69 dâhil olmak üzere 329,18'e kadar
Orta	329,18 dâhil olmak üzere 475,69'a kadar
Ortaüstü	475,69 dâhil olmak üzere 535,34'e kadar
İleri	535,34 ve üzeri

2.10. İndislerin Oluşturulması

ABİDE uygulaması kapsamında hazırlanan öğrenci, öğretmen ve okul anketlerinde yer alan bazı değişkenler veya maddeler kullanılarak indisler oluşturulmuştur. Aşağıda bu indisler ve bu indislerin oluşturulması için kullanılan değişkenler ya da maddeler sunulmuştur.

Öğrenci Anketinde Yer Alan Maddelerden Yola Çıkılarak Oluşturulan İndisler

2.10.1. Sosyoekonomik düzey

Sosyoekonomik düzey indisini oluşturmak amacıyla;

- Ailenin aylık geliri,
- Anne eğitim düzeyi,
- Baba eğitim düzeyi ve
- "Öğrenciye ait bir bilgisayar ya da tablet bilgisayarın olup olmaması", "öğrenciye ait odanın olup olmaması", "evde internet bağlantısının olup olmaması" ve "evde kaloriferli ısıtma sisteminin olup olmaması" değişkenlerinden yararlanılmıştır.

2.10.2. Okula yönelik tutum

Okula yönelik tutum indisini oluşturmak amacıyla öğrencilere okullarıyla ilgili aşağıdaki ifadelere ne derece katıldıkları sorulmuş ve bu maddelere verilen yanıtlardan yararlanılmıştır:

- Okul arkadaşlarım beni sever.
- Okulda olmayı severim.
- Okulda kendimi güvende hissederim.
- Bu okula ait olduğumu hissediyorum.
- Okulda sınıf arkadaşlarımı görmekten hoşlanırım.
- Okulda öğretmenlerim bana adil davranır.
- Bu okula gitmekten gurur duyuyorum.
- Bu okulda kendimi mutlu hissediyorum.

2.10.3. Akran zorbalığına maruz kalma

Akran zorbalığına maruz kalma indisini oluşturmak amacıyla öğrencilere son bir yıl içinde aşağıdaki olayları ne sıklıkla yaşadıkları sorulmuş ve bu maddelere verilen yanıtlardan yararlanılmıştır:

- Benimle alay edildi veya bana lakap takıldı.
- Diğer öğrenciler beni oyun ve etkinliklerin dışında tuttu.
- Hakkımda yalan söylendi.
- Eşyam çalındı.
- Şiddete – zorbalığa maruz kaldım (ör. itmek, vurmak, tekmelemek).
- Benimle ilgili yüz kızartıcı şeyler söylendi.
- Tehdit edildim.

2.10.4. Aile ilgisi

Aile ilgisi indisini oluşturmak amacıyla öğrencilere ailelerinin aşağıdaki durumları ne ölçüde yerine getirdikleri sorulmuş ve bu maddelere verilen yanıtlardan yararlanılmıştır:

- Ailem ders çalışmama yardımcı oluyor.
- Ailem okuluma gelip okuldaki durumumu yakından takip eder.
- Ailem okulda yapılan etkinliklere katılır.
- Ailem destek eğitimi (kurs, özel ders) almamı sağlar.

2.10.5. Aile baskısı

Aile baskısı indisini oluşturmak amacıyla öğrencilere ailelerinin aşağıdaki durumlara ne ölçüde başvurdukları sorulmuş ve bu maddelere verilen yanıtlardan yararlanılmıştır:

- Ailem başarılı olmam için bana baskı yapıyor.
- Ailem düşük not aldığımda bana kızar.

2.10.6. Her bir derse yönelik sevgi (dersten hoşlanma)

Derse yönelik sevgi (dersten hoşlanma) indisini oluşturmak amacıyla şu maddeler kullanılmıştır:

- İlgili ders (Türkçe, Matematik, Fen bilimleri, Sosyal Bilgiler) önemli bir derstir.
- İlgili ders (Türkçe, Matematik, Fen bilimleri, Sosyal Bilgiler) benim en sevdiğim derstir.
- İlgili derste (Türkçe, Matematik, Fen bilimleri, Sosyal Bilgiler) tahtaya kalkmayı severim.
- İlgili dersi (Türkçe, Matematik, Fen bilimleri, Sosyal Bilgiler) kullanmamı gerektiren bir işte çalışmak isterim.
- İlgili ders (Türkçe, Matematik, Fen bilimleri, Sosyal Bilgiler) ile ilgili kitap, dergi, makale vb. okumayı severim.
- İlgili dersi (Türkçe, Matematik, Fen bilimleri, Sosyal Bilgiler) gerektiren bilmece, bulmaca vb. oyunları severim.
- İlgili ders (Türkçe, Matematik, Fen bilimleri, Sosyal Bilgiler) içerikli belgesel vb. film izlemeyi severim.

7. Her bir derse verilen değer

Derse verilen değer indisini oluşturmak amacıyla şu maddeler kullanılmıştır:

- İlgili dersi (Türkçe, Matematik, Fen bilimleri, Sosyal Bilgiler) öğrenmenin bana günlük yaşamda yardımcı olacağını düşünürüm.
- Diğer dersleri öğrenmek için ilgili derse (Türkçe, Matematik, Fen bilimleri, Sosyal Bilgiler) ihtiyacım var.

• Hayatta başarılı olmak için ilgili dersi (Türkçe, Matematik, Fen Bilimleri, Sosyal Bilgiler) öğrenmek önemlidir.

• İyi bir işe sahip olmak için ilgili derste (Türkçe, Matematik, Fen bilimleri, Sosyal Bilgiler) iyi olmam gerekir.

• Daha iyi bir lisede/üniversitede okumak için ilgili derste (Türkçe, Matematik, Fen bilimleri, Sosyal Bilgiler) iyi olmam gerekir.

8. Her bir derse ilişkin öz-yeterlik algısı

Derse ilişkin öz-yeterlik algısı indisini oluşturmak amacıyla şu maddeler kullanılmıştır:

• İlgili dersi (Türkçe, Matematik, Fen bilimleri, Sosyal Bilgiler) kolay öğreniyorum.

• İlgili dersle (Türkçe, Matematik, Fen bilimleri, Sosyal Bilgiler) ilgili zor soruları çözebilirim.

• İlgili derste (Türkçe, Matematik, Fen bilimleri, Sosyal Bilgiler) sınıf arkadaşlarıma göre daha iyiyim.

• Öğretmenim ilgili derste (Türkçe, Matematik, Fen bilimleri, Sosyal Bilgiler) iyi olduğumu söyler.

2.11. Çıkılarak Oluşturulan İndisler

2.11.1. Mesleki doyum

Mesleki doyum indisini oluşturmak amacıyla şu maddeler kullanılmıştır:

• Bu mesleği seçtiğim için çok memnunum.

• Bu okulda öğretmen olmaktan mutluyum.

• Mesleğim beni heyecanlandırır.

• Mesleğim bana ilham verir.

• Yaptığım işten gurur duyarım.

• Mesleğime ileriki yıllarda da devam etmeyi düşünüyorum.

• Öğretmenlik mesleğinin kutsallığına inanırım.

2.11.2. Mesleki yeterlik algısı

Mesleki yeterlik algısı indisini oluşturmak amacıyla öğretmenlere “ders verirken aşağıdaki konularda kendinize ne kadar güvenirsiniz?” sorusu sorulmuş ve aşağıdaki durumlar verilmiştir:

• Öğrencilerle etkili iletişim kurabilme

• Öğrencilerin derse ilgisini çekme

• Alanımla ilgili kendimi yeterli bulma

- Eğitim öğretim araçlarını etkili kullanabilme
- Öğretim zamanını etkili kullanma
- Dersi öğrenci seviyesine göre anlatma
- Konunun özelliğine göre uygun yöntem ve teknikleri kullanabilme

2.11.3. Mesleki gelişim

Mesleki gelişim indisini oluşturmak amacıyla öğretmenlere son bir yıl içinde aşağıdaki mesleki gelişim etkinliklerine ne kadar süre katıldıkları sorulmuştur:

- Alanımla ilgili konular
- Eğitim/öğretim ile ilgili genel konular
- Bilişim teknolojilerinin derslerde kullanılması (Etkileşimli tahta kursu vb.)
- Öğrencilerin eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin geliştirilmesi
- Ölçme ve değerlendirme ile ilgili konular
- Öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarının belirlenmesi
- İdarecilik/yöneticilikle ilgili konular
- Kişisel gelişimle ilgili konular

2.12. Okul Anketinde Yer Alan Maddelerden Yola Çıkılarak Oluşturulan İndisler

2.12.1. Öğrenci kaynaklı sorunlar

Öğrenci kaynaklı sorunlar indisini oluşturmak amacıyla okul yöneticilerine aşağıdaki durumların okuldaki eğitim öğretim için ne derece sorun oluşturduğu sorulmuş ve bu durumlara verilen yanıtlardan yararlanılmıştır:

- Öğrencilerin okula geç gelmesi
- Öğrencilerin okula mazeretsiz devamsızlığı
- Öğrencilerin sınıfı rahatsız etme, ders ortamını bozmaları
- Öğrencilerin kopya çekmesi
- Öğrencilerin küfür, kötü söz söylemeleri
- Öğrencilerin kamu malına zarar vermesi
- Öğrenciler arasında görülen hırsızlık olayları
- Öğrenciler arasında tehdit veya sözlü taciz (kısa mesaj, e-posta dâhil)
- Öğrencilerin birbirlerine fiziksel olarak zarar vermesi, akran zorbalığı
- Öğrencilerin öğretmen ya da diğer çalışanları tehdit etmesi veya sözlü tacizde bulunması (kısa mesaj, e-posta dâhil)
- Öğrencilerin, öğretmen ya da diğer çalışanlara fiziksel olarak zarar vermesi
- Öğrencilerde zararlı madde kullanımı

2.12.2. Öğrenci kaynaklı olmayan sorunlar

Öğrenci kaynaklı olmayan sorunlar indisini oluşturmak amacıyla da okul yöneticilerine aşağıdaki durumların okuldaki eğitim öğretim için ne derece sorun oluşturduğu sorulmuş ve bu durumlara verilen yanıtlardan yararlanılmıştır:

- Öğretmen sayısındaki yetersizlik, derslerin boş geçmesi
- Çok sık öğretmen değişikliği
- Öğretim materyallerindeki (ders kitapları, harita, vb.) kalite ve sayı bakımından yetersizlik
- Sarf malzemelerindeki (kâğıtlar, kalemler, vb. materyaller) sayıca eksiklikler
- Fiziki ortamların (okul binaları ve okul bahçesi) yetersizliği ve uygunsuzluğu
- Isıtma/soğutma ve aydınlatma sistemlerinin yetersizliği veya eksikliği, alt yapıdan kaynaklanan yetersizlikler
- Öğretim ortamlarının (sınıf, laboratuvar. vb.) sayı ve kalite bakımından yetersizliği, sınıfların kalabalık olması
- Teknik ve yardımcı hizmetlerde çalışan personelin sayı ve nitelik bakımından yetersizliği
- Eğitim ve öğretimde kullanılan görsel-işitsel teknolojik kaynakların (etkileşimli tahta, projeksiyon) yetersizliği
- Eğitim ve öğretim için gerekli bilgisayar teknolojilerinin (öğrenci kullanımına açık bilgisayar ve tablet bilgisayarlar) sayı ve nitelik bakımından yetersizliği
- Engelli öğrenciler için kaynak eksikliği
- Okulun şehir merkezine olan mesafesi
- Okulun bulunduğu çevrenin sosyal yapısı, velilerin sosyal ve kültürel seviyesi

2.13. Verilerin Analizi

Öğrenci, öğretmen ve okul anketinde yer alan değişkenlerin öğrencilerin Türkçe, matematik, fen bilimleri ile sosyal bilgiler testi puanları üzerindeki etkisini incelemek amacıyla veri analizi çalışmaları yürütülmüştür. Grupların ortalamalarının karşılaştırılmasına dayalı çalışmalarda t-testi ve varyans analizi; değişkenler arasındaki ilişki ve yordama durumunu belirlemek amacıyla yapılan çalışmalarda ise Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı ve çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır.

BÖLÜM-3

BULGULAR

Bu bölümde Türkçe, Matematik, Fen Bilimleri ve Sosyal Bilgiler dersine ilişkin bulgular bulunmaktadır.

TÜRKÇE DERSİNE İLİŞKİN BULGULAR

3.1.1.Türkçe Dersine Ait Öğrenci Katılımı

Türkçe dersi öğrenci katılımına ait betimsel istatistikler Tablo 3.1'de gösterilmiştir.

Tablo 3. 1. Türkçe Dersi Öğrenci Katılımına Ait Betimsel İstatistikler

Dersler	N	$\overline{X}$	Minimum	Maksimum
Türkçe	323	471,7	276,12	683,90

Tablo 3.1'e göre il genelindeki 323 öğrenci verisi incelendiğinde Türkçe testinde en düşük puana sahip öğrenci ortalaması 276,12 iken en yüksek puana sahip öğrenci ortalaması 683,90'dır. 323 öğrencinin ortalama Türkçe puanı 471,7'dir.

Türkçe testi için yeterlik düzeyleri ve bu düzeylere karşılık gelen puanlar Tablo 2.1'de görülmektedir.

Tablo 3. 2 . Türkçe Dersi Yeterlik Düzeyleri ve Puan Karşılıkları

Yeterlik Düzeyi	Puan Karşılığı
Temelaltı	253,39'dan düşük
Temel	253,39 dâhil olmak üzere 367,88'ekadar
Orta	367,88 dâhil olmak üzere 486,00'ya kadar
Ortaüstü	486,00 dâhil olmak üzere 574,20'ye kadar
İleri	574,20 ve üzeri

Tablo 3.2 incelendiğinde, bir öğrencinin Türkçe testi için temel düzeyde yer alabilmesi için en az 253,39 puan almasının gerektiği görülmektedir. Bununla birlikte, bir öğrencinin ileri düzeyde yer alabilmesi için ise en az 574,20 puan alması gerekmektedir.

Öğrencilerin Türkçe testine ait yeterlik düzeylerine göre dağılımı Tablo 3.2 ve Şekil 3.1'de görülmektedir.

Tablo 3. 3. Türkçe Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Öğrencilerin Dağılımı

Yeterlilik Düzeyi	Temelaltı		Temel		Orta		Ortaüstü		İleri	
İl/Türkiye	*N*	%	*N*	%	*N*	%	*N*	%	*N*	%
BİNGÖL	0	0	28	8,7	156	48,4	116	36,0	22	6,8
TÜRKİYE	1244	3,6	7779	22,4	15478	44,6	7979	23,0	2220	6,4

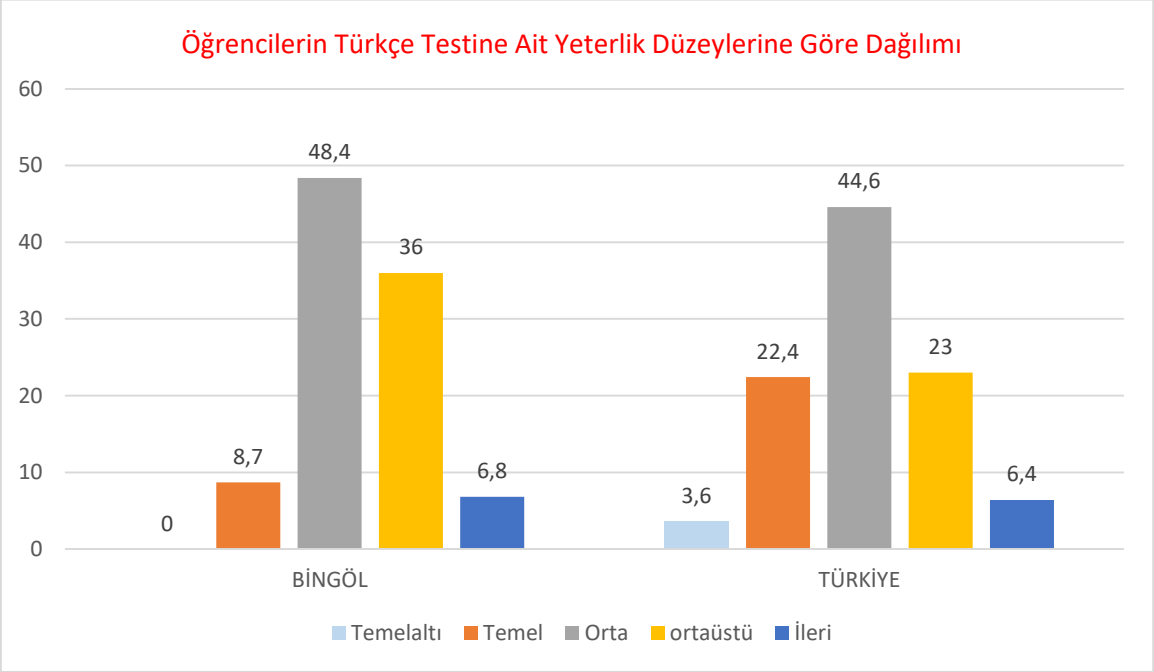

Şekil 3. 1.Öğrencilerin Türkçe Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Dağılımı

Tablo 3.3 ve Şekil 3.1 incelendiğinde Türkçe testi için ilimizde öğrencilerin %8,7'sinin (N=28) Türkiye'de ise öğrencilerin %26'sının (N=9023) temel altı ve temel düzeyde olduğu, ilimizde orta düzeyde bulunan öğrencilerin oranı %48,4 (N=156) iken Türkiye'de ise %45'inin (N=15478) orta düzeyde olduğu görülmektedir. Bingöl'de orta üstü ve ileri düzeyde bulunan öğrencilerin oranı %42,8 (N=138) iken Türkiye'de ise %29'unun (N=10199) ise orta üstü ve ileri düzeyde yer aldığı görülmektedir. Bütün yeterlilik düzeyleri ele alındığında ilimizin Türkçe yeterlilik yüzdeleri Türkiye yüzdelerinden daha iyi olduğu görülmektedir. Bu sonuçlardan yola çıkarak ilimizin Türkçe dersi için daha ileri bir düzeyde olduğu yordanabilir.

Tablo 3. 4. Türkçe Testine Ait Yeterlik Düzeyleri ve Tanımları

1. DÜZEY (TEMELALTI)
- Metinde açıkça ifade edilmiş duygu, düşünce, hayal ve bilgiyi belirleyebilir.
- Metindeki bilgileri tekrar edebilir.
- Görsel, şekil ve metinlerde birbirine yakın duygu, düşünce ya da bilgiler arasında basit ilişkiler kurabilir (sıralama).
- Metinde açıkça ifade edilen durumlara dayalı "Ne, Nasıl, Niçin, Ne zaman, Nerede, Kim" gibi sorulara yanıt verebilir.
- Metnin bağlamından hareketle cümleler arasındaki basit ilişkileri belirleyebilir.

2. DÜZEY (TEMEL)
- Günlük ve yaygın olarak bilinen bilgileri sıralayarak bu bilgiler arasındaki ilişkiyi belirleyebilir.
- Bir metin içindeki dağınık bilgileri düzenleyebilir.
- Metinde açık bir şekilde ifade edilen konu, ana fikir ve amacı belirleyebilir.
- Söz ve söz gruplarının anlamını metnin bağlamından hareketle belirleyebilir.

3. DÜZEY (ORTA)
- Birçok durumu karşılaştırabilir, durumlar arası ilişki kurabilir, durumlardan çıkarımda bulunabilir.
- Metindeki bağlamdan hareketle benzer ve farklı durumları sınıflandırabilir.
- Metnin bir bölümünden anlam çıkarabilir.
- Metin içi bilgilerden yola çıkarak metni anlamlandırabilir.
- Metni ayrıntılara inmeden genel hatlarıyla ifade edebilir.
- Neden-sonuç, amaç-sonuç ilişkilerini bulabilir. Doğrudan anlatımlarda ana fikri ve yardımcı fikri bulabilir.
- Metin türlerinin ayrımını yapabilir.
- Metinler arasında ilişki kurabilir, karşılaştırma yapabilir.
- Deyimler, atasözleri, özdeyişler gibi söz ve söz gruplarını metne göre anlamlandırabilir.

4. DÜZEY (ORTAÜSTÜ)
- Çoklu durumlarda (bir durumla ilgili farklı bilgi parçaları) karşılaştırma, açıklama yaparak zıtlıklar ve olumsuzluklardan çıkarımda bulunabilir ve sonuca gidebilir.
- Deyimler, atasözleri, özdeyişler gibi söz ve söz gruplarının anlamlarını metne göre yorumlayabilir.
- Metni günlük hayatla ilişkilendirebilir.
- Görsellerle veya metinle verilen hiciv ve nüktelerdeki mesajı anlayabilir.
- Neden-sonuç, amaç-sonuç ilişkileri kurabilir. Dolaylı anlatımlarda ana fikri bulabilir.
- Metin türlerinin ayrımını yapabilir ve bu türleri karşılaştırabilir.

5. DÜZEY (İLERİ DÜZEY)
- Çoklu durumlarda (bir durumla ilgili farklı bilgi parçaları) karşılaştırma, açıklama yaparak zıtlıklar ve olumsuzluklardan çıkarıma gidebilir ve sonuç oluşturabilir.
- Deyimlerin ve kelimelerin anlamlarını metne göre yorumlayabilir, benzer ve farklı durumları farklı şekillerde (tablo, grafik, şekil …) anlamlandırabilir (karşılaştırma, eşleştirme gibi tekniklerle).
- Metni günlük hayatla ilişkilendirerek metindeki problemlere çözüm üretebilir.
- Metin veya metinlerdeki benzerlikleri, farklılıkları, ayrıntıları, önemsiz detayları, soyut kavramları; birçok kıstas ve görüşü göz önünde bulundurarak fark edebilir, değerlendirebilir, analiz edebilir.
- Görsellerle veya metinle verilen hiciv ve nüktelerdeki mesajı yorumlayabilir.
- Problemlere yaratıcı çözümler üretebilir.

Yeterlik düzeylerine göre erkek öğrencilerin dağılımı Tablo 3.5 ve Şekil 3.2'de yer almaktadır.

Tablo 3. 5. Türkçe Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Erkek Öğrencilerin Dağılımı

Yeterlilik Düzeyi	Temelaltı		Temel		Orta		Ortaüstü		İleri	
İl/Türkiye	*N*	%	*N*	%	*N*	%	*N*	%	*N*	%
BİNGÖL	0	0	21	12,1	91	52,6	54	31,2	7	4,0
TÜRKİYE	935	5,3	4633	26,0	7799	43,8	3540	19,9	888	5,0

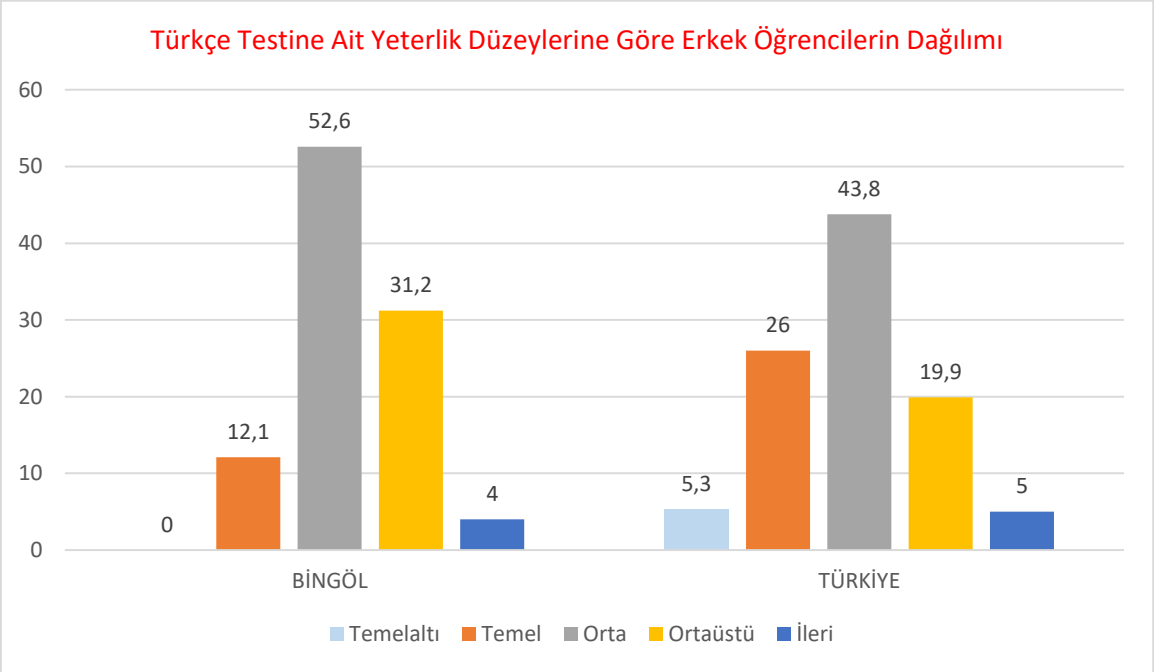

Şekil 3. 2. Türkçe Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Erkek Öğrencilerin Dağılımı

Tablo 3.5 ve Şekil 3.2 incelendiğinde Türkçe testi ilimizde öğrencilerin %12,1'inin (N=21) Türkiye'de ise erkek öğrencilerin %31,3'ünün (N=5568) temel altı ve temel düzeyde olduğu görünmektedir. İlimizde orta düzeyde bulunan öğrencilerin oranı %52,6 (N=91) iken Türkiye'de ise %43,8'inin (N=7799) orta düzeyde, Bingöl'de orta üstü ve ileri düzeyde bulunan öğrencilerin oranı %35,2 (N=61) iken Türkiye'de ise %24,9'unun (N=4428) ise orta üstü ve ileri düzeyde yer aldığı görülmektedir. Bütün yeterlilik düzeyleri ele alındığında ilimizin Türkçe yeterlilik düzeylerine göre erkek öğrencilerin orta, orta üstü ve ileri düzey yüzdeleri Türkiye yüzdelerinden daha iyi olduğu görülmektedir. Bu sonuçlardan yola çıkarak ilimizin Türkçe dersinde erkek öğrencilerin daha ileri bir düzeyde olduğu yordanabilir.

Tablo 3. 6. Türkçe Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Kız Öğrencilerin Dağılımı

Yeterlilik Düzeyi	Temelaltı		Temel		Orta		Ortaüstü		İleri	
İl/Türkiye	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
BİNGÖL	0	0	7	4,7	65	43,6	62	41,6	15	10,1
TÜRKİYE	309	1,8	3146	18,6	7679	45,4	4439	26,3	1332	7,9

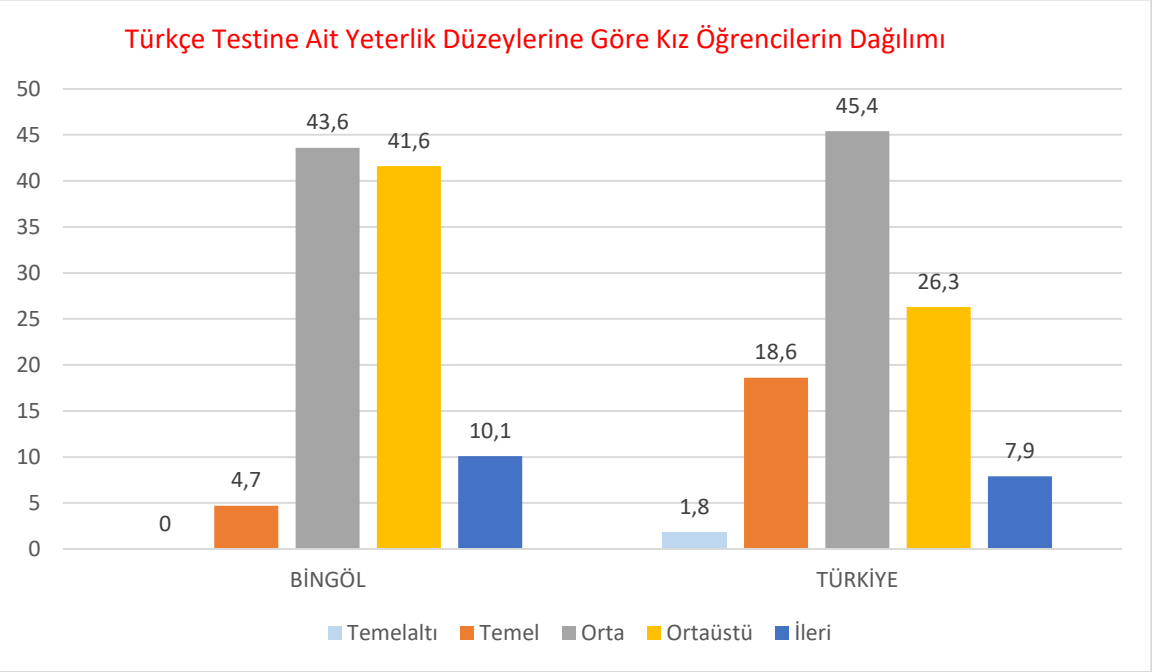

Şekil 3. 3. Türkçe Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Kız Öğrencilerin Dağılımı

Tablo 3.6 ve Şekil 3.3 incelendiğinde Türkçe testi için ilimizde öğrencilerin %4,7'sinin (N=7) Türkiye'de ise kız öğrencilerin yaklaşık %20,4'ünün (N=3455), temel altı ve temel düzeyde olduğu görülmektedir. İlimizde orta düzeyde bulunan öğrencilerin oranı %43,6 (N=65) iken Türkiye'de ise %45,4'ünün (N=7679) orta düzeyde, Bingöl'de orta üstü ve ileri düzeyde bulunan öğrencilerin oranı %51,7 (N=77) iken Türkiye'de %34,2'sinin (N=5771) ise orta üstü ve ileri düzeyde yer aldığı görülmektedir. Bütün yeterlilik düzeyleri ele alındığında ilimizin Türkçe yeterlilik düzeylerine göre kız öğrencilerin alt yeterlilik düzey yüzdeleri Türkiye yüzdelerinden daha aşağıda iken, üst yeterlilik düzeylerinde ise Türkiye yüzdelerinden daha iyi düzeyde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlardan yola çıkarak ilimizin Türkçe dersinde kız öğrencilerin daha ileri bir düzeyde olduğu kestirilmektedir.

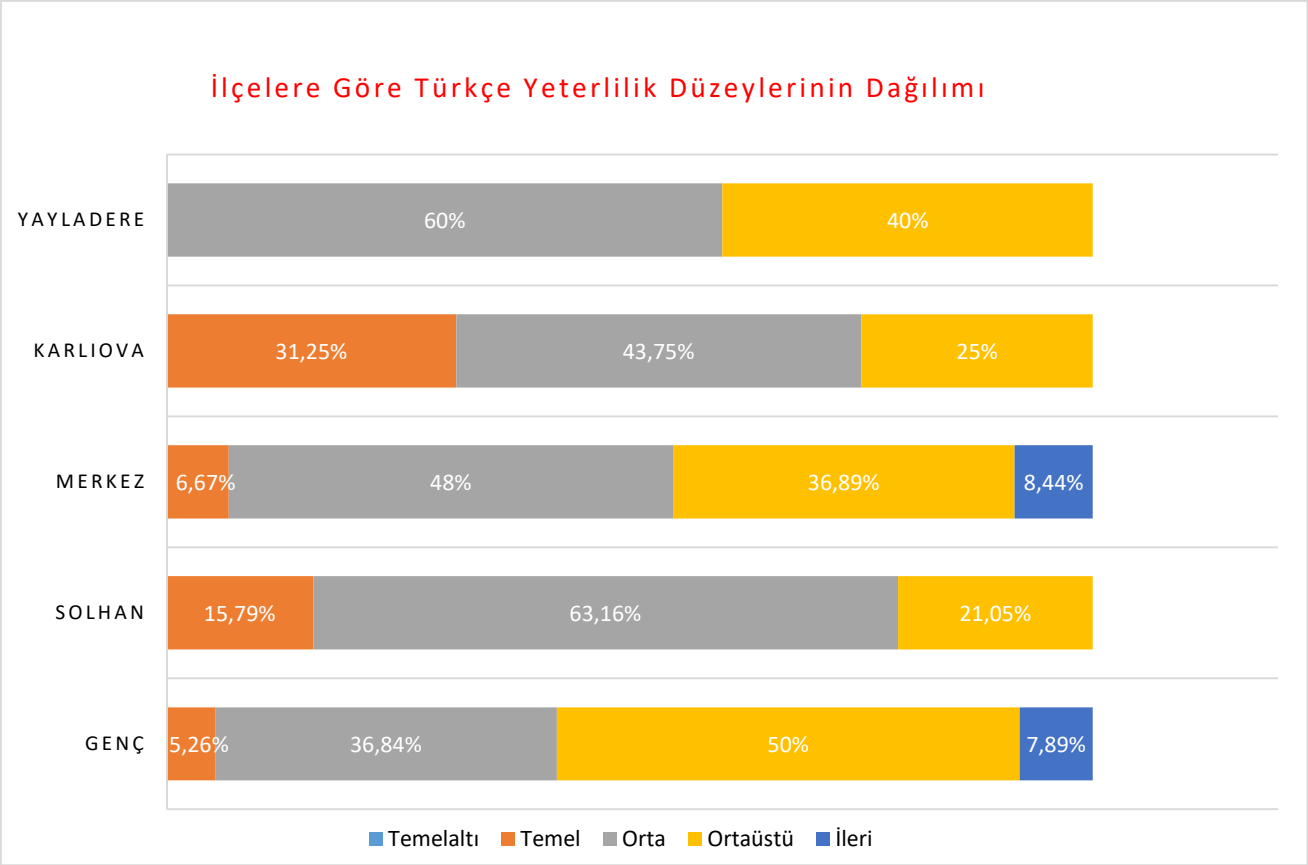

Şekil 3. 4. İlçelere Göre Türkçe Yeterlilik Düzeylerinin Dağılımı

Şekil 3.4 incelendiğinde, herhangi bir ilçemizde temel altı düzeyde öğrenci bulunmamaktadır, temel düzeyde en yüksek yüzde Karlıova ilçemizde bulunmaktadır, orta düzeyde en yüksek yüzde Solhan ve Yayladere ilçelerimizde bulunmaktadır, orta üstü ve ileri düzeyde en yüksek yüzde Genç ve Merkez ilçelerimizde görülmektedir. İleri düzeyde öğrencilerimiz yalnızca iki ilçemizde bulunmaktadır(Genç-Merkez). İlimiz Türkçe dersi yeterlilik düzeyleri bakımından incelendiğinde öğrencilerimizin çoğunluğu orta ve orta üstü düzeylerde olduğu görülmektedir.

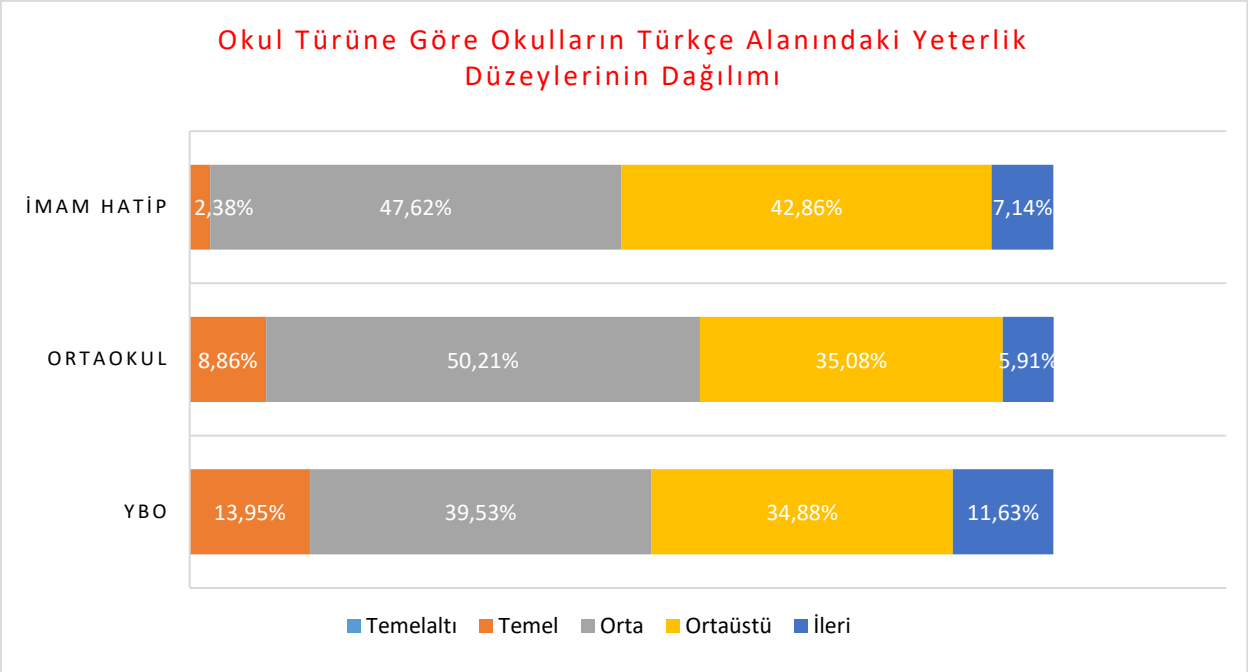

Şekil 3. 5. Okul Türüne Göre Okulların Türkçe Alanındaki Yeterlik Düzeylerinin Dağılımı

Şekil 3.5'e göre, ilimizde ileri ve temel düzeyde en yüksek öğrenci yüzdesi YBO'larda (Yatılı Bölge Ortaokulları), orta üstü en yüksek İmam Hatip Ortaokullarında, orta düzeyde ise en yüksek yüzde Genel Ortaokullarda olduğu gözlenmektedir. İlimizde temel altı düzeyde her hangi bir okul türünde öğrenci olmadığı görülmektedir. Genel anlamda ise ilimizde öğrencilerimizin Türkçe dersinde Orta ve Orta üstü düzeyde yoğunlukta olduğu görülmektedir.

3.1.2. Türkçe Başarısını Etkileyen Öğrenci Özellikleri

Öğrencilerin Türkçe testindeki başarılarının öğrenci anketinde yer alan değişkenlere göre nasıl değiştiğini belirlemek amacıyla ilgili değişkenler üzerinde analiz çalışmaları yürütülmüş ve elde edilen bulgular raporlaştırılmıştır.

3.1.2.1. Anne Eğitim Düzeyi

Anne eğitim düzeyine göre öğrencilerin Türkçe puanlarına ait betimsel istatistikler Tablo 3.7'de verilmiştir.

Tablo 3. 7. Anne Eğitim Düzeyine Göre Öğrencilerin Türkçe Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

Anne Eğitim Düzeyi	Bingöl			Türkiye		
	N	%	$\bar{X}$	N	%	$\bar{X}$
Okula Hiç Gitmedi ya da Terk	86	26,6	461,96	3493	11,5	454,5
İlkokul Mezunu	148	45,6	476,47	13205	43,6	491,5
Ortaokul Mezunu	30	9,3	465,81	6025	19,9	498,7
Lise Mezunu	9	2,8	546,62	4723	15,6	535,6
Ön Lisans Mezunu	0	0	0	381	1,3	560,6
Lisans Mezunu	2	0,6	507,64	1477	4,9	573,9
Yüksek Lisans Mezunu	0	0	0	216	0,7	560,2
Doktora	0	0	0	56	0,2	581,2
Bilmiyorum	48	14,9	462,53	684	2,3	452,0
Toplam	323	100	471,69	30260	100	500,2

Tablo 3.7'ye göre, Türkçe testine ilişkin öğrenci ortalamaları, ilimizde öğrencilerin anne eğitim düzeyine göre incelendiğinde en yüksek puan ortalamasının, annelerinin eğitim düzeyi lise mezunu olan öğrencilere ait olduğu ($\bar{X}$=546,62), Türkiye'de ise annelerinin eğitim düzeyi doktora mezunu olan öğrencilere ait olduğu ($\bar{X}$=581,2) görülmektedir. İlimizde ve Türkiye'de en az puan ortalamasının ise annelerinin eğitim düzeyi "okula hiç gitmedi ya da ilkokul terk" olan öğrencilere ait olduğu ($\bar{X}$=461,96 Bingöl =454,5 Türkiye) görülmektedir. Buna ek olarak, hem Bingöl hem de Türkiye'de öğrencilerin Türkçe testine ilişkin ortalama puanlarının anne eğitim düzeyine bağlı olarak anlamlı bir biçimde farklılaştığı yorumu yapılabilir.

3.1.2.2. Sosyoekonomik Düzey

Öğrencilerin sosyoekonomik düzeyleri ile Türkçe testi puanları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan analiz neticesinde elde edilen sonuçlar Tablo 3.7'de gösterilmiştir.

Tablo 3. 8. Öğrencilerin Gelir Düzeyleri ile Türkçe Testi Puanları Arasındaki Korelasyon

Değişken	**N**	**r**
Ailenin Aylık Geliri Türkçe Puanları	193	0,152

* Türkiye raporunda bu başlık altında indeks oluşturulduğu için veri Türkiye raporu ile karşılaştırılmadan yapılmıştır.

Tablo 3,8'e göre, öğrencilerin ailelerinin aylık gelir düzeyleri ile Türkçe testi puanları arasında anlamlı, düşük düzeyde ve pozitif yönlü bir ilişki vardır. Bir başka deyişle, öğrencilerin aylık gelir düzeyleri yükseldikçe Türkçe puanlarının da yükseldiği ileri sürülebilir

3.1.2.3. Eğitim Hedefi

Eğitim hedefi değişkenine göre öğrencilerin Türkçe puanlarına ait betimsel istatistikler Tablo 3.9'da verilmiştir.

Tablo 3. 9. . Eğitim Hedefi Değişkenine Göre Öğrencilerin Türkçe Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

Eğitim Hedefi	Lise			Yüksekokul			Üniversite			Yüksek lisans-Doktora		
İL/TÜRKİYE	***N***	**%**	$\bar{X}$	***N***	**%**	$\bar{X}$	***N***	**%**	$\bar{X}$	***N***	**%**	$\bar{X}$
Bingöl	25	8,7	386,4	5	1,7	466,5	165	57,5	462,9	92	32,1	512,1
Türkiye	3446	11,3	409,6	1542	5,0	457,8	17421	56,9	498,9	8181	26,7	549,8

Tablo 3.9'a göre, Türkçe testine ilişkin öğrenci ortalamaları, öğrencilerin eğitim hedeflerine göre incelendiğinde ilimizde ve Türkiye'de en yüksek puan ortalamasının eğitim hedefi doktora ve yüksek lisans olan öğrencilere ait olduğu görülmektedir (Bingöl=521,1-Türkiye=549,8). En az puan ortalamasının ise eğitim hedefi liseyi bitirmek olan öğrencilere ait olduğu (Bingöl=386,4-Türkiye =409,6) görülmektedir. Bununla birlikte, öğrencilerin Türkçe testi puanlarının eğitim hedeflerine göre incelediğinde ilimiz verisi ile Türkiye verisi arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu gözlenmektedir. Eğitim hedefi yükseldikçe Türkçe başarı puanları artmaktadır.

3.1.2.4. Evdeki Kitap Sayısı

Evdeki kitap sayısına göre öğrencilerin Türkçe puanlarına ait betimsel istatistikler Tablo 3.10'da verilmiştir.

Tablo 3. 10. Evdeki Kitap Sayısına Göre Öğrencilerin Türkçe Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

Kitap Sayısı	0-5 Kitap			6-15 Kitap			16-50 Kitap			51-80 Kitap			81 ve Üzeri Kitap		
İL/TÜRKİYE	*N*	%	$\bar{X}$	*N*	%	$\bar{X}$	*N*	%	$\bar{X}$	*N*	%	$\bar{X}$	*N*	%	$\bar{X}$
Bingöl	37	14,0	469,3	113	42,6	464,4	68	25,7	481,7	26	9,8	491,6	21	7,9	498,5
Türkiye	3522	12,2	446,2	9021	31,2	475,6	8210	28,4	511,4	3755	13,0	528,4	4448	15,4	547,2

Tablo 3.10'a göre, Türkçe testine ilişkin öğrenci ortalamaları, öğrencilerin evinde bulunan kitap sayısına göre incelendiğinde, ilimizde ve Türkiye'de en yüksek puan ortalamasının evlerinde 81 ve üzeri kitap olan öğrencilere ait olduğu (Bingöl=498,5 –Türkiye=547,2) görülmektedir. En düşük puan ortalamaları ise ilimizde evlerinde 6-15 kitap olana öğrencilerde ($\bar{X}$=464,4) Türkiye'de evlerinde 0-5 kitap olan öğrencilere ait olduğu ($\bar{X}$=446,2) görülmektedir. Buna ek olarak, öğrencilerin Türkçe testi puanlarının evdeki kitap sayısına göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Kitap sayısı ve Türkçe başarısı incelendiğinde hem ilimizde hem de Türkiye kitap sayısı artıkça Türkçe başarısı artmaktadır sonucu yordanabilir.

3.1.2.5. Destekleme ve Yetiştirme Kurslarına Katılma Durumu

Destekleme yetiştirme kurslarına (DYK) katılma durumuna göre öğrencilerin Türkçe puanlarına ait betimsel istatistikler Tablo 3.11'da verilmiştir.

Tablo 3. 11. DYK'ya Katılma Durumuna Göre Öğrencilerin Türkçe Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

Destekleme ve Yetiştirme Kursu Katılım Durumu	Katılmadım			Yalnızca 1. Dönem Katıldım			Yalnızca 2. Dönem Katıldım			Her İki Dönem de Katıldım		
İL/TÜRKİYE	N	%	$\bar{X}$	N	%	$\bar{X}$	N	%	$\bar{X}$	N	%	$\bar{X}$
Bingöl	57	18,9	447,7	24	7,9	437,8	22	7,3	454,2	199	65,9	484,2
Türkiye	11981	36,8	488,4	3883	11,9	488,2	2327	7,1	494,2	14402	44,2	514,1

Tablo 3.11'e göre ilimizde öğrencilerin %18,9 Türkiye'de öğrencilerin %36,8'i Türkçe dersinden kurslara katılmadığını belirtirken, ilimizde %65,9'u Türkiye'de %44,2'si her iki dönemde de katıldığını belirtmiştir. Türkçe testine ilişkin öğrenci ortalamaları, öğrencilerin DYK'ya katılma durumuna göre incelendiğinde, en yüksek puan ortalamasının her iki dönemde de kurslara katılımı olan öğrencilere ait olduğu (Bingöl=484,2 &Türkiye =514,17), en düşük ortalamanın ise yalnızca 1. dönem katıldığını (Bingöl=437,8 & Türkiye=488,26) ifade eden öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, öğrencilerin Türkçe testi puanlarının DYK'ya katılma durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Türkçe testine ilişkin öğrenci ortalamaları, öğrencilerin DYK'ya katılma durumuna göre incelendiğinde Bingöl verisi ile Türkiye verisi doğru orantılı olarak artış ve azalış göstermektedir. Bu sonuç ilimizdeki örneklemenin evreni doğru bir şekilde yansıttığı ileri sürülebilir.

3.1.2.6. Okula Yönelik Tutum

Öğrencilerin Türkçe testi puanları ile okula yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan analiz neticesinde elde edilen sonuçlar Tablo 3.12'de verilmiştir.

Tablo 3. 12. Öğrencilerin Okula Yönelik Tutumları ile Türkçe Testi Puanları Arasındaki Korelasyon

	Okula Yönelik Tutum (Okulda Olmayı Severim)
Türkçe Başarı Puanı	-0,54

*Türkiye raporunda bu başlık altında indeks oluşturulduğu için veri Türkiye raporu ile karşılaştırılmadan yapılmıştır.

Tablo 3.12 incelendiğinde, öğrencilerin Türkçe testi puanları ile okulda olmayı seviyorum arasında -,054 ile orta düzeyde ve negatif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Başka bir ifade ile öğrencilerin okulda bulunmayı sevme, isteme tutumları arttıkça (negatife yaklaştıkça) Türkçe başarı puanlarının azalma eğiliminde olduğu yorumu yapılabilir.

3.1.2.7. Aile İlgisi ve Aile Baskısı

Öğrencilerin Türkçe testi puanları ile ailelerinin gösterdikleri ilgi ve aile baskısı arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla gerçekleştirilen analiz neticesinde elde edilen sonuçlar Tablo 3.13'de görülmektedir.

Tablo 3. 13. Türkçe Puanları ile Aile İlgisi ve Aile Baskısı Arasındaki Korelasyonlar

	Türkçe Başarı Puanları
Aile İlgisi (Ailem Okuldaki Durumumu Takip Eder)	,088
Aile Baskısı (Başarılı Olmam İçin Bana Baskı Yapıyor.)	-,179

* Türkiye raporunda bu başlık altında indeks oluşturulduğu için veri Türkiye raporu ile karşılaştırılmadan yapılmıştır.

Öğrencilerin Türkçe testi puanları ile aile ilgisi (Ailem Okuldaki Durumumu Takip Eder) arasında düşük düzeyde, pozitif yönde ancak aile baskısı (Başarılı Olmam İçin Bana Baskı Yapıyor) ile arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bir başka deyişle, aile ilgisi arttıkça öğrencilerin Türkçe puanlarının yükselme eğilimi gösterdiği, aile baskısı arttıkça ise öğrencilerin Türkçe puanlarının az da olsa düşme eğilimi gösterdiği görülmektedir.

3.1.2.8. Akran Zorbalığına Maruz Kalma Durumu (İndisi)

Öğrencilerin Türkçe puanları ile akran zorbalığına maruz kalma durumları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda elde edilen sonuçlar Tablo 3.14'te görülmektedir.

Tablo 3. 14. Türkçe Puanları ile Akran Zorbalığına Maruz Kalma Durumları Arasındaki Korelasyon

	Türkçe Başarı Puanları
Akran Zorbalığı (Şiddete-Zorbalığa Maruz Kaldım)	-,057

* Türkiye raporunda bu başlık altında indeks oluşturulduğu için veri Türkiye raporu ile karşılaştırılmadan yapılmıştır.

Öğrencilerin Türkçe testi puanları ile akran zorbalığına maruz kalma durumları(Şiddete-Zorbalığa Maruz Kaldım) arasında düşük düzeyde, negatif yönde anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. Bir başka ifade ile Türkçe testi puanları yüksek olan öğrencilerin akran zorbalığına maruz kalma olasılığının azaldığı ileri sürülebilir.

3.1.2.9. Öğrenci Görüşlerine Göre Öğretmenlerin Ödev Verme Sıklığı ve Öğrencilerin Ödevler İçin Harcadıkları Süre

Öğrenci görüşlerine göre Türkçe öğretmenlerinin ödev verme sıklığına ilişkin betimsel istatistikler Tablo 3.15'te görülmektedir.

Tablo 3. 15. Türkçe Öğretmenlerinin Ödev Verme Sıklığına İlişkin Betimsel İstatistikler

Öğretmenin Ödev Verme Sıklığı	Hiç		Haftada 1 ya da 2 Kez		Haftada 3 ya da Daha Fazla		Belirtmemiş	
İL/TÜRKİYE	N	%	N	%	N	%	N	%
Bingöl	20	6,2	203	62,8	72	22,3	28	8,7
Türkiye	3165	9,1	19253	55,4	7829	22,5	4525	13,0

Öğrenciler en yüksek oranla (Bingöl $\overline{X}$= %66,8; Türkiye $\overline{X}$=%55) Türkçe öğretmenlerinin haftada 1 ya da 2 kez ödev verdiklerini belirtmiştir. Türkçe öğretmenlerinin, haftada 3 ya da daha fazla kez ödev verdiğini belirten öğrenci oranı ilimizde 24,4 iken Türkiye'de bu oran %23'tür. İlimizde hiç ödev vermediğini belirten öğrenci oranı 6,8 Türkiye'de ise bu oran %9'dur. Türkiye'de öğrencilerin %13'ünün ödev verme sıklığına ilişkin veri belirtilmemişken ilimizde ödev verme sıklığını belirtmeyen öğrenci oranı %8,7'dir.

Öğrencilerin Türkçe ödevlerini yapmak için haftalık harcadıkları süreye göre Türkçe puanlarına ait betimsel istatistikler Tablo 3.16'da verilmiştir.

Tablo 3. 16. Öğrencilerin Türkçe Ödevleri İçin Harcadıkları Süreye Göre Türkçe Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

Öğrencilerin Türkçe Ödevleri İçin Harcadıkları Süre	Bingöl			Türkiye		
	N	%	$\overline{X}$	N	%	$\overline{X}$
15 dakika ya da daha az	88	27,2	464,20	8997	25,9	490,12
16-30 dakika	116	35,9	475,93	11920	34,3	506,45
31-60 dakika	60	18,6	478,46	7627	21,9	503,01
61-90 dakika	18	5,6	486,38	1794	5,2	499,55
90 dakikadan fazla	17	5,3	453,03	1367	3,9	493,61
Belirtmemiş	24	7,4	464,0	3067	8,8	501,95
Toplam	323	100	471,7	34772	100	500,23

Tablo 3.16. incelendiğinde ilimizde öğrencilerin %81,7'si Türkiye de ise %82,1'i Türkçe ödevleri için en fazla 1 saat ayırdıklarını belirtmiştir. Öğrenciler en yüksek oranla Bingöl de %35,9 ve Türkiye de ise %34,3 Türkçe ödevlerine 16-30 dakika harcadıklarını belirtmiştir. Bingöl de %27,2'si Türkiye de ise %26'sı 15 dakika ya da daha az zaman harcadıklarını belirtmiştir. Bingöl de %18,6'sı Türkiye de ise %22'si 31-60 dakika arasında, Bingöl de %5,6'sı Türkiye de ise %5'i 61-90 dakika arasında, Bingöl de %5,3 Türkiye de ise %4'ü 90 dakikadan fazla zaman ayırdığını belirtmiştir. Öğrencilerin Türkiye de %9'unun ilimizde ise %7,4'nün ödev yapmak için harcadığı süreye ilişkin verilere ulaşılamamıştır. İlimizde En yüksek puan ortalamasının Türkçe ödevini yapmak için "61-90 dakika" harcayan öğrencilere ait olduğu (X=486,38), Türkiye de ise en yüksek puan ortalamasının Türkçe ödevini yapmak için "16-30 dakika" harcayan öğrencilere ait olduğu ($\overline{X}$=506,45) görülmektedir. İlimizde en düşük ortalamanın ise Türkçe ödevini yapmak için "90 dakikadan fazla" süre harcayan (($\overline{X}$=453,03), Türkiye de ise en düşük ortalamanın Türkçe ödevini yapmak için "15 dakika ya da daha az" süre harcayan (($\overline{X}$=490,12) öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Öğrencilerin ödev yapmak için çok fazla süre harcamalarının Türkçe puanlarında tutarlı bir biçimde anlamlı bir değişime yol açmadığı görülmektedir.

3.1.2.10. Türkçe Dersine Verilen Değer, Dersten Hoşlanma ve Derse İlişkin Öz-yeterlik

Öğrencilerin Türkçe puanları ile Türkçe dersine verdikleri değer, Türkçe dersinden hoşlanma ve Türkçe dersine ilişkin öz-yeterlik algıları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan analizler neticesinde elde edilen sonuçlar Tablo 3.17'de görülmektedir.

Tablo 3. 17. Türkçe Puanları ile Türkçe Dersine Verilen Değer, Dersten Hoşlanma ve Türkçe Öz-Yeterlik Algısı Arasındaki Korelasyonlar

	Türkçe Dersine İlişkin Öz Yeterlilik (Türkçe İle İlgili Zor Soruları Çözebilirim)	**Türkçe Dersine Verilen Değer** (Türkçe Dersi Önemli Bir Derstir)	**Türkçe Dersinden Hoşlanma** (Türkçe Dersi Benim En Sevdiğim Derstir)
Türkçe Başarı Puanları	,305	,034	,041

Tablo 3.17 incelendiğinde, öğrencilerin Türkçe başarı puanlarının üç değişken (öğrencilerin Türkçe dersi en sevdiğim derstir, Türkçe önemli bir derstir, Türkçe ile ilgili zor soruları çözebilirim) ile de pozitif yönde bir ilişki gösterdiği görülmektedir. Türkçe dersi önemli bir derstir değişkeni anlamsız iken diğer iki değişken anlamlılık göstermektedir. Bir başka deyişle,

öğrencilerin Türkçe dersi en sevdiğim derstir, Türkçe önemli bir derstir, Türkçe ile ilgili zor soruları çözebilirim değişkenleri arttıkça öğrencilerin Türkçe başarı puanlarının az da olsa artma eğilimi gösterdiği savunulabilir. Buna ek olarak, öğrencilerin Türkçe dersine ilişkin öz-yeterlik algılarının (Türkçe İle İlgili Zor Soruları Çözebilirim); Türkçe başarılarını etkileme bakımından Türkçe dersine verdikleri değerden (Türkçe Dersi Önemli Bir Derstir) ve Türkçe dersinden hoşlanma durumlarından (Türkçe Dersi Benim En Sevdiğim Derstir) önce geldiği ileri sürülebilir.

3.1.2.11. Türkçe Dersi ve Diğer Dersler Arasındaki İlişki

Türkçe dersi ve diğer dersler arasındaki ilişki Tablo 3.18'de görülmektedir

Tablo 3. 18. Türkçe Puanları ile Diğer Ders Puanları Arasındaki Korelasyonlar

Dersler	Türkçe	Matematik	Fen Bilimleri	Sosyal Bilgiler
Türkçe	1	,530	,641	,680

Tablo 3.18 incelendiğinde Türkçe puanları ile en yüksek korelasyona sahip olan Sosyal Bilgiler (,680) dersi iken bunu Fen Bilimleri (,641) takip etmektedir. En düşük korelasyon ise Matematik (,530) dersinde olduğu görülmektedir. Elde edilen puanlar ile Türkçe dersi başarısı arasında orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki vardır. Yani öğrencilerin Türkçe başarısı artıkça diğer derslerdeki başatının da artması beklenmektedir.

3.1.3. Türkçe Başarısını Etkileyen Öğretmen Özellikleri

Öğretmen anketinde yer alan değişkenlerin öğrencilerin Türkçe testindeki başarıları üzerindeki etkisini incelemek amacıyla ilgili değişkenler üzerinde analiz çalışmaları yürütülmüş ve elde edilen bulgular raporlaştırılmıştır. Yapılan analizlerde, öğretmenler ile dersine girdikleri öğrenciler eşleştirilmiş ve öğretmenin dersine girdiği öğrencilerin puanlarının ortalaması alınarak ilgili öğretmene ait ortalama bir puan oluşturulmuştur.

3.1.3.1. Öğretmenin Eğitim Düzeyi

Öğretmenlerin eğitim düzeyine göre öğrencilerin Türkçe testi puanlarına ait betimsel istatistikler Tablo 3.19'da verilmiştir.

Tablo 3. 19. Öğretmenlerin Eğitim Düzeyine Göre Öğrencilerin Türkçe Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

Öğretmenin Eğitim Düzeyi	Önlisans			Lisans			Yüksek Lisans		
İL/TÜRKİYE	N	%	$\overline{X}$	N	%	$\overline{X}$	N	%	$\overline{X}$
Bingöl	0	0	0	16	100	470,4	0	0	0
Türkiye	42	3,1	495,187	1282	94,5	499,3	32	2,4	499,7

Türkçe öğretmenlerinin tamamlamış oldukları eğitim düzeyine göre öğrencilerin Türkçe testi puanları incelendiğinde ilimizde öğretmenlerin tamamının Lisans mezunu olduğu ve Türkçe başarı ortalamasının ($\overline{X} = 470{,}4$) olduğu görülmektedir. Türkiye'de ise Ön Lisans mezunu olan öğretmenlerin öğrencilerinin ortalama puanlarının ($\overline{X}$=511,014) eğitim düzeyi Lisans ($\overline{X}$=498,269) ve Yüksek Lisans ($\overline{X}$=492,236) olan öğretmenlerin öğrencilerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. İlimizde puanlar arasındaki bu fark istatistiksel açıdan tek değişken olduğu için yorumlanmamıştır.

Tablo 3. 20. Öğrencilerin Türkçe Testi Puanları ile Öğretmenlerin Genel Çalışma Süresi ve Mevcut Okulda Çalışma Süresi Arasındaki Korelasyonlar

Türkçe Başarı Puanları	Öğretmenlikte Hizmet Süresi	Bulunduğunuz Okulda Hizmet Süresi
Bingöl	,144	,077
Türkiye	,23	,13

Tablo 3.20'ye göre, ilimizde ve Türkiye'de öğrencilerin Türkçe testi puanları ile Türkçe öğretmenlerinin genel çalışma süresi arasında pozitif yönde anlamsız bir ilişki bulunmaktadır. İlimizde öğrencilerin Türkçe testi puanları ile mevcut okulda çalışma süresi arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamsız bir ilişki bulunmakta iken, Türkiye'de öğrencilerin Türkçe testi puanları ile mevcut okulda çalışma süresi arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Bir başka deyişle, ilimizde ve Türkiye'de Türkçe öğretmenlerinin kıdemi arttıkça öğrencilerin sosyal bilgiler puanlarının da artma eğilimi gösterdiği söylenebilir. Hem ilimizde hem de Türkiye'de belli bir okuldaki çalışma süreleri arttıkça öğrencilerin Türkçe puanlarının artma eğilimi gösterdiği savunulabilir

3.1.3.2. Öğretmenlerin Eğitim Düzeyi ve Kıdeminin Birlikte Ele Alınması

Öğretmenlerin eğitim düzeyi ve kıdeminin (çalışma süresi) birlikte, öğrencilerin Türkçe puanları üzerindeki ortak etkisini incelemek amacıyla yapılan analiz neticesinde elde edilen grafik Tablo 3.21'de verilmiştir.

Tablo 3. 21. Öğretmenlerin Öğretmenlikteki Hizmet süresi ile Öğrencilerin Türkçe Puanları Üzerindeki Ortak Etkisi

Öğretmenlikteki Hizmet Süresi	0-5 Yıl			6-10 Yıl			11 yıl ve üzeri		
İL	**N**	**%**	$\overline{X}$	**N**	**%**	$\overline{X}$	**N**	**%**	$\overline{X}$
Bingöl	9	56,2	468,6	5	31,2	476,9	2	12,5	462,1

Tablo 3.21 incelendiğinde en yüksek ortalamanın 6-10 yıl hizmet süresi olan öğretmenlerin öğrencilerine ait olduğu ($\overline{X}$= 476,9) görülmekte iken, bunu 0-5 yıl hizmet süresi olan öğretmenlerin ($\overline{X}$ =468,6) takip etmektedir. Öğrencilerin en düşük puan ortalamasının

($\overline{X}$ =462,1) ise öğretmenlerin hizmet süresinin 11 yıl ve üzeri olduğu görülmektedir. Türkçe testine ilişkin ortalama puanlarının öğretmenlerin hizmet sürelerine bağlı olarak anlamlı bir biçimde farklılaşma olduğu yorumu yapılamaz.

3.1.3.3. Öğretmenlerin Mesleki Gelişim Etkinliklerine Katılım Durumları

Türkçe öğretmenlerinin mesleki gelişim etkinliklerine katılım durumlarına ilişkin betimsel istatistikler Tablo 3.22'de verilmiştir.

Tablo 3. 22. Türkçe Öğretmenlerinin Mesleki Gelişim Etkinliklerine Katılım Durumları

Mesleki Gelişim Etkinlikleri		Hiç		1-2 Gün		3-4 Gün		5 Gün...	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Alanımla ilgili konular	Bingöl	4	25	10	62,5	2	12,5	0	0
	Türkiye	715	50,1	325	22,8	76	5,3	82	57
Eğitim/öğretimle ilgili genel konular	Bingöl	1	6,3	10	62,5	0	0	5	31,3
	Türkiye	478	33,5	497	34,8	133	9,3	147	10,3
Bilişim teknolojilerinin derslerde kullanılması (Akıllı Tahta vb. kursu)	Bingöl	4	25	0	0	0	0	12	75
	Türkiye	580	40,6	360	25,2	77	5,4	251	17,6
Öğrencilerin eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin geliştirilmesi	Bingöl	13	81,3	3	18,8	0	0	0	0
	Türkiye	976	68,4	203	14,2	57	4,0	36	2,5
Ölçme ve değerlendirme ile ilgili konular	Bingöl	10	62,5	5	31,3	1	6,3	0	0
	Türkiye	903	63,3	274	19,2	66	4,6	34	2,4
Öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarının belirlenmesi	Bingöl	12	75	4	25	0	0	0	0
	Türkiye	957	67,1	223	15,6	39	2,7	38	2,7
İdarecilik/yöneticilikle ilgili konular	Bingöl	15	93,8	0	0	0	0	1	6,3
	Türkiye	1129	79,1	76	5,3	15	1,1	31	2,2
Kişisel gelişimle ilgili konular	Bingöl	7	43,8	6	37,5	2	12,5	1	6,3
	Türkiye	734	51,4	366	25,6	79	5,5	76	5,3

Türkçe öğretmenlerinin hiç katılmadıkları mesleki gelişim etkinliklerinin başında ilimizde (%93,8) ve Türkiye'de (%79,1) İdarecilik/yöneticilikle ilgili konular gelmektedir. 1-2 gün süreyle katıldıkları etkinliklerin başında ilimizde Alanımla ilgili konular (%62,5) ve Eğitim/öğretimle ilgili genel konular (%62,5) olduğu, Türkiye'de ise Eğitim/öğretim ile ilgili genel konular (%34,8) gelmektedir. 3-4 gün süreyle katıldıkları mesleki gelişim etkinliklerinin başında ilimizde alanımla ilgili konular (%12,5) ve kişisel gelişimle ilgili konular (%12,5) gelirken Türkiye'de ise Eğitim/öğretimle ilgili genel konular (%9,3)gelmektedir. 5 gün ve daha fazla süreyle katıldıkları etkinliklerin başında ise ilimizde Eğitim/öğretimle ilgili genel konular (%31,3) gelirken, Türkiye'de ise bilişim teknolojilerinin derslerde kullanılması (Etkileşimli tahta kursu vb.) (%17,6) gelmektedir.

3.1.3.4. Öğretmenlerin Girmiş Oldukları Derslere İlişkin Görüşleri

Türkçe öğretmenlerinin girmiş oldukları derslerle ilgili görüşleri Tablo 3.23'de yer almaktadır.

Tablo 3. 23. Türkçe Öğretmenlerinin Girmiş Oldukları Derslere İlişkin Görüşleri

Maddeler		Kesinlikle Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Kararsızım		Kısmen Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1. Ders yüküm çok fazla	Bingöl	4	30,8	4	30,8	0	0	2	15,4	3	23,1
	Türkiye	170	13	334	26	137	11	210	16	433	34
2. Ders öncesi hazırlık yaparım	Bingöl	8	61,5	5	38,5	0	0	0	0	0	0
	Türkiye	943	73,4	290	22,6	25	1,9	24	1,9	3	0,2
3. Derse hazırlanmak için yeterli zamanım var	Bingöl	3	23,1	5	38,5	2	15,4	1	7,7	2	15,4
	Türkiye	708	55	401	31	93	7	68	6	14	1
4. Öğrencilerle bire bir ilgilenmek için yeterli zamanım var	Bingöl	1	7,7	4	30,8	1	7,7	3	23,1	4	30,8
	Türkiye	361	28	469	36	165	13	180	14	115	9
5. Ders programındaki değişikliklere ayak uydurabiliyorum	Bingöl	4	30,8	5	38,5	1	7,7	3	23,1	0	0
	Türkiye	753	59	386	30	82	6	31	4	14	1
6. Çok fazla ders dışı iş yüküm bulunmaktadır	Bingöl	2	15,4	5	38,5	1	7,7	3	23,1	2	15,4
	Türkiye	330	26	396	31	147	11	206	16	210	16

Tablo 3.23 incelendiğinde, "Ders yüküm çok fazla" ifadesine kısmen katılan ve kesinlikle katılan ilimizde 8 (%61,6), Türkiye'de 504 (%39) öğretmen bulunurken, bu ifadeye kısmen katılmayan ve hiç katılmayan ilimizde 5 (%38,5) Türkiye'de 643 (%50) öğretmen bulunmaktadır.

"Ders öncesi hazırlık yaparım" ifadesine kısmen katılan ve kesinlikle katılan ilimizde 13 (%100), Türkiye'de 1233 (%96) öğretmen varken, bu ifadeye kısmen katılmayan ve hiç katılmayan ilimizde hiç yokken, Türkiye'de 27 (%2,1) öğretmen vardır. İlimizde ve Türkiye'de öğretmenlerin büyük bir kısmının ders öncesi hazırlık yaptığı gözlenmektedir.

"Derse hazırlanmak için yeterli zamanım var" ifadesine kısmen katılan ve kesinlikle katılan ilimizde 8 (%61,6), Türkiye'de ise 1109 (%64) öğretmen bulunurken, bu ifadeye kısmen katılmayan ve hiç katılmayan ilimizde 3 (%23,1), Türkiye'de ise 82 (%7) öğretmen vardır. Bu durumda ilimizde ve Türkiye'de öğretmenlerin büyük bir kısmının derse hazırlanmak için yeterince zamanlarının olduğu savunulabilir.

“Öğrencilerle bire bir ilgilenmek için yeterli zamanım var” ifadesine kısmen katılan ve kesinlikle katılan ilimizde 5 (%38,5), Türkiye’de ise 830 (%62) öğretmen varken, bu görüşe kısmen katılmayan ya da hiç katılmayan ilimizde 7 (%53,9), Türkiye’de ise 295 (%23) öğretmen vardır. İlimizde ve Türkiye’de Öğretmenlerin büyük bir kısmının öğrencilerle bire bir ilgilenmek için yeterli zamanının olduğu gözlenmektedir.

“Ders programındaki değişikliklere ayak uydurabiliyorum” ifadesine kısmen katılan ve kesinlikle katılan ilimizde 9 (%69,3), Türkiye’de 1139 (%89) öğretmen bulunurken, bu görüşe kısmen katılmayan ve hiç katılmayan öğretmen ilimizde 3 (%23,1), Türkiye’de 45 (%5) öğretmen bulunmaktadır. İlimizde öğretmenlerin tamamı Türkiye’de ise öğretmenlerin büyük bir kısmının ders programındaki değişikliklere ayak uydurabildiği görülmektedir.

“Çok fazla ders dışı yüküm var” ifadesine kısmen katılan ve kesinlikle katılan ilimizde 7 (%53,9), Türkiye’de 726 (%57) öğretmen varken, bu ifadeye kısmen katılmayan ve hiç katılmayan ilimizde 5 (%28,5), Türkiye’de ise 416 (%32) öğretmen bulunmaktadır.

3.1.3.5. Öğretmenlerin Ödev Verme Sıklığı ve Ödevlerle İlgili Öğrencilere Geribildirimde Bulunma Durumları

Türkçe öğretmenlerinin ödev verme sıklığına göre öğrencilerin Türkçe testi puanlarına ait betimsel istatistikler Tablo 3.24’te verilmiştir.

Tablo 3. 24. Öğretmenlerin Ödev Verme Sıklığına Göre Öğrencilerin Türkçe Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

Öğretmenin Ödev Verme Sıklığı	BİNGÖL		TÜRKİYE	
	%	$\bar{X}$	%	$\bar{X}$
Ev ödevi vermem			10,4	481,2
Haftada 1 ya da 2 kez			77,1	489
Haftada 3 ya da daha fazla			12,5	488,47
Toplam			100	488,1

Öğretmen anketinde ödev verme sıklığı ile ilgili maddeyi ilimizde yanıtlayan herhangi bir öğretmen bulunmamıştır. Türkiye de ise toplam 144 Türkçe öğretmeninin %77,1’i haftada 1 ya da 2 kez ödev verdiğini, %12,5’i haftada 3 ya da daha fazla kez ödev verdiğini, %10,4’ü ise ev ödevi vermediğini ifade etmiştir.

Tablo 3. 25. Türkçe Öğretmenlerinin Ev Ödevleriyle İlgili Öğrencilere Geri Bildirimde Bulunma Durumları

Maddeler		Her zaman ya da hemen hemen her zaman		Bazen		Hiç ya da Neredeyse Hiç	
		N	%	N	%	N	%
1. Ödevleri kontrol ederim ve öğrencilere geri bildirimde bulunurum	Bingöl	9	64,3	4	28,6	1	7,1
	Türkiye	1078	82	220	17	20	1
2. Öğrencilerin ödevlerini kendilerine kontrol ettiririm	Bingöl	2	14,3	5	35,7	7	50
	Türkiye	265	20	502	38	552	42
3. Ödevleri sınıfta tartışırım	Bingöl	6	42,9	6	42,9	2	14,3
	Türkiye	709	54	568	43	44	3
4. Ödevleri öğrencilerin ders notlarına katkı sağlayacak şekilde kullanırım	Bingöl	7	50	5	35,7	2	14,3
	Türkiye	752	57	495	37	72	6
5. Öğrencilerin ödevlerini başka bir öğrenciye kontrol ettiririm	Bingöl	5	35,7	5	35,7	4	28,6
	Türkiye	221	17	484	36	618	47

Tablo 3.25 incelendiğinde, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun (İlimizde=%93 Türkiye=%99) her zaman ya da bazen ödevleri kontrol ettiği ve öğrencilere geri bildirimde bulunduğu gözlenmektedir. Bununla birlikte öğretmenlerin çok büyük bir kısmının (ilimizde=%85,8 Türkiye'de=%95) ödevleri her zaman ya da bazen sınıfta tartıştığı ve yine çok büyük bir kısmının (ilimizde=%85,7 Türkiye'de=%94) ev ödevlerini her zaman ya da bazen öğrencilerin notlarına katkı sağlayacak şekilde kullandığı görülmektedir. Bununla birlikte ilimizde öğretmenlerin %50'sinin Türkiye'de ise yarıdan fazlasının (%58) öğrencilerin ödevlerini her zaman ya da bazen öğrencilerin kendilerine kontrol ettirdiği ve yine ilimizde öğretmenlerin büyük çoğunluğu (%71,4), Türkiye'de ise yarıdan fazlasının (%53) öğrencilerin ödevlerini her zaman ya da bazen başka bir öğrenciye kontrol ettirdiği gözlenmektedir.

3.1.4. Türkçe Başarısını Etkileyen Okul Özellikleri

Okul anketinde yer alan değişkenlerin öğrencilerin Türkçe başarıları üzerindeki etkisini incelemek amacıyla ilgili değişkenler üzerinde analiz çalışmaları yürütülmüş ve elde edilen

bulgular raporlaştırılmıştır. Yapılan analizlerde, okullar ile o okullarda öğrenim gören öğrenciler eşleştirilmiş ve öğrencilerin puanlarının ortalaması alınarak ilgili okula ait ortalama bir puan oluşturulmuştur.

3.1.4.1. Türkçe Dersine Ait Okulların Başarı Durumları

İlimiz okullarının, Türkçe testine ilişkin okul ortalamaları Tablo 3.26'da gösterilmiştir.

Tablo 3. 26. Okulların Türkçe Dersine Ait Betimsel İstatistikler

Dersler	N	$\overline{X}$	Minimum	Maksimum
Türkçe	16	472,0	404,76	525,95

Tablo 3.26'ya göre il genelindeki 16 okulun verisi incelendiğinde Türkçe testinde en düşük puana sahip okulun ortalaması 404,76 iken en yüksek puana sahip okulun ortalaması 525,95'tir. 16 okulun ortalama Türkçe puanı 472.0'dır.

3.1.4.2. Okul Türü

Okul türüne göre, Türkçe testine ilişkin okul ortalamaları Tablo 3.23'te verilmiştir.

Tablo 3. 27. Okul Türüne Göre Ortalama Türkçe Testi Puanları

Okul Türü	BİNGÖL			TÜRKİYE		
	N	%	$\overline{X}$	N	%	$\overline{X}$
Genel Ortaokul	12	75	468,4	933	86	496,3
İmam Hatip Ortaokulu	2	12,5	479,07	119	11	499,4
Yatılı Bölge Ortaokulu	2	12,5	486,31	37	3	471,6
Toplam	16	100	471,94	1089	100	495,8

Türkçe testine ilişkin okul ortalamaları okul türüne göre incelendiğinde ilimizde en yüksek puan ortalamasının yatılı bölge ortaokullarına ait iken ($\overline{X}$= 486,31) Türkiye'de ise İmam Hatip ortaokullarına ait olduğu ($\overline{X}$= 499,43) görülmektedir. İlimizde en düşük ortalama Genel Ortaokullarda ($\overline{X}$= 468,4) iken, Türkiye'de ise en düşük ortalama Yatılı Bölge Ortaokullarının ($\overline{X}$=471,6) olduğu görülmektedir. Bununla birlikte bulgular, Türkçe ortalamalarının okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır.

3.1.4.3. Sekizinci Sınıf Ortalama Sınıf Mevcudu

Sekizinci sınıfların ortalama sınıf mevcuduna göre, Türkçe testine ilişkin okul ortalamaları Tablo 3.28'de verilmiştir.

Tablo 3. 28. Sekizinci Sınıf Ortalama Sınıf Mevcuduna Göre Okulların Ortalama Türkçe Puanları

8. Sınıf Ortalama Sınıf Mevcudu	BİNGÖL			TÜRKİYE		
	N	%	$\overline{X}$	N	%	$\overline{X}$
25'ten az	4	25	486,1	356	28	494,3
25-30 arası	9	56,3	472,02	623	49	494,4
31-40 arası	2	12,5	450,36	227	18	489,6
41 ve daha fazla	1	6,3	457,77	71	6	492,0
Toplam	16	100	471,94	1277	100	493,4

Okullara ait ortalama Türkçe testi puanları, sekizinci sınıf ortalama sınıf mevcuduna göre incelendiğinde, ilimizde en yüksek ortalamanın sınıf mevcudunun 25'ten az olduğu okullarda ($\overline{X}$= 486,1) iken, Türkiye'de ise en yüksek ortalama sınıf mevcudunun 25-30 arası olduğu okullarda ($\overline{X}$= 494,4) görülmektedir. İlimizde sınıf mevcudunun 25'ten az olduğu okulları sonra sınıf mevcudu 25-30 arasında değişen okulların takip ettiği görülmektedir (Bingöl$\overline{X}$= 472,02). Türkiye'de ise ikinci en yüksek ortalamaya sahip okul sınıf mevcudunun 25'ten az olduğu okullar olduğu görülmektedir. Bingöl ve Türkiye verisi karşılaştırıldığında en yüksek ortalamaya sahip olan okullar arasında tutarlılık olmadığı ileri sürülebilir.

En son sırada Türkiye'de ortalama sınıf mevcudu 41 ve üzerinde olan okullar ($\overline{X}$= 492,0), İlimizde ise en son sırada 31-40 arası sınıf mevcudu olan okullar yer almaktadır($\overline{X}$= 450,36). Elde edilen ortalamalar Türkiye verisiyle doğru orantılı değildir.

3.1.4.4. Okulda Kütüphane Olup Olmama Durumu

Okulda kütüphane olup olmama durumuna ilişkin çalışmada ele alınan toplam 1211 okulun %71'inde kütüphane bulunurken, %29'unda kütüphane bulunmamaktadır. İlimizde bu çalışmada ele alınan toplam 16 okulun %80'ninde kütüphane bulunurken %20'sinde kütüphane bulunmamaktadır.

Okulların kütüphaneye sahip olup olmama durumlarına göre, okulların ortalama Türkçe testi puanları Tablo 3.29'de verilmiştir.

Tablo 3. 29. Okul Kütüphanesi Olup Olmama Durumuna Göre Okulların Ortalama Türkçe Puanları

		BİNGÖL			TÜRKİYE		
		N	%	$\bar{X}$	N	%	$\bar{X}$
Okulunuzda kütüphane var mı?	Evet	12	80	472,3	860	71	494,2
	Hayır	3	20	467,7	351	29	494,0
Toplam		15	100	471,4	1211	100	494,1

Tablo 3.29'a göre Türkçe testine ilişkin okul ortalamaları, okullarda kütüphane bulunup bulunmama durumuna göre incelendiğinde okul kütüphanesi bulunan okulların ortalaması ilimizde ($\bar{X}$= 472,3) iken, Türkiye'de bu ortalama ($\bar{X}$= 494,2) olarak tespit edilmiştir. Kütüphanesi bulunmayan okulların ortalaması ilimizde ($\bar{X}$= 467,7) iken, Türkiye de bu ortalama ($\bar{X}$= 494,0) olarak görülmektedir. Hem ilimizde hem de Türkiye'de Kütüphanesi bulunan okulların ortalaması, kütüphanesi bulunmayan okulların ortalamasından daha yüksek olduğu görülmektedir. İlimizde kütüphanenin olup olmama durumu değişkeni incelendiğinde ortalamada yaklaşık olarak 5 puanlık bir fark bulunurken Türkiye'de ise yaklaşık 0,2 puanlık fark bulunmaktadır. Ancak bu farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık değildir.

3.1.4.5. Okulun Bulunduğu Yer

Okulun bulunduğu yere göre, okulların ortalama Türkçe testi puanları Tablo 3.30'da verilmiştir.

Tablo 3. 30. Okulun Bulunduğu Yerleşim Birimine Göre Okulların Ortalama Türkçe Puanları

Okulun Bulunduğu Yer	BİNGÖL			TÜRKİYE		
	N	%	$\bar{X}$	N	%	$\bar{X}$
Şehir merkezi	10	62,5	470,2	710	55,5	492,5
Büyük şehir - Merkez ilçe	1	6,3	478,2	84	6,6	499,0
Şehrin dışında mahalle	1	6,3	526,0	155	12,0	499,6
Kasaba, köy vb.	4	25,0	461,1	331	25,9	491,2
Toplam	16	100	471,9	1280	100	493,5

Tablo 3.30'a göre, Türkçe testine ait okul ortalamalarının yerleşim birimlerine göre durumu incelendiğinde, hem Türkiye'de ($\overline{X}$= 499,6) hem de ilimizde ($\overline{X}$= 526,0) en yüksek puan ortalamasının şehir dışındaki mahallelerde bulunan okullara ait olduğu görülmektedir. En düşük ortalamanın hem Türkiye'de ($\overline{X}$= 491,2) hem de ilimizde ($\overline{X}$= = 461,1) ise kasaba ve köylerde bulunan okullara ait olduğu görülmektedir. İlimiz de ve Türkiye de elde edilen bulgular paralellik göstermektedir. Bulgular, Türkçe testi okul ortalamalarının yerleşim birimine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır.

3.1.4.6. Velilerin Okul Etkinliklerine Katılımı

Velilerin okul etkinliklerine katılımı ile ilgili okulların ortalama Türkçe testi puanları Tablo 3.31'de verilmiştir.

Tablo 3. 31. Velilerin Okul Etkinliklerine Katılımına Ortalama Türkçe Puanları

Velilerin Okul Etkinliklerine Katılımı Ne Derece Mevcuttur	N	%	$\overline{X}$
Çok Düşük	5	33,3	466,3
Düşük	7	46,7	467,0
Orta	3	20,0	496,5
Çok Yüksek	0	0	0
Toplam	15	100	472,7

Tablo 3.31 incelendiğinde en yüksek ortalama veli katılımının Orta ($\overline{X}$= 496,5) düzeyde olduğu okullarda görülmektedir. En düşük ortalama ise veli katılımının çok düşük olduğu okullarda ($\overline{X}$= 466,3) görülmektedir. İlimizde çok yüksek düzeyde veli katılımı görülmemektedir. Veli katılımı artıkça Türkçe başarı puan ortalamalarının arttığı gözlemlenmiştir.

3.1.4.7. Okulun Çevre Güvenliği

Okulun çevre güvenliği ile okulların ortalama Türkçe testi puanları Tablo 3.32'de verilmiştir.

Tablo 3. 32. Okulun Çevre Güvenliğine Göre Ortalama Türkçe Puanları

Okulumuzun Çevresi Güvenlidir	N	%	$\overline{X}$
Kısmen Katılmıyorum	1	6,7	526,0
Kararsızım	1	6,7	505,8
Kısmen Katılıyorum	9	60,0	462,2
Tamamen Katılıyorum	4	26,7	474,9
Toplam	15	100	472,7

Tablo 3.32 incelendiğinde en yüksek ortalama okulumuzun çevresi güvenlidir değişkenine Kısmen Katılmıyorum diyen okullarda ($\overline{X}$= 526,0) olduğu görülmektedir. En düşük ortalama ise Kısmen Katılıyorum diye belirten okullarda okullarda ($\overline{X}$= 462,2) görülmektedir. Okul çevre güvenliği ile Türkçe başarı puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık görülmemektedir.

MATEMATİK DERSİNE İLİŞKİN BULGULAR

3.2.1. Matematik Dersine Ait Öğrenci Katılımı

Matematik dersi öğrenci katılımına ait betimsel istatistikler Tablo 3.33'te gösterilmiştir.

Tablo 3. 33. Matematik Dersi Öğrenci Katılımına Ait Betimsel İstatistikler

Dersler	N	$\overline{X}$	Minimum	Maksimum
Matematik	323	469,6	343,1	687,6

Tablo 3.33'e göre il genelindeki 323 öğrenci verisi incelendiğinde Matematik testinde en düşük puana sahip öğrenci ortalaması 343,1 iken en yüksek puana sahip öğrenci ortalaması 687,6'dır. 323 öğrencinin ortalama Matematik puanı 469,6'dir.

Matematik testi için yeterlik düzeyleri ve bu düzeylere karşılık gelen puanlar Tablo 3.34'te görülmektedir.

Tablo 3. 34 . Matematik Dersi Yeterlik Düzeyleri ve Puan Karşılıkları

Yeterlik Düzeyi	Puan Karşılığı
Temelaltı	351,10'dan düşük
Temel	351,10 dâhil olmak üzere 451,00'a kadar
Orta	451,00 dâhil olmak üzere 557,80'e kadar
Ortaüstü	557,80 dâhil olmak üzere 625,54'e kadar
İleri	625,54 ve üzeri

Tablo 3.34. incelendiğinde, bir öğrencinin Matematik testi için temel düzeyde yer alabilmesi için en az 351,10 puan almasının gerektiği görülmektedir. Bununla birlikte, bir öğrencinin ileri düzeyde yer alabilmesi için ise en az 625,54 puan alması gerekmektedir.

Öğrencilerin Matematik testine ait yeterlik düzeylerine göre dağılımı Tablo 3.35 ve Şekil 3.6'da görülmektedir.

Tablo 3. 35. Matematik Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Öğrencilerin Dağılımı

Yeterlilik Düzeyi	Temelaltı		Temel		Orta		Ortaüstü		İleri	
İl/Türkiye	*N*	%	*N*	%	*N*	%	*N*	%	*N*	%
BİNGÖL	10	3,1	120	37,2	156	48,3	28	8,7	9	2,8
TÜRKİYE	9148	26,4	11632	33,6	9956	28,7	2856	8,2	1066	3,1

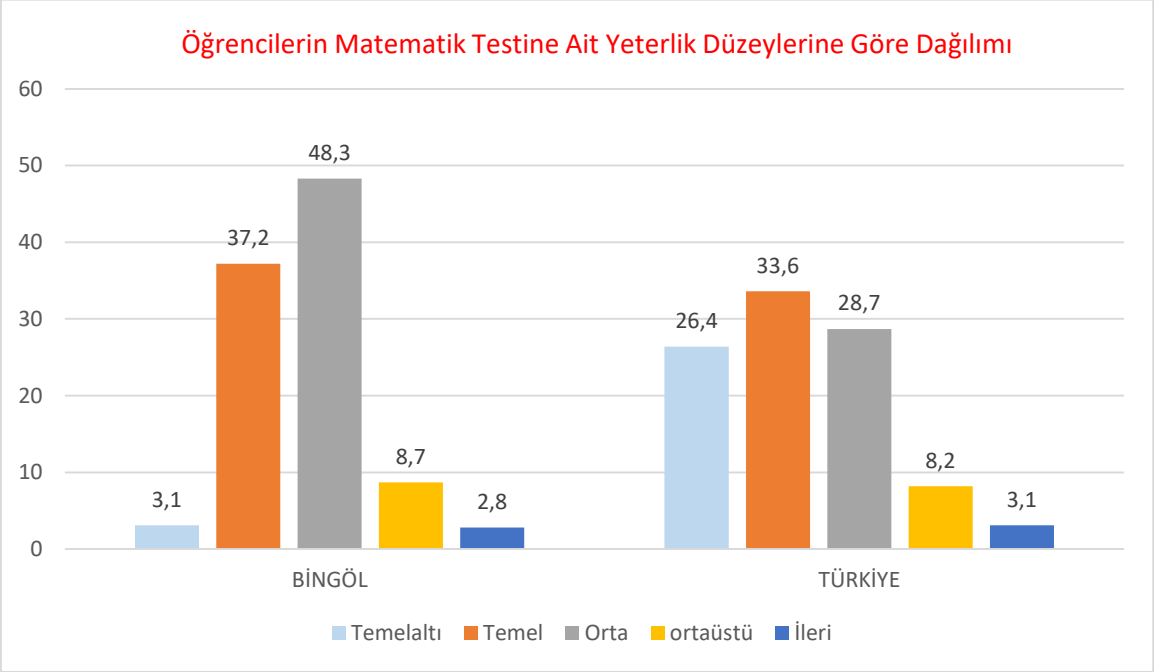

Şekil 3. 6. Öğrencilerin Matematik Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Dağılımı

Tablo 3.35 ve Şekil 3.6 incelendiğinde Matematik testi için ilimizde öğrencilerin %40,3'ünün (N=130), Türkiye'de ise öğrencilerin %60'ının (N=20780) temel altı ve temel düzeyde olduğu görülmektedir. İlimizde öğrencilerin %48,3'ünün (N=156), Türkiye'de ise yaklaşık %29'unun (N=9956) orta düzeyde, ilimizde öğrencilerin %11,5'inin (N=37), Türkiye'de ise %11'inin (N=3922) ise orta üstü ve ileri düzeyde yer aldığı görülmektedir. Bütün yeterlilik düzeyleri ele alındığında ilimizin Matematik yeterlilik düzeylerine göre öğrencilerin orta, orta üstü ve ileri düzey yüzdeleri Türkiye yüzdelerinden daha iyi olduğu görülmektedir. Bu sonuçlardan yola çıkarak ilimizin öğrencilerinin Matematik dersinde yeterlilik düzeylerine göre daha ileri bir düzeyde olduğu yordanabilir.

Tablo 3. 36. Matematik Testine Ait Yeterlik Düzeyleri ve Tanımları

DÜZEYLER	AÇIKLAMA	BECERİLER	Becerinin İçeriği
1 TEMEL ALTI DÜZEY	Ele alınan konuda bilinmesi gereken en temel bilgi ve becerileri kapsar. Bunlar her öğrencinin kazanmasını beklediğimiz kavramsal veya işlemsel bilgi ve becerilerdir.	Tanıma/ Hatırlama	Tanımları, terimleri, birimleri, geometrik özellikleri, sembolleri, formülleri, geometrik cisimlerin gösterimlerini, temel özelliklerini ve temel işlemleri yapmayı gerektiren kuralları hatırlayabilir
			Tanımları, terimleri, birimleri, geometrik özellikleri, sembolleri, formülleri, geometrik cisimlerin gösterimlerini, temel özelliklerini ve temel işlemleri yapmayı gerektiren kuralları hatırlayabilir
		Rutin işlem yapma	Temel algoritma, formül, işlem ve alışıldık kurallarla işlem yapabilir.
		Verilen Yönergedeki bilgiyi kullanma/ yürütme	Açık durumlara yönelik doğrudan verilen yönergelere göre bilgiyi kullanabilir.
		Temsildeki bilgiyi okuma	Bir tablo, grafik, sayı doğrusu v.b. gösterimde yer alan bilgiyi okuyabilir.
2 TEMEL DÜZEY	Doğrudan yani ilk bakışta görülebilen muhakeme gerektirmeyen belli bir içerikteki durumları fark edebilir ve yorumlayabilir. Az zihinsel çaba gerektiren basit ilişkilere yönelik akıl yürütme	Özellik veya kuralı anlama	Temel bir özelliğin veya kuralın verilen bir durumda geçerli olup olmadığını ayırt edebilir ve bu kuralı uygulayabilir.
			Verilen matematiksel ifadeleri/ sayıları/ nesneleri/ şekilleri belli bir kurala göre sınıflayabilir.
			Bir dizi aşamalı kararların verilmesini içeren açıkça

	kapasitesine sahiptir ve sonuçlar hakkında çıkarımlar yapabilir.	Matematiksel İşlemleri Yapma	tanımlanmış dört işlem sorularını çözebilir.
			Olası durumlara yönelik basit hesaplamalar ve basit olasılık hesaplamaları yapabilir.
		Rutin sözel problemleri çözme	Rutin sözel problemleri bilinen bir çözüm yolunu kullanarak çözebilir.
		Standart olmayan temsildeki bilgiyi okuma	Standart temsildeki bilgiyi işlemler yaparak kullanabilir.
			Standart olmayan temsildeki bilgiyi okuyabilir.
		Temsiller arasında geçiş yapma	Bir veriyi tablo veya grafiğe aktarabilir. Tablo, görsel, grafik veya şekil üzerinde verilen bilgileri kullanarak istenilen sonuca ulaşmak için gerekli işlemleri ve çıkarımları yapabilir.
			Basit eşitsizlikleri ve temel denklemleri kurabilir, bir problem durumunu modelleyecek geometrik şekiller ve diyagramlar oluşturabilir, matematiksel bir ilişkiyi ifade etmek için denk temsiller bulabilir.
		Sıralama yapma	Verilen sayıları istenen şekilde sıralayabilir.

3 ORTA DÜZEY	İşlemler ile kavramlar arasında ilişki kurabilir. Basit durumları ve problemleri çözmek için temel matematiksel bilgileri uygulayabilirler. Öğrenci bu düzeyde gösterimleri inşa edebilir. Çözüme ulaşmak için ileri düzeyde olmayan ancak zihinsel çaba ve muhakeme gerektiren işlemleri yapar.	Tahmin etme Basit model/ Temsil İnşa etme	İstenen niceliği bulmak için en uygun ölçme yaklaşımını kullanarak en yakın değeri tahmin edebilir.
			Bir problemin içinde verilen farklı durumlardan istenen durumun gerçekleşme olasılığını hesaplayabilir ve tahmin edebilir.
			Matematiksel bağlama özgü basit geometrik şekilleri/cisimleri/sayı doğrusunu vs. inşa edebilir.
		Cebirsel İfadelerle işlem yapma	Cebirsel ifade içeren basit denklem ve problemleri çözebilir.
		İlişkilendirme	Birden fazla tablo, görsel, şekil veya grafikle verilen bilgiler arasından istenilen verileri bulup sonuca ulaşmak için gerekli işlemleri ve çıkarımları yapabilir.
		Tahmin etme	İstenen niceliği bulmak için en uygun ölçme yaklaşımını kullanarak en yakın değeri tahmin edebilir.
		Basit model/ Temsil İnşa etme	Bir problemin içinde verilen farklı durumlardan istenen durumun gerçekleşme olasılığını hesaplayabilir ve tahmin edebilir.
			Matematiksel bağlama özgü basit geometrik şekilleri/cisimleri/sayı doğrusunu vs. inşa edebilir.

4.ORTAÜSTÜ DÜZEY	İşlemler ile kavramlar arasında derinlemesine ilişki kurabilir. Yapılacak işlemin ana amacı, öğrencinin dikkatini kavram hakkında derinlemesine düşünmeye sevk etmektir. Öğrenci bu düzeyde gösterimleri analiz edebilir ve kullanabilir. Akıl yürütme ve strateji kullanarak gerekli işlemleri yapar ve çözüme ulaşır. Karmaşık durumlara yönelik modeller geliştirebilir ve bu modellerle çalışabilir.	Strateji gerektiren problemleri çözme	Karmaşık ve birden fazla işlem gerektiren problemleri çözmek için uygun stratejiyi seçebilir, karşılaştırabilir ve değerlendirebilir.
		Akıl yürütme	Birden fazla durum içeren, çözüm yolu akıl yürütme ve strateji gerektiren geometri veya olasılık problemlerinde gerekli işlemleri yapabilir.
		Basit model/ Temsil analiz etme ve kullanma	Karmaşık durumlara yönelik modeller geliştirebilir ve bu modellerle çalışabilir. Üç boyutlu cisimlerle ilgili birden fazla işlem basamağı gerektiren matematiksel problemleri çözebilir.
		Genelleme	Kendi eylemlerini (çözüm yolu) ve formülleştirmelerini yansıtabilir, örüntülerin genel terimini bulabilir.

			Kendi yorum ve akıl yürütmelerine bağlı olarak elde ettiği çıkarımlar arasında ilişki kurabilir.
5 İLERİ DÜZEY	Matematiksel problem durumlarında bilgilerin ve becerilerin yeni bir duruma transfer edilmesini, mantıksal ve sistematik düşünmeyi gerektirir. Farklı bilgi kaynaklarını ve gösterimlerini ilişkilendirebilir. Bunları esnek bir şekilde birbirine dönüştürebilir. Karmaşık problem durumlarını modelleyebilir. Karmaşık durumlar içeren ve çözümü birkaç adımda gerçekleşen	Karar verme	Bir strateji veya çözüme yönelik oluşturulan alternatifler arasından en uygun/iyi olanına karar verebilir; Verilen verilere/bilgilere/hükümlere/ kavramlara dayanarak geçerli bir sonuca varabilir ve bu sonuca dayalı bir çıkarım ortaya koyabilir.
			Üst düzey düşünme ve akıl yürütme gerektiren, karmaşık durumlar içeren ve çözümü birkaç adımda gerçekleşen olasılık problemlerinde doğru çözüm yoluna karar vererek gerekli işlemlerin tümünü yapabilir.
		Neden gösterme/ Doğrulama	Bir çözümün, çıkarımın veya stratejinin doğruluğunu ve geçerliliğini savunmak için matematiksel

	problem, olasılık ve geometri problemlerini çözer.		deliller/argümanlar üretebilir.
		Özgün problemleri çözme	Genellikle tek cevabı ve tek bir çözüm yolu olmayan, strateji ve kavramsal bilgilerin ilişkilendirilmesini gerektiren problemleri çözebilir.
		Problem oluşturma/ kurma	Verilen sembolik, görsel veya sözel ifadeleri istenen özgün bir problem durumuna dönüştürebilir.
		Orijinal bir ürün/model üretme/ sentezleme	Verilen bilgilerden uygun olanlarını sentezleyerek özgün ve geçerli bir ürün veya model ortaya koyabilir.

Yeterlik düzeylerine göre erkek öğrencilerin dağılımı Tablo 3.37 ve Şekil 3.7'de yer almaktadır.

Tablo 3. 37. Matematik Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Erkek Öğrencilerin Dağılımı

Yeterlilik Düzeyi	Temelaltı		Temel		Orta		Ortaüstü		İleri	
İl/Türkiye	*N*	%	*N*	%	*N*	%	*N*	%	*N*	%
BİNGÖL	7	4	70	40,5	74	42,8	14	8,1	8	4,6
TÜRKİYE	4978	28	5884	33,1	4865	27,4	1452	8,2	593	3,3

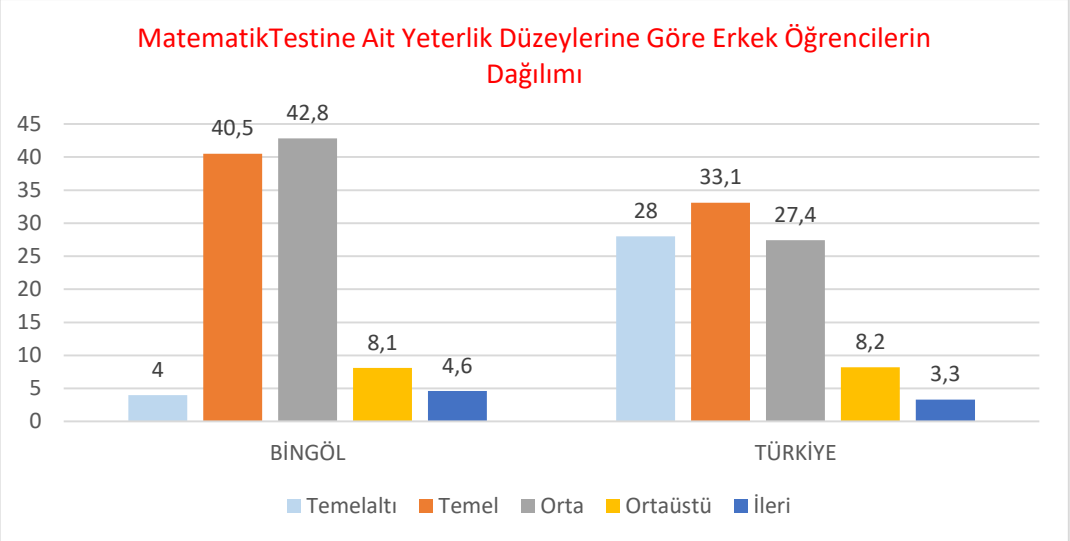

Şekil 3. 7. Matematik Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Erkek Öğrencilerin Dağılımı

Tablo 3.37 ve Şekil 3.7 incelendiğinde Matematik testi ilimizde erkek öğrencilerin %44,5'inin (N=77) Türkiye de ise erkek öğrencilerin %61,1'inin (N=10862) temel altı ve temel düzeyde *olduğu görülmektedir. İ*limizde orta düzeyde bulunan öğrencilerin oranı %42,8 (N=74) iken Türkiye'de ise %27,4'ünün (N=4865) orta düzeyde, Bingöl'de orta üstü ve ileri düzeyde bulunan öğrencilerin oranı %12,7 (N=22) iken Türkiye'de ise *bu oran* %11,5'inin (N=2045) ise orta üstü ve ileri düzeyde yer aldığı gözlenmektedir. Bütün yeterlilik düzeyleri ele alındığında ilimizin Matematik yeterlilik düzeylerine göre erkek öğrencilerin orta, orta üstü ve ileri düzey yüzdeleri Türkiye yüzdelerinden daha iyi olduğu görülmektedir. Bu sonuçlardan yola çıkarak ilimizin öğrencilerinin Matematik dersinde yeterlilik düzeylerine göre daha ileri bir düzeyde olduğu kestirilmektedir.

Tablo 3. 38. Matematik Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Kız Öğrencilerin Dağılımı

Yeterlilik Düzeyi	Temelaltı		Temel		Orta		Ortaüstü		İleri	
İl/Türkiye	*N*	%	*N*	%	*N*	%	*N*	%	*N*	%
BİNGÖL	3	2,0	50	33,3	82	54,7	14	9,3	1	0,7
TÜRKİYE	4170	24,7	5748	34,0	5091	30,1	1404	8,3	473	2,8

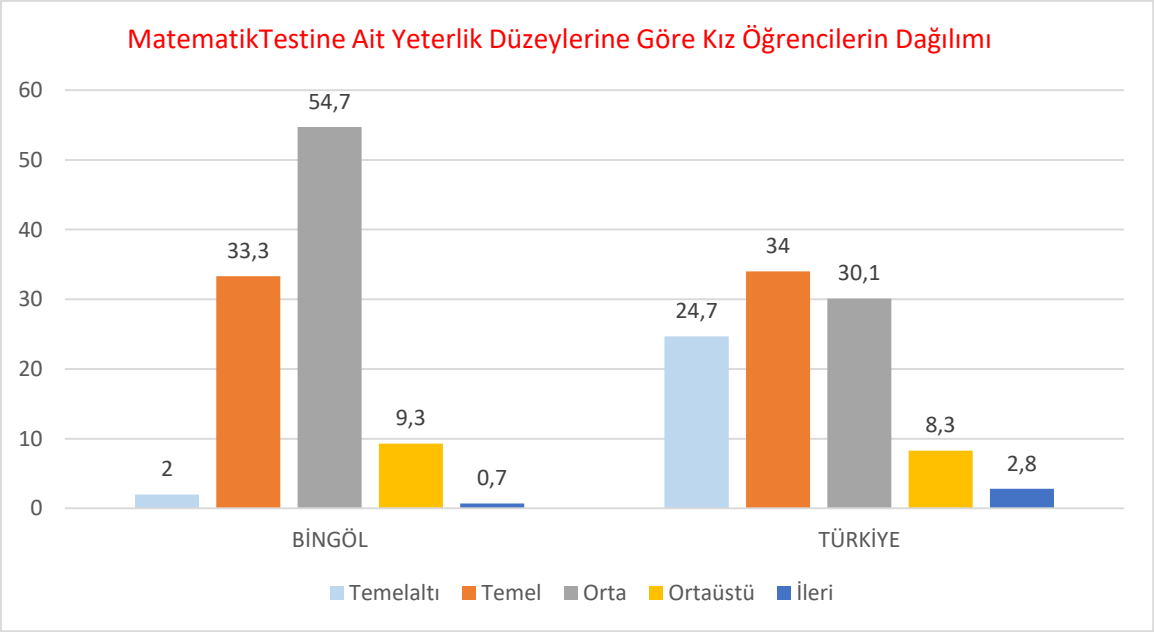

Şekil 3. 8. Matematik Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Kız Öğrencilerin Dağılımı

Tablo 3.38 ve Şekil 3.8 incelendiğinde Matematik testi için ilimizde kız öğrencilerin %35,3'ünün (N=53) Türkiye'de ise kız öğrencilerin %58,7'sinin (N=9918) temel altı ve temel düzeyde olduğu görülmektedir. İlimizde orta düzeyde bulunan öğrencilerin oranı %54,7'sinin (N=82) iken

Türkiye'de ise %30,1'inin (N=5091) orta düzeyde, Bingöl'de orta üstü ve ileri düzeyde bulunan öğrencilerin oranı %10 (N=15) iken Türkiye'de ise %11,1'inin (N=1877) orta üstü ve ileri düzeyde yer aldığı görülmektedir. Bütün yeterlilik düzeyleri ele alındığında ilimizin Matematik yeterlilik düzeylerine göre kız öğrencilerin alt yeterlilik düzey yüzdeleri ve ileri yeterlilik düzey yüzdeleri Türkiye yüzdelerinden daha aşağıda iken, orta yeterlilik düzeyinde ise Türkiye yüzdesinden daha iyi düzeyde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlardan yola çıkarak ilimizin Matematik dersinde yeterlilik alanlarına göre kız öğrencilerinin orta düzeyde yoğunlaştığı gözlemlenmiştir.

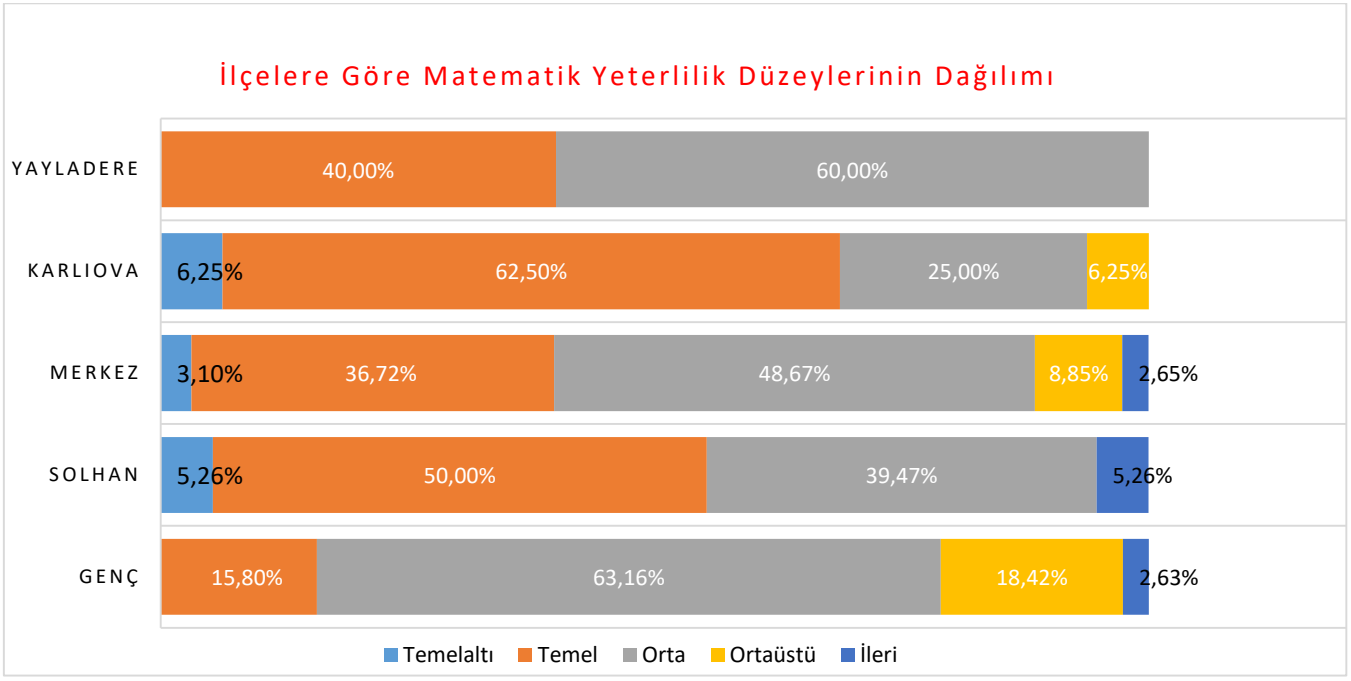

Şekil 3. 9. İlçelere Göre Matematik Yeterlilik Düzeylerinin Dağılımı

Şekil 3.9 incelendiğinde, en fazla temel altı düzeyde öğrenci Karlıova ilçemizde bulunmaktadırlar. Genç ve Yayladere ilçelerimizde temel altı düzeyde öğrenci bulunmamaktadır, temel düzeyde en yüksek yüzde Karlıova ilçemizde bulunmaktadır. İlimizde yüzdelik ağırlıklı olarak orta düzeyde olup, orta düzeyde en yüksek yüzde Genç ve Yayladere ilçelerimizde görülmektedir. Orta üstü ve ileri düzeyde en yüksek yüzde Genç ve Merkez ilçelerimizde görülmektedir. İleri düzeyde öğrencilerimiz üç ilçemizde bulunmaktadır (Genç-Merkez-Solhan). İlimiz matematik dersi yeterlilik düzeyleri bakımından incelendiğinde öğrencilerimizin çoğunluğu temel ve orta düzeylerde olduğu görülmektedir.

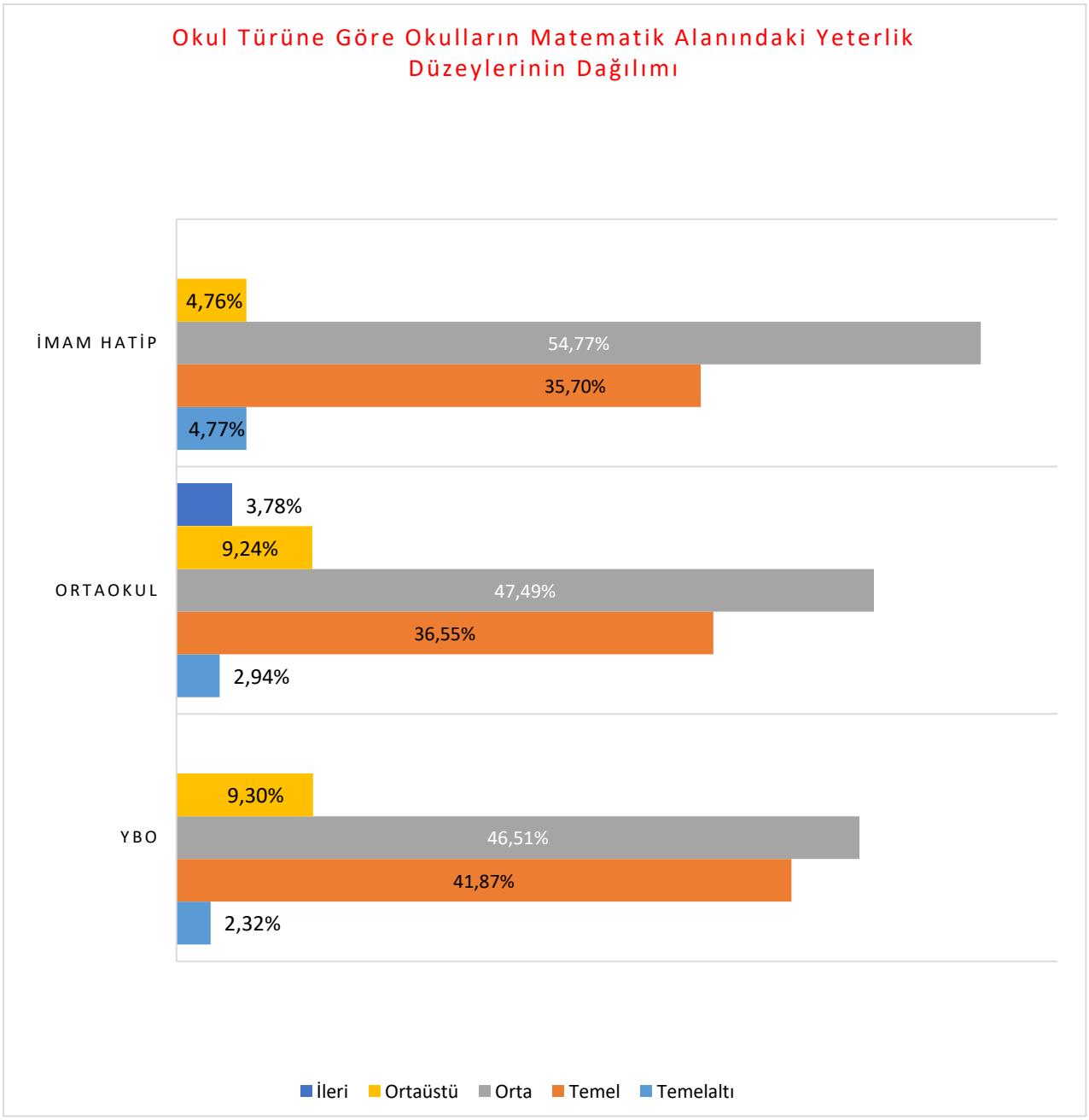

Şekil 3. 10. Okul Türüne Göre Okulların Matematik Alanındaki Yeterlik Düzeylerinin Dağılımı

Şekil 3.10'a göre, ilimizde ileri düzeyde sadece genel ortaokullarda öğrenci vardır. Temel altında en fazla imam hatip okullarında öğrenci vardır. İlimizde bütün okul türlerinde matematik alanında öğrenciler genelde orta ve temel altı yeterlilik düzeylerinde yoğunlukta olduğu görülmektedir

3.2.2 Matematik Başarısını Etkileyen Öğrenci Özellikleri

Öğrencilerin Matematik testindeki başarılarının öğrenci anketinde yer alan değişkenlere göre nasıl değiştiğini belirlemek amacıyla ilgili değişkenler üzerinde analiz çalışmaları yürütülmüş ve elde edilen bulgular raporlaştırılmıştır.

3.2.2.1. Anne Eğitim Düzeyi

Anne eğitim düzeyine göre öğrencilerin Matematik puanlarına ait betimsel istatistikler Tablo 3.39'de verilmiştir.

Tablo 3. 39. Anne Eğitim Düzeyine Göre Öğrencilerin Matematik Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

Anne Eğitim Düzeyi	Bingöl			Türkiye		
	N	%	$\bar{X}$	N	%	$\bar{X}$
Okula Hiç Gitmedi ya da Terk	86	26,6	466,16	3493	11,5	456,8
İlkokul Mezunu	148	45,8	467,71	13205	43,6	489,8
Ortaokul Mezunu	30	9,3	482,38	6025	19,9	494,9
Lise Mezunu	9	2,8	523,83	4723	15,6	530,6
Ön Lisans Mezunu	0	0	0	381	1,3	569,1
Lisans Mezunu	2	0,6	537,22	1477	4,9	583,9
Yüksek Lisans Mezunu	0	0	0	216	0,7	569,4
Doktora	0	0	0	56	0,2	585,5
Bilmiyorum	48	14,9	460,71	684	2,3	466,9
Toplam	323	100	469,62	30260	100	499,2

Tablo 3.39'a göre, Matematik testine ilişkin öğrenci ortalamaları, ilimizde öğrencilerin anne eğitim düzeyine göre incelendiğinde en yüksek puan ortalamasının, annelerinin eğitim düzeyi Lisans Mezunu olan öğrencilere ait olduğu ($\bar{X}$=537,22), Türkiye'de ise annelerinin eğitim düzeyi doktora mezunu olan öğrencilere ait olduğu ($\bar{X}$=585,5) görülmektedir. İlimizde ve Türkiye'de en az puan ortalamasının ise annelerinin eğitim düzeyi "okula hiç gitmedi ya da ilkokul terk" olan öğrencilere ait olduğu (Bingöl $\bar{X}$=466,16 & Türkiye $\bar{X}$=456,8) görülmektedir. Buna ek olarak, hem Bingöl hem de Türkiye'de öğrencilerin Matematik testine ilişkin ortalama puanlarının anne eğitim düzeyine bağlı olarak anlamlı bir biçimde farklılaştığı bulunmuştur.

3.2.2.2. Sosyoekonomik Düzey

Öğrencilerin sosyoekonomik düzeyleri ile Matematik testi puanları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan analiz neticesinde elde edilen sonuçlar Tablo 3.40'ta gösterilmiştir.

Tablo 3. 40. Öğrencilerin Gelir Düzeyleri ile Matematik Testi Puanları Arasındaki Korelasyon

Değişken	N	r
Ailenin Aylık Geliri Matematik	193	,137

* Türkiye raporunda bu başlık altında indeks oluşturulduğu için veri Türkiye raporu ile karşılaştırılmadan yapılmıştır.

Tablo 3.40'a göre, öğrenci ailelerinin aylık gelir düzeyleri ile Matematik testi başarı puanları arasında anlamsız, düşük düzeyde ve pozitif yönlü bir ilişki vardır. Bir başka deyişle, öğrencilerin aylık gelir düzeyleri yükseldikçe matematik puanlarının da yükselme eğiliminde olduğu söylenebilir.

3.2.2.3. Eğitim Hedefi

Eğitim hedefi değişkenine göre öğrencilerin Matematik puanlarına ait betimsel istatistikler Tablo 3.41'de verilmiştir.

Tablo 3. 41. Eğitim Hedefi Değişkenine Göre Öğrencilerin Matematik Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

Eğitim Hedefi	Lise			Yüksekokul			Üniversite			Yüksek lisans-Doktora		
İL/TÜRKİYE	*N*	%	$\bar{X}$	*N*	%	$\bar{X}$	*N*	%	$\bar{X}$	*N*	%	$\bar{X}$
Bingöl	25	8,7	404,45	5	1,7	485,81	165	57,5	463,03	92	32,1	499,77
Türkiye	3446	11,3	426,6	1542	5,0	458,4	17421	56,9	494,3	8181	26,7	548,5

Tablo 3.41'e göre, Matematik testine ilişkin öğrenci ortalamaları, öğrencilerin eğitim hedeflerine göre incelendiğinde ilimizde ve Türkiye'de en yüksek puan ortalamasının eğitim hedefi doktora ve yüksek lisans yapmak olan öğrencilere ait olduğu(Bingöl $\bar{X}$=499,77 & Türkiye $\bar{X}$=548,5) görülmektedir. En az puan ortalamasının ise eğitim hedefi liseyi bitirmek olan öğrencilere ait olduğu (Bingöl $\bar{X}$=404,45 & Türkiye $\bar{X}$=426,6) görülmektedir. Bununla birlikte,

öğrencilerin Matematik testi puanlarının eğitim hedeflerine göre incelediğinde ilimiz verisi ile Türkiye verisi arasında (yüksekokul-üniversite hariç) pozitif yönlü bir ilişki olduğu gözlenmektedir. İlimizde yüksekokulu hedefleyen öğrencilerin ortalamasının üniversiteyi hedefleyen öğrenci ortalamalarından yüksek olmasının sebebi ankete katılan öğrencilerden yüksekokulu hedefleyenlerin az olmasından kaynaklanabilir. Genel anlamda eğitim hedefi yükseldikçe Matematik başarı puanları artmaktadır.

3.2.2.4. Evdeki Kitap Sayısı

Evdeki kitap sayısına göre öğrencilerin Matematik puanlarına ait betimsel istatistikler Tablo 3.42'de verilmiştir.

Tablo 3. 42. Evdeki Kitap Sayısına Göre Öğrencilerin Matematik Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

Kitap Sayısı	0-5 Kitap			6-15 Kitap			16-50 Kitap			51-80 Kitap			81 ve Üzeri Kitap		
İL/TÜRKİYE	***N***	**%**	$\overline{X}$	***N***	**%**	$\overline{X}$	***N***	**%**	$\overline{X}$	***N***	**%**	$\overline{X}$	***N***	**%**	$\overline{X}$
Bingöl	37	14,0	465,7	113	42,6	457,1	68	25,7	491,7	26	9,8	481,2	21	7,9	474,1
Türkiye	3522	12,2	454,5	9021	31,2	473,4	8210	28,4	509,2	3755	13,0	522,3	4448	15,4	548,5

Tablo 3.42'ye göre, Matematik testine ilişkin öğrenci ortalamaları, öğrencilerin evinde bulunan kitap sayısına göre incelendiğinde, ilimizde en yüksek puan ortalamasının evlerinde 16-50 kitap olan öğrencilere ait olduğu ($\overline{X}$=491,7) Türkiye'de ise en yüksek puan ortalamasının evlerinde 81 ve üzeri kitap olan öğrencilere ait olduğu ($\overline{X}$=548,5) görülmektedir. En düşük puan ortalamaları ise ilimizde evlerinde 6-15 kitap olan öğrencilerde ($\overline{X}$=457,1) Türkiye'de evlerinde 0-5 kitap olan öğrencilere ait olduğu ($\overline{X}$=454,5) görülmektedir. Türkiye de öğrencilerin Matematik testi puanlarının evdeki kitap sayısına göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği gözlemlenirken Bingöl'de böyle bir veriye ulaşılamamıştır. Kitap sayısı ve Matematik başarısı incelendiğinde Türkiye de kitap sayısı artıkça Matematik başarısı artarken ilimizde evde bulunan kitap sayısıyla matematik testi arasında doğrusal bir ilişki belirlenememiştir.

3.2.2.5. Destekleme ve Yetiştirme Kurslarına Katılma Durumu

Destekleme yetiştirme kurslarına (DYK) katılma durumuna göre öğrencilerin Matematik puanlarına ait betimsel istatistikler Tablo 3.43'te verilmiştir.

Tablo 3. 43. DYK'ya Katılma Durumuna Göre Öğrencilerin Matematik Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

Destekleme ve Yetiştirme Kursu Katılım Durumu	Katılmadım			Yalnızca 1. Dönem Katıldım			Yalnızca 2. Dönem Katıldım			Her İki Dönem de Katıldım		
İL/TÜRKİYE	*N*	%	$\bar{X}$	*N*	%	$\bar{X}$	*N*	%	$\bar{X}$	*N*	%	$\bar{X}$
Bingöl	54	17,8	447,4	30	9,9	457,3	20	6,6	450,5	199	65,7	482,2
Türkiye	11379	34,9	491,3	4071	12,5	483,6	2513	7,7	488,0	14643	44,9	511,5

Tablo 3.43'e göre ilimizde öğrencilerin %17,8'i Türkiye'de öğrencilerin %34,9'u Matematik dersinden kurslara katılmadığını belirtirken, ilimizde öğrencilerin %65,7'si Türkiye'de ise %44,9'u her iki dönemde de kurslara katıldığını belirtmiştir. Matematik testine ilişkin öğrenci ortalamaları, öğrencilerin DYK'ya katılma durumuna göre incelendiğinde, en yüksek puan ortalamasının her iki dönemde de kurslara katılımı olan öğrencilere ait olduğu (Bingöl$\bar{X}$=482,2&Türkiye$\bar{X}$ =511,5) görülmüştür. En düşük ortalamanın ilimizde katılmadım (Bingöl=447,4) iken Türkiye de ise yalnızca 1. dönem katıldığını (Türkiye=488,26) ifade eden öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, öğrencilerin Matematik testi puanlarının DYK'ya katılma durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

3.2.2.6. Okula Yönelik Tutum

Öğrencilerin Matematik testi puanları ile okula yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan analiz neticesinde elde edilen sonuçlar Tablo 3.44'te verilmiştir.

Tablo 3. 44. Öğrencilerin Okula Yönelik Tutumları ile Matematik Testi Puanları Arasındaki Korelasyon

	Okula Yönelik Tutum (Okulda Olmayı Severim)
Matematik Başarı Puanı	-0,48

* Türkiye raporunda bu başlık altında indeks oluşturulduğu için veri Türkiye raporu ile karşılaştırılmadan yapılmıştır.

Tablo 3.44 incelendiğinde, öğrencilerin Matematik testi puanları ile okulda olmayı seviyorum değişkeni arasında orta düzeyde ve negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Başka bir ifade ile öğrencilerin okulda bulunmayı sevme, isteme tutumları arttıkça (negatife yaklaştıkça) Matematik başarı puanlarının orta düzeyde azaldığı yorumu yapılabilir.

3.2.2.7. Aile İlgisi ve Aile Baskısı

Öğrencilerin Matematik testi puanları ile ailelerinin gösterdikleri ilgi ve aile baskısı arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla gerçekleştirilen analiz neticesinde elde edilen sonuçlar Tablo 3.45'te görülmektedir.

Tablo 3. 45. Matematik Puanları ile Aile İlgisi ve Aile Baskısı Arasındaki Korelasyonlar

	Matematik Başarı Puanları
Aile İlgisi (Ailem Okuldaki Durumumu Takip Eder)	,041
Aile Baskısı (Başarılı Olmam İçin Bana Baskı Yapıyor.)	-,163

* Türkiye raporunda bu başlık altında indeks oluşturulduğu için veri Türkiye raporu ile karşılaştırılmadan yapılmıştır.

Öğrencilerin Matematik testi puanları ile aile ilgisi(Ailem Okuldaki Durumumu Takip Eder) arasında düşük düzeyde, pozitif yönde ancak aile baskısı (Başarılı Olmam İçin Bana Baskı Yapıyor) ile arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bir başka deyişle, aile ilgisi arttıkça öğrencilerin Matematik puanlarının yükselme eğilimi gösterdiği, aile baskısı arttıkça ise öğrencilerin Matematik puanlarının az da olsa düşme eğilimi gösterdiği görülmektedir.

3.2.2.8. Akran Zorbalığına Maruz Kalma Durumu (Şiddete-Zorbalığa Maruz Kaldım)

Öğrencilerin Matematik puanları ile akran zorbalığına maruz kalma durumları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda elde edilen sonuçlar Tablo 3.41'de görülmektedir.

Tablo 3. 46. Matematik Puanları ile Akran Zorbalığına Maruz Kalma Durumları Arasındaki Korelasyon

	Matematik Başarı Puanları
Akran Zorbalığı (Şiddete-Zorbalığa Maruz Kaldım)	-,060

* Türkiye raporunda bu başlık altında indeks oluşturulduğu için veri Türkiye raporu ile karşılaştırılmadan yapılmıştır.

Öğrencilerin Matematik testi puanları ile akran zorbalığına maruz kalma durumları (Şiddete-Zorbalığa Maruz Kaldım) arasında düşük düzeyde, negatif yönde anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. Bir başka ifade ile Matematik testi puanları yüksek olan öğrencilerin akran zorbalığına maruz kalma olasılığının azaldığı ileri sürülebilir.

3.2.2.9. Öğrenci Görüşlerine Göre Öğretmenlerin Ödev Verme Sıklığı ve Öğrencilerin Ödevler İçin Harcadıkları Süre

Öğrenci görüşlerine göre Matematik öğretmenlerinin ödev verme sıklığına ilişkin betimsel istatistikler Tablo 3.47'de görülmektedir.

Tablo 3. 47. Matematik Öğretmenlerinin Ödev Verme Sıklığına İlişkin Betimsel İstatistikler

Öğretmenin Ödev Verme Sıklığı	Hiç		Haftada 1 ya da 2 Kez		Haftada 3 ya da Daha Fazla		Belirtmemiş	
İL/TÜRKİYE	**N**	**%**	**N**	**%**	**N**	**%**	**N**	**%**
Bingöl	32	9,9	162	50,2	99	30,7	30	9,3
Türkiye	4697	13,5	18067	52,0	8497	24,4	3511	10,1

Tablo 3.47 incelendiğinde Matematik öğretmenlerinin ödev verme sıklığı en yüksek oranla (Bingöl= %55,3 & Türkiye=%52) Matematik öğretmenlerinin haftada 1 ya da 2 kez ödev verdiklerini belirtmiştir. Matematik öğretmenlerinin, haftada 3 ya da daha fazla kez ödev verdiğini belirten öğrencilerin oranı ilimizde %33,8 iken Türkiye'de bu oran %24,4'tür. İlimizde hiç ödev vermediğini belirten öğrenci oranı %10,9 iken Türkiye'de ise %13,5'tir. Türkiye'de öğrencilerin %10,1'inin ödev verme sıklığına ilişkin verilerine ulaşılamamışken ilimizde ise bu oran %9,3'tür.

Öğrencilerin Matematik ödevlerini yapmak için haftalık harcadıkları süreye göre Matematik puanlarına ait betimsel istatistikler Tablo 3.48'te verilmiştir

Tablo 3. 48. Öğrencilerin Matematik Ödevleri İçin Harcadıkları Süreye Göre Matematik Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

Öğrencilerin Matematik Ödevleri İçin Harcadıkları Süre	Bingöl			Türkiye		
	N	%	$\bar{X}$	N	%	$\bar{X}$
15 dakika ya da daha az	49	15,2	459,78	5741	16,5	486,89
16-30 dakika	98	30,3	464,35	9903	28,5	498,15
31-60 dakika	84	26,0	473,66	10293	29,6	506,19
61-90 dakika	38	11,8	478,78	3228	9,3	503,45
90 dakikadan fazla	26	8,0	476,87	2027	5,8	495,56
Belirtmemiş	28	8,7	473,96	3580	10,3	500,55
Toplam	323	100	469,62	34772	100	499,29

Tablo 3.48. incelendiğinde ilimizde öğrencilerin %71,5'i Türkiye de ise %74,6'sı Matematik ödevleri için en fazla 1 saat ayırdıklarını belirtmiştir. Bingöl de öğrenciler en yüksek oranla (%30,3'ü) ödevler için 16-30 dakika harcadıklarını belirtmişken Türkiye de ise öğrencilerin %29,6'sı Matematik ödevlerine 31-60 dakika harcadıklarını belirtmiştir. Bingöl de %15,2'si Türkiye de ise %16,5'i 15 dakika ya da daha az zaman harcadıklarını belirtmiştir. Bingöl de %26'sı 31-60 dakika arasında Türkiye de ise %28,5'i 16-30 dakika harcadıklarını belirtmiştir. Bingöl de %11,8'i Türkiye de ise %9,3'ü 61-90 dakika arasında, Bingöl de %8'i Türkiye de ise %5,8'i 90 dakikadan fazla zaman ayırdığını belirtmiştir. Öğrencilerin Bingöl de %8,7'si Türkiye de ise %10,3'ünün ödev yapmak için harcadığı süreye ilişkin verilerine ulaşılamamıştır. İlimizde En yüksek puan ortalamasının Matematik ödevini yapmak için "61-90 dakika" harcayan öğrencilere ait olduğu ($\bar{X}$=478,78), Türkiye de ise en yüksek puan ortalamasının Matematik ödevini yapmak için "31-60 dakika" harcayan öğrencilere ait olduğu ($\bar{X}$=506,19) görülmektedir. İlimizde ve Türkiye'de en düşük ortalamanın ise Matematik ödevini yapmak için "15 dakika ya da daha az" süre harcayan (Bingöl$\bar{X}$=459,78 & Türkiye$\bar{X}$=486,89) öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Öğrencilerin ödev yapmak için çok fazla süre harcamalarının Matematik puanlarında tutarlı bir artışa yol açmadığı görülmektedir.

3.2.2.10. Matematik Dersine Verilen Değer, Dersten Hoşlanma ve Derse İlişkin Öz-yeterlik

Öğrencilerin Matematik puanları ile Matematik dersine verdikleri değer, Matematik dersinden hoşlanma ve Matematik dersine ilişkin özyeterlik algıları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan analizler neticesinde elde edilen sonuçlar Tablo 3.49'da görülmektedir.

Tablo 3. 49. Matematik Puanları ile Türkçe Dersine Verilen Değer, Dersten Hoşlanma ve Matematik Öz-Yeterlik Algısı Arasındaki Korelasyonlar

	Matematik Dersine İlişkin Öz Yeterlilik (Matematik İle İlgili Zor Soruları Çözebilirim)	**Matematik Dersine Verilen Değer** (Matematik Dersi Önemli Bir Derstir)	**Matematik Dersinden Hoşlanma** (Matematik Dersi Benim En Sevdiğim Derstir)
Matematik Başarı Puanları	,149	,098	,079

* Türkiye raporunda bu başlık altında indeks oluşturulduğu için veri Türkiye raporu ile karşılaştırılmadan yapılmıştır.

Tablo 3.49. incelendiğinde, öğrencilerin matematik başarı puanlarının üç değişken (öğrencilerin matematik dersine verdikleri değer, matematik dersinden hoşlanma durumları ve matematik dersine ilişkin öz-yeterlik algıları) ile de pozitif yönde anlamlı bir ilişki gösterdiği görülmektedir. Bir başka deyişle, öğrencilerin Matematik Dersi Önemli Bir Derstir, Matematik Dersi Benim En Sevdiğim Derstir ve Matematik İle İlgili Zor Soruları Çözebilirim algıları arttıkça öğrencilerin matematik başarı puanlarının az da olsa artma eğilimi gösterdiği savunulabilir. Buna ek olarak, öğrencilerin Matematik dersine ilişkin öz-yeterlik algılarının (Matematik İle İlgili Zor Soruları Çözebilirim); Matematik başarılarını etkileme bakımından Matematik dersine verdikleri değerden (Matematik Dersi Önemli Bir Derstir) ve Matematik dersinden hoşlanma durumlarından (Matematik Dersi Benim En Sevdiğim Derstir) önce geldiği ileri sürülebilir.

3.2.2.11. Matematik Dersi ve Diğer Dersler Arasındaki İlişki

Matematik dersi ve diğer dersler arasındaki ilişki Tablo 3.50'de görülmektedir.

Tablo 3. 50.Matematik Puanları ile Diğer Ders Puanları Arasındaki Korelasyonlar

Dersler	Matematik	Türkçe	Fen Bilimleri	Sosyal Bilgiler
Matematik	1	,530	,599	,564

Tablo 3.47 incelendiğinde Matematik puanları ile en yüksek korelasyona sahip olan Fen Bilimleri (,599) dersi iken bunu Sosyal Bilgiler (,564) takip etmektedir. En düşük korelasyon ise Türkçe (,530) dersinde olduğu görülmektedir. Elde edilen puanlar ile Matematik dersi başarısı arasında orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki vardır. Yani öğrencilerin Matematik başarısı artıkça diğer derslerdeki başarının da artması beklenmektedir.

3.2.3. Matematik Başarısını Etkileyen Öğretmen Özellikleri

Öğretmen anketinde yer alan değişkenlerin öğrencilerin Matematik testindeki başarıları üzerindeki etkisini incelemek amacıyla ilgili değişkenler üzerinde analiz çalışmaları yürütülmüş ve elde edilen bulgular raporlaştırılmıştır. Yapılan analizlerde, öğretmenler ile dersine girdikleri öğrenciler eşleştirilmiş ve öğretmenin dersine girdiği öğrencilerin puanlarının ortalaması alınarak ilgili öğretmene ait ortalama bir puan oluşturulmuştur.

3.2.3.1. Öğretmenin Eğitim Düzeyi

Öğretmenlerin eğitim düzeyine göre öğrencilerin Matematik testi puanlarına ait betimsel istatistikler Tablo 3.51'de verilmiştir.

Tablo 3. 51. Öğretmenlerin Eğitim Düzeyine Göre Öğrencilerin Matematik Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

Öğretmenin Eğitim Düzeyi	Önlisans			Lisans			Yüksek Lisans		
İL/TÜRKİYE	***N***	**%**	$\overline{X}$	***N***	**%**	$\overline{X}$	***N***	**%**	$\overline{X}$
Bingöl	1	6,7	479,66	13	86,7	466,78	1	6,7	496,48
Türkiye	42	3,1	495,18	1282	94,5	499,29	32	2,4	499,7

Tablo 3. 51 incelendiğinde, Matematik öğretmenlerinin tamamlamış oldukları eğitim düzeyine göre öğrencilerin Matematik ortalamaları, ilimizde Yüksek Lisans mezunu olan öğretmenlerin öğrencilerinin ortalama puanlarının $\overline{X}$=496,48 iken Türkiye'de $\overline{X}$=499,7'dir. İlimizde eğitim düzeyi Ön Lisans olan öğretmenlerin öğrencilerinin ortalama puanları $\overline{X}$=479,66 iken Türkiye'de Ön Lisans mezunu olan öğretmenlerin öğrencilerinin ortalama puanları $\overline{X}$=495,18 olduğu görülmektedir. İlimizde Lisans mezunu olan öğretmenlerin öğrencilerinin ortalama puanları $\overline{X}$=466,78 iken Türkiye'de $\overline{X}$=499,29 olduğu görülmektedir. Eğitim düzeyi Yüksek

Lisans olan öğretmenlerin öğrencilerinin ortalama puanlarının hem Türkiye'de hem de ilimizde yüksek olduğu görülmüştür. İlimizde eğitim düzeyi Ön Lisans olan öğretmenlerin öğrencilerinin eğitim düzeyi Lisans olan öğretmenlerin öğrencilerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Türkiye'de ise puanlar arasındaki farklılıklar istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmaktadır. Ancak puanlar arasındaki bu fark istatistiksel açıdan anlamlı değildir.

Tablo 3. 52. Öğrencilerin Matematik Testi Puanları ile Öğretmenlerin Genel Çalışma Süresi ve Mevcut Okulda Çalışma Süresi Arasındaki Korelasyonlar

Matematik Başarı Puanları	Öğretmenlikte Hizmet Süresi	Bulunduğunuz Okulda Hizmet Süresi
Bingöl	,205	-,009
Türkiye	,30	,20

Tablo 3.52'ye göre, ilimizde ve Türkiye'de öğrencilerin Matematik testi puanları ile Matematik öğretmenlerinin genel çalışma süresi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. İlimizde öğrencilerin Matematik testi puanları ile mevcut okulda çalışma süresi arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamsız bir ilişki bulunmakta iken, Türkiye'de öğrencilerin Matematik testi puanları ile mevcut okulda çalışma süresi arasında pozitif yönde düşük bir ilişki bulunmaktadır. Bir başka deyişle, ilimizde ve Türkiye'de Matematik öğretmenlerinin kıdemi arttıkça öğrencilerin Matematik puanlarının da artma eğilimi gösterdiği söylenebilir. İlimizde belli bir okuldaki çalışma süreleri arttıkça öğrencilerin Matematik puanlarının azalmakta iken Türkiye'de ise belli bir okuldaki çalışma süreleri arttıkça Matematik puanlarının da artma eğilimi gösterdiği savunulabilir. Ancak bulgulara göre ilimizde öğrencilerin Matematik testi puanları ile öğretmenlerin belli bir okuldaki çalışma süreleri arasında anlamsız bir ilişki olduğu söylenilebilir.

3.2.3.2. Öğretmenlerin Eğitim Düzeyi ve Kıdeminin Birlikte Ele Alınması

Öğretmenlerin eğitim düzeyi ve kıdeminin (çalışma süresi) birlikte, öğrencilerin Matematik puanları üzerindeki ortak etkisini incelemek amacıyla yapılan analiz neticesinde elde edilen grafik Tablo 3.53'te verilmiştir.

Tablo 3. 53. Öğretmenlerin Öğretmenlikteki Hizmet süresi ile Öğrencilerin Matematik Puanları Üzerindeki Ortak Etkisi

Öğretmenlikteki Hizmet Süresi	0-5 Yıl			6-10 Yıl			11 yıl ve üzeri		
İL	**N**	**%**	$\overline{X}$	**N**	**%**	$\overline{X}$	**N**	**%**	$\overline{X}$
Bingöl	12	80	467,57	3	20	477,83	0	0	0

Tablo 3.53 incelendiğinde en yüksek ortalamanın 6-10 yıl hizmet süresi olan öğretmenlerin öğrencilerine ait olduğu ($\overline{X}$= 477,8) görülmekte iken, öğrencilerin en düşük puan ortalamasının 0-5 yıl hizmet süresi olan öğretmenlerinde ($\overline{X}$ =467,5) görülmektedir. İlimizde öğretmenlerin hizmet süresinin 11 yıl ve üzeri çalışan matematik öğretmeni bulunmamaktadır. Matematik testine ilişkin ortalama puanlarının öğretmenlerin hizmet sürelerine bağlı olarak anlamlı bir biçimde farklılaşma olduğu yorumu yapılamaz.

3.2.3.3. Öğretmenlerin Mesleki Gelişim Etkinliklerine Katılım Durumları

Matematik öğretmenlerinin mesleki gelişim etkinliklerine katılım durumlarına ilişkin betimsel istatistikler Tablo 3.54'te verilmiştir.

Tablo 3. 54. Matematik Öğretmenlerinin Mesleki Gelişim Etkinliklerine Katılım Durumları

Mesleki Gelişim Etkinlikleri		Hiç		1-2 Gün		3-4 Gün		5 Gün...	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Alanımla ilgili konular	Bingöl	4	36,4	5	45,5	2	18,2	0	0
	Türkiye	773	64,1	265	22	73	6,1	95	7,9
Eğitim/öğretimle ilgili genel konular	Bingöl	3	25	4	33,3	3	25	2	16,7
	Türkiye	526	41,7	454	36	143	11,3	139	11
Bilişim teknolojilerinin derslerde kullanılması (Akıllı Tahta vb. kursu)	Bingöl	3	27,3	3	27,3	1	9,1	4	36,4
	Türkiye	558	44,3	367	29,1	82	6,5	254	20,1
Öğrencilerin eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin geliştirilmesi	Bingöl	10	83,3	1	8,3	1	8,3	0	0
	Türkiye	978	76,5	218	17	40	3,1	43	3,4
Ölçme ve değerlendirme ile ilgili konular	Bingöl	8	66,7	4	33,3	0	0	0	0
	Türkiye	834	65,8	319	25,2	67	5,3	48	3,8
Öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarının belirlenmesi	Bingöl	9	75	3	25	0	0	0	0
	Türkiye	947	75,2	229	18,2	49	3,9	34	2,7
İdarecilik/yöneticilikle ilgili konular	Bingöl	11	100	0	0	0	0	0	0
	Türkiye	1140	90,5	75	6	18	1,4	27	2,1
Kişisel gelişimle ilgili konular	Bingöl	9	75	2	16,7	0	0	1	8,3
	Türkiye	765	60,9	329	26,7	75	6	87	6,9

Tablo 3. 54 incelendiğinde, Matematik öğretmenlerinin hiç katılmadıkları mesleki gelişim etkinliklerinin başında ilimizde(%100) ve Türkiye'de(%90,5) ile İdarecilik/yöneticilikle ilgili konulardır. 1-2 gün süreyle katıldıkları etkinliklerin başında ilimizde alanımla ilgili konular ile ilgili genel konu (%45,5) olduğu Türkiye'de ise Eğitim/öğretim ile ilgili genel konular(%36) gelmektedir. 3-4 gün süreyle katıldıkları mesleki gelişim etkinliklerinin başında Eğitim/ öğretim ile ilgili genel konular ilimizde (%25) ve Türkiye'de (%11,3), 5 gün ve daha fazla süreyle katıldıkları etkinliklerin başında ise ilimizde (%36,4) ve Türkiye'de (%20,1) Bilişim teknolojilerinin derslerde kullanılması (Etkileşimli tahta kursu vb.) gelmektedir.

3.2.3.4. Öğretmenlerin Girmiş Oldukları Derslere İlişkin Görüşleri

Matematik öğretmenlerinin girmiş oldukları derslerle ilgili görüşleri Tablo 3.55'te yer almaktadır.

Tablo 3. 55. Matematik Öğretmenlerinin Girmiş Oldukları Derslere İlişkin Görüşleri

Maddeler		Kesinlikle Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Kararsızım		Kısmen Katılıyorum		Hiç Katılmıyorum	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1. Ders yüküm çok fazla	Bingöl	3	21,4	5	35,7	4	28,6	1	7,1	1	7,1
	Türkiye	309	24	422	33	140	11	170	13	247	19
2. Ders öncesi hazırlık yaparım	Bingöl	9	64,3	5	35,7	0	0	0	0	0	0
	Türkiye	930	71,9	321	24,8	24	1,9	14	1,1	4	0,3
3. Derse hazırlanmak için yeterli zamanım var	Bingöl	4	28,6	7	50	1	7,1	1	7,1	1	7,1
	Türkiye	665	51	420	33	115	9	65	5	28	2
4. Öğrencilerle bire bir ilgilenmek için yeterli zamanım var	Bingöl	2	14,3	7	50	2	14,3	1	7,1	2	14,3
	Türkiye	317	25	430	33	216	17	207	16	122	9
5. Ders programındaki değişikliklere ayak uydurabiliyorum	Bingöl	5	35,7	7	50	2	14,3	0	0	0	0
	Türkiye	721	56	405	31	101	8	44	3	21	2
6. Çok fazla ders dışı iş yüküm bulunmaktadır	Bingöl	2	14,3	9	64,3	1	7,1	0	0	2	14,3
	Türkiye	327	25	399	31	176	14	196	15	194	15

Tablo 3.55. incelendiğinde, "Ders yüküm çok fazla" ifadesine kısmen katılan ve kesinlikle katılan ilimizde 8 (%57,1), Türkiye'de 731 (%57) öğretmen bulunurken, bu ifadeye kısmen katılmayan ve hiç katılmayan ilimizde 2 (%14,2) Türkiye'de 417 (%32) öğretmen bulunmaktadır. "Ders öncesi hazırlık yaparım" ifadesine kısmen katılan ve kesinlikle katılan ilimizde 14 (%100), Türkiye'de 1251 (%96,7) öğretmen varken, bu ifadeye kısmen katılmayan ve hiç katılmayan ilimizde 0, Türkiye'de 18 (%1,4) öğretmen vardır. İlimizde ve Türkiye'de öğretmenlerin büyük bir kısmının ders öncesi hazırlık yaptığı gözlenmektedir. "Derse hazırlanmak için yeterli zamanım var" ifadesine kısmen katılan ve kesinlikle katılan ilimizde 11 (%78,6), Türkiye'de ise 1085 (%84) öğretmen bulunurken, bu ifadeye kısmen katılmayan ve hiç katılmayan ilimizde 2 (%14,2) Türkiye'de 93 (%7) öğretmen vardır. Bu durumda ilimizde ve Türkiye'de öğretmenlerin büyük bir kısmının derse hazırlanmak için yeterince zamanlarının olduğu savunulabilir.

"Öğrencilerle bire bir ilgilenmek için yeterli zamanım var" ifadesine kısmen katılan ve kesinlikle katılan ilimizde 9 (%64,3), Türkiye'de ise 747 (%58) öğretmen varken, bu görüşe kısmen katılmayan ya da hiç katılmayan ilimizde 3 (%21,4), Türkiye'de ise 329 (%25) öğretmen vardır. İlimizde ve Türkiye'de Öğretmenlerin büyük bir kısmının öğrencilerle bire bir ilgilenmek için yeterli zamanının olduğu gözlenmektedir. "Ders programındaki değişikliklere ayak uydurabiliyorum" ifadesine kısmen katılan ve kesinlikle katılan ilimizde 12 (%85,7), Türkiye'de 1126 (%87) öğretmen bulunurken, bu görüşe kısmen katılmayan ve hiç katılmayan öğretmen ilimizde bulunmazken Türkiye'de 65 (%5) öğretmen bulunmaktadır. İlimizde ve Türkiye'de öğretmenlerin büyük bir kısmının ders programındaki değişikliklere ayak uydurabildiği görülmektedir. "Çok fazla ders dışı yüküm var" ifadesine kısmen katılan ve kesinlikle katılan ilimizde 11 (%78,6), Türkiye'de 726 (%56) öğretmen varken, bu ifadeye kısmen katılmayan ve hiç katılmayan ilimizde 2 (%14,3), Türkiye'de ise 390 (%30) öğretmen bulunmaktadır.

3.2.3.6. Öğretmenlerin Ödev Verme Sıklığı ve Ödevlerle İlgili Öğrencilere Geribildirimde Bulunma Durumları

Matematik öğretmenlerinin ödev verme sıklığına göre öğrencilerin Matematik testi puanlarına ait betimsel istatistikler Tablo 3.24'te verilmiştir.

Tablo 3. 56. Öğretmenlerin Ödev Verme Sıklığına Göre Öğrencilerin Matematik Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

Öğretmenin Ödev Verme Sıklığı	BİNGÖL		TÜRKİYE	
	%	$\bar{X}$	%	$\bar{X}$
Ev ödevi vermem			5	498,20
Haftada 1 ya da 2 kez			81	491,45
Haftada 3 ya da daha fazla			14	483,95
Toplam			100	490,72

Öğretmen anketinde ödev verme sıklığı ile ilgili maddeyi ilimizde yanıtlayan herhangi bir öğretmen bulunmamıştır. Türkiye'de ise öğretmen anketinde ödev verme sıklığı ile ilgili maddeyi yanıtlayan toplam 141 matematik öğretmeninin %81'i haftada 1 ya da 2 kez ödev

verdiğini,%14'ü haftada 3 ya da daha fazla kez ödev verdiğini, %5'i ise ev ödevi vermediğini ifade etmiştir.

Matematik öğretmenlerinin ödev verme sıklığına göre öğrencilerin matematik testi puanlarına ait betimsel istatistikler Tablo 3.57'te verilmiştir.

Tablo 3. 57. Matematik Öğretmenlerinin Ev Ödevleriyle İlgili Öğrencilere Geri Bildirimde Bulunma Durumları

Maddeler		Her zaman ya da hemen hemen her zaman		Bazen		Hiç ya da Neredeyse Hiç	
		N	%	N	%	N	%
1. Ödevleri kontrol ederim ve öğrencilere geri bildirimde bulunurum	Bingöl	9	64,3	4	28,6	1	7,1
	Türkiye	1078	82	220	17	20	1
2. Öğrencilerin ödevlerini kendilerine kontrol ettiririm	Bingöl	2	14,3	5	35,7	7	50
	Türkiye	265	20	502	38	552	42
3. Ödevleri sınıfta tartışırım	Bingöl	6	42,9	6	42,9	2	14,3
	Türkiye	709	54	568	43	44	3
4. Ödevleri öğrencilerin ders notlarına katkı sağlayacak şekilde kullanırım	Bingöl	7	50	5	35,7	2	14,3
	Türkiye	752	57	495	37	72	6
5. Öğrencilerin ödevlerini başka bir öğrenciye kontrol ettiririm	Bingöl	5	35,7	5	35,7	4	28,6
	Türkiye	221	17	484	36	618	47

Tablo 3.57. incelendiğinde, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun (Bingöl=%92,9 Türkiye'de=%99) her zaman ya da bazen ödevleri kontrol ettiği ve öğrencilere geri bildirimde bulunduğu gözlenmektedir. Bununla birlikte öğretmenlerin çok büyük bir kısmının (Bingöl =%85,8 Türkiye'de=%97) ödevleri her zaman ya da bazen sınıfta tartıştığı ve yine çok büyük bir kısmının (ilimizde=%85,7 Türkiye'de=%94) ev ödevlerini her zaman ya da bazen öğrencilerin notlarına katkı sağlayacak şekilde kullandığı görülmektedir. Bununla birlikte ilimizde öğretmenlerin %50'sinin Türkiye'de ise yarıdan fazlasının (%58) öğrencilerin ödevlerini her zaman ya da bazen öğrencilerin kendilerine kontrol ettirdiği ve yine ilimizde öğretmenlerin büyük çoğunluğu (%71,4), Türkiye'de ise yarıdan fazlasının (%53) öğrencilerin ödevlerini her zaman ya da bazen başka bir öğrenciye kontrol ettirdiği gözlenmektedir.

3.2.4. Matematik Başarısını Etkileyen Okul Özellikleri

Okul anketinde yer alan değişkenlerin öğrencilerin Matematik başarıları üzerindeki etkisini incelemek amacıyla ilgili değişkenler üzerinde analiz çalışmaları yürütülmüş ve elde edilen bulgular raporlaştırılmıştır. Yapılan analizlerde, okullar ile o okullarda öğrenim gören öğrenciler eşleştirilmiş ve öğrencilerin puanlarının ortalaması alınarak ilgili okula ait ortalama bir puan oluşturulmuştur.

3.2.4.1. Matematik Dersine Ait Okulların Başarı Durumları

İlimiz okullarının, Matematik testine ilişkin okul ortalamaları Tablo 3.58'de gösterilmiştir.

Tablo 3. 58. Okulların Matematik Dersine Ait Betimsel İstatistikler

Dersler	N	$\overline{X}$	Minimum	Maksimum
Matematik	16	469,0	420,7	538,3

Tablo 3.58'e göre il genelindeki 16 okulun verisi incelendiğinde Matematik testinde en düşük puana sahip okulun ortalaması 420,7 iken en yüksek puana sahip okulun ortalaması 538,3'tür. 16 okulun ortalama Matematik puanı 469'dur.

3.2.4.2. Okul Türü

Okul türüne göre, Matematik testine ilişkin okul ortalamaları Tablo 3.51'de verilmiştir.

Tablo 3. 59. Okul Türüne Göre Ortalama Matematik Testi Puanları

Okul Türü	BİNGÖL			TÜRKİYE		
	N	%	$\overline{X}$	N	%	$\overline{X}$
Genel Ortaokul	12	75	469,78	933	86	47,7
İmam Hatip Ortaokulu	2	12,5	462,68	119	11	492,2
Yatılı Bölge Ortaokulu	2	12,5	470,55	37	3	472,1
Toplam	16	100	468,99	1089	100	496,2

Tablo 3.59. incelendiğinde, matematik testine ilişkin okul ortalamaları okul türüne göre incelendiğinde ilimizde en yüksek puan ortalamasının Yatılı Bölge Ortaokullarına ait iken (Bingöl=470,55), Türkiye'de ise en yüksek puan ortalamasının Genel Ortaokullara ait olduğu (Türkiye=497,7) görülmektedir. İlimizde en düşük ortalama İmam Hatip Ortaokullar (Bingöl=462,68) iken Türkiye'de ise en düşük ortalama Yatılı Bölge Ortaokullarının (Türkiye

=472,1) olduğu görülmektedir. Bununla birlikte bulgular, Matematik ortalamalarının okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır.

3.2.4.3.Sekizinci Sınıf Ortalama Sınıf Mevcudu

Sekizinci sınıfların ortalama sınıf mevcuduna göre, Matematik testine ilişkin okul ortalamaları Tablo 3.60'ta verilmiştir.

Tablo 3. 60. Sekizinci Sınıf Ortalama Sınıf Mevcuduna Göre Okulların Ortalama Matematik Puanları

8. Sınıf Ortalama Sınıf Mevcudu	BİNGÖL			TÜRKİYE		
	N	%	$\overline{X}$	N	%	$\overline{X}$
25'ten az	4	25	478,10	356	28	496,3
25-30 arası	9	56,3	472,03	623	49	497,1
31-40 arası	2	12,5	441,51	227	18	493,6
41 ve daha fazla	1	6,3	460,14	71	6	491,2
Toplam	16	100	468,99	1277	100	495,9

Tablo 3.60.'a göre, okullara ait ortalama Matematik testi puanları, sekizinci sınıf ortalama sınıf mevcuduna göre incelendiğinde, ilimiz de sınıf mevcudunun ortalama olarak 25'ten az olduğu okulların en yüksek puan ortalamasına sahip olduğu (Bingöl=478,1) bu okulları sınıf mevcudu 25-30 arasında değişen okulların takip ettiği (Bingöl=472,03) görülmektedir. Türkiye'de ise sınıf mevcudunun ortalama olarak 25-30 arası olduğu okulların en yüksek puan ortalamasına sahip olduğu (Türkiye=497,1) bu okulları sınıf mevcudu 25'ten az olduğu okulların takip ettiği(Türkiye=496,3) görülmektedir. En son sırada ise ilimizde 31-40 arası olan okullarda (Bingöl=441,51) Türkiye'de ise ortalama sınıf mevcudu 41 ve üzerinde olan okullar yer almaktadır(Türkiye=491,2). Elde edilen ortalamalar Türkiye verisiyle doğru orantılı değildir.

3.2.4.4.Okulda Kütüphane Olup Olmama Durumu

Okulda kütüphane olup olmama durumuna ilişkin çalışmada ele alınan toplam 1211 okulun %71'inde kütüphane bulunurken, %29'unda kütüphane bulunmamaktadır. İlimizde bu çalışmada ele alınan toplam 16 okulun %80'ninde kütüphane bulunurken %20'sinde kütüphane bulunmamaktadır.

Okulların kütüphaneye sahip olup olmama durumlarına göre, okulların ortalama Matematik testi puanları Tablo 3.61'de verilmiştir.

Tablo 3. 61. Okul Kütüphanesi Olup Olmama Durumuna Göre Okulların Ortalama Türkçe Puanları

		BİNGÖL			TÜRKİYE		
		N	%	$\overline{X}$	N	%	$\overline{X}$
Okulunuzda kütüphane var mı?	Evet	12	80	473,56	860	71	495,53
	Hayır	3	20	455,11	351	29	496,46
Toplam		15	100	469,87	1211	100	495,80

Tablo 3.61'a göre Matematik testine ilişkin okul ortalamaları, okullarda kütüphane bulunup bulunmama durumuna göre incelendiğinde okul kütüphanesi bulunan okulların ortalaması ilimizde ($\overline{X}$= 473,6) iken, Türkiye'de bu ortalama ($\overline{X}$= 495,5) olarak tespit edilmiştir. Kütüphanesi bulunmayan okulların ortalaması ilimizde ($\overline{X}$= 455,1) iken, Türkiye de bu ortalama ($\overline{X}$= 496,4) olarak görülmektedir. Hem ilimizde hem de Türkiye'de Kütüphanesi bulunan okulların ortalaması, kütüphanesi bulunmayan okulların ortalamasından daha yüksek olduğu görülmektedir. İlimizde kütüphanenin olup olmama durumu değişkeni incelendiğinde ortalamada yaklaşık olarak 18 puanlık bir fark bulunurken Türkiye'de ise yaklaşık 1 puanlık fark bulunmaktadır. Ancak bu farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık değildir.

3.2.4.5.Okulun Bulunduğu Yer

Okulun bulunduğu yere göre, okulların ortalama Matematik testi puanları Tablo 3.62'de verilmiştir.

Tablo 3. 62. Okulun Bulunduğu Yerleşim Birimine Göre Okulların Ortalama Matematik Puanları

Okulun Bulunduğu Yer	BİNGÖL			TÜRKİYE		
	N	%	$\overline{X}$	N	%	$\overline{X}$
Şehir merkezi	10	62,5	460,77	710	55,5	495,42
Büyük şehir - Merkez ilçe	1	6,3	469,58	84	6,6	500,99
Şehrin dışında mahalle	1	6,3	538,28	155	12,0	499,71
Kasaba, köy vb.	4	25,0	472,07	331	25,9	494,22
Toplam	16	100	468,99	1280	100	495,99

Tablo 3.62'ye göre, Matematik testine ait okul ortalamalarının yerleşim birimlerine göre durumu incelendiğinde, Türkiye'de Büyük şehir - Merkez ilçe ($\overline{X}$= 500,1) bulunan okullarda olduğu, ilimizde ise en yüksek puan ortalamasının şehir dışındaki mahallelerde ($\overline{X}$= 538,2) bulunan okullara ait olduğu görülmektedir. En düşük ortalamanın hem Türkiye'de ($\overline{X}$= 494,2) hem de ilimizde ($\overline{X}$= = 472,1) ise kasaba ve köylerde bulunan okullara ait olduğu görülmektedir. Bulgular, Matematik testi okul ortalamalarının yerleşim birimine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır.

3.2.4.6.Velilerin Okul Etkinliklerine Katılımı

Velilerin okul etkinliklerine katılımı ile ilgili okulların ortalama Matematik testi puanları Tablo 3.63'te verilmiştir.

Tablo 3. 63. Velilerin Okul Etkinliklerine Katılımına Ortalama Matematik Puanları

Velilerin Okul Etkinliklerine Katılımı Ne Derece Mevcuttur	N	%	$\overline{X}$
Çok Düşük	5	33,3	456,76
Düşük	7	46,7	463,01
Orta	3	20,0	510,06
Çok Yüksek	0	0	0
Toplam	15	100	470,34

Tablo 3.63 incelendiğinde en yüksek ortalama veli katılımının Orta ($\overline{X}$= 510,06) düzeyde olduğu okullarda görülmektedir. En düşük ortalama ise veli katılımının çok düşük olduğu okullarda ($\overline{X}$=456,7) görülmektedir. İlimizde çok yüksek düzeyde veli katılımı görülmemektedir. Veli katılımı artıkça Matematik başarı puan ortalamalarının arttığı gözlemlenmiştir.

3.2.4.7. Okulun Çevre Güvenliği

Okulun çevre güvenliği ile okulların ortalama Matematik testi puanları Tablo 3.64'de verilmiştir

Tablo 3. 64. Okulun Çevre Güvenliğine Göre Ortalama Matematik Puanları

Okulumuzun Çevresi Güvenlidir	N	%	$\overline{X}$
Kısmen Katılmıyorum	1	6,7	538,28
Kararsızım	1	6,7	486,23
Kısmen Katılıyorum	9	60,0	467,04
Tamamen Katılıyorum	4	26,7	456,81
Toplam	15	100	470,34

Tablo 3.64. incelendiğinde en yüksek ortalama okulumuzun çevresi güvenlidir değişkenine Kısmen Katılmıyorum diyen okullarda ($\overline{X}$= 538,28) olduğu görülmektedir. En düşük ortalama ise Tamamen Katılıyorum diye belirten okullarda okullarda ($\overline{X}$= 456,8) görülmektedir. Okul çevre güvenliği ile Matematik başarı puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık görülmemektedir.

FEN BİLİMLERİ DERSİNE İLİŞKİN BULGULAR

3.3.1. Fen Bilimleri Dersine Ait Öğrenci Katılımı

Fen Bilimleri dersi öğrenci katılımına ait betimsel istatistikler Tablo 3.65'te gösterilmiştir.

Tablo 3. 65. Fen Bilimleri Dersi Öğrenci Katılımına Ait Betimsel İstatistikler

Dersler	N	$\overline{X}$	Minimum	Maksimum
Fen Bilimleri	323	472,0	301,1	662,8

Tablo 3.65'e göre il genelindeki 323 öğrenci verisi incelendiğinde Fen Bilimleri testinde en düşük puana sahip öğrenci ortalaması 301,1 iken en yüksek puana sahip öğrenci ortalaması 662,8'dır. 323 öğrencinin ortalama Fen Bilimleri puanı 472,0'dır.

Fen Bilimleri testi için yeterlik düzeyleri ve bu düzeylere karşılık gelen puanlar Tablo 3.66'da görülmektedir.

Tablo 3. 66 . Fen Bilimleri Dersi Yeterlik Düzeyleri ve Puan Karşılıkları

Yeterlik Düzeyi	Puan Karşılığı
Temelaltı	326,72'den düşük
Temel	326,72 dâhil olmak üzere 437,80'e kadar
Orta	437,80 dâhil olmak üzere 518,20'ye kadar
Ortaüstü	518,20 dâhil olmak üzere 571,50'ye kadar
İleri	571,50 ve üzeri

Tablo 3.66 incelendiğinde, bir öğrencinin fen bilimleri testi için temel düzeyde yer alabilmesi için en az 326,72 puan almasının gerektiği görülmektedir. Bununla birlikte, bir öğrencinin ileri düzeyde yer alabilmesi için ise en az 571,50 puan alması gerekmektedir.

Öğrencilerin Fen Bilimleri testine ait yeterlik düzeylerine göre dağılımı Tablo 3.67 ve Şekil 3.11'de görülmektedir.

Tablo 3. 67. Fen Bilimleri Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Öğrencilerin Dağılımı

Yeterlilik Düzeyi	Temelaltı		Temel		Orta		Ortaüstü		İleri	
İl/Türkiye	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
BİNGÖL	3	0,9	105	32,5	129	39,9	52	16,1	34	10,5
TÜRKİYE	6203	17,9	11945	34,4	11544	33,3	3582	10,3	1419	4,1

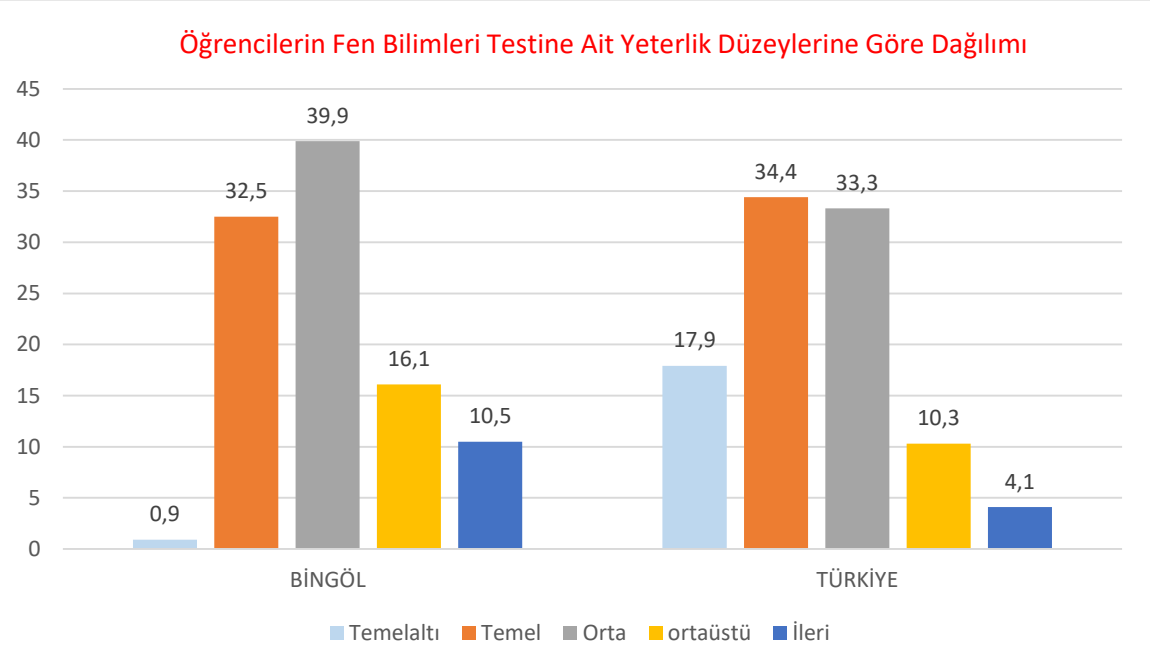

Şekil 3. 11. Öğrencilerin Fen Bilimleri Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Dağılımı

Tablo 3.67 ve Şekil 3.11 incelendiğinde Fen Bilimleri testi için ilimizde öğrencilerin %33,4'sinin (N=13) Türkiye'de ise yaklaşık %52'sinin (N=18148) temelaltı ve temel düzeyde olduğu görülmektedir.

İlimizde orta düzeyde bulunan öğrencilerin oranı %39,9 (N=129) iken, Türkiye'de ise %33'ünün (N=11544) orta düzeyde olduğu görülmektedir. Bingöl'de orta üstü ve ileri düzeyde bulunan öğrencilerin oranı %26,6 (N=86) iken Türkiye'de ise %15'inin (N=5001) ise ortaüstü ve ileri düzeyde yer aldığı görülmektedir. Bütün yeterlilik düzeyleri ele alındığında ilimizin Fen Bilimleri yeterlilik düzeylerine göre kız öğrencilerin alt yeterlilik düzey yüzdeleri Türkiye yüzdelerinden daha aşağıda iken, üst yeterlilik düzeylerinde ise Türkiye yüzdelerinden daha iyi düzeyde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlardan yola çıkarak ilimizin Fen Bilimleri dersinde kız öğrencilerin daha ileri bir düzeyde olduğu yordanabilir.

Tablo 3. 68. Fen Bilimleri Testine Ait Yeterlik Düzeyleri ve Tanımları

1-Temel Altı Düzey Öğrenciler, fenle ilgili bazı temel kavramların isimlerini bilir (Basit makineler, ölçüm aracı). Kendi vücudu ile ilgili bazı olgular hakkında bilgi sahibidir (Model organ isimleri). Bazı basit fiziksel olaylar hakkında bilgi sahibidir (Buzun erimesi, suyun kaynaması, gölün donması). Basit doğa olaylarının isimlerini bilir (Kar, sel, deprem, yağmur). Verilen basit grafik ve metinlerde yer alan bilgilerden (kavram, sayısal değer vb.) en az birini seçer.
2-Temel Düzey Öğrenciler, fenle ilgili bazı temel kavramların tanımını yapabilir. Temel fen kavramları ile ilgili bazı şema/model ve şekilleri birbirinden ayırt edebilir. Basit verilerle sunulan bilgileri karşılaştırabilir. Bazı basit fiziksel olayların neden ve sonuçlarından en az birini belirleyebilir. İnsan vücudu ile ilgili çoğu organ adlarını bilir. Çoğu basit fiziksel olayların isimlerini bilir. Temel güvenlik uyarı levhalarını tanıyabilir. Verilen bir durumdan yola çıkarak günlük yaşamdan örnek verebilir.
3-Orta Düzey Öğrenciler, fenle ilgili bazı temel kavramların tanımını ifade edebilir, bazılarının işleyişini veya görevlerini bilir (Sel, heyelan, elektriklenme ile ilgili temel şeyleri bilir). İnsan vücudu ile ilgili çoğu organın işleyişini açıklayabilir. (Vücuttaki sistemlerde bulunan temel organların görevlerini bilir.) Çoğu basit fiziksel olayların işleyişini açıklayabilir. Doğa olaylarının çoğunun adını bazılarının da işleyişini bilir. Doğa olaylarının işleyişindeki değişimleri yorumlayabilir. Birbirine yakın bilgiler arasında karşılaştırma yapabilir.

Basit verilerle oluşturulmuş tablo ve grafikleri yorumlayabilir.
4-Orta Üstü Düzey Öğrenciler, fenle ilgili anahtar kavramların tamamını tanımlar ve çoğunun işleyişi hakkında bilgi sahibidir (Örneğin, dolaşım nasıl gerçekleştiğini açıklar). Bazı fen kavramlarını gündelik hayatta kullanabilir ve verilen araç gereçle deney yapabilir. Günlük yaşamdaki bazı olgu ve doğa olaylarından elde ettiği kanıtları karşılaştırabilir (Sera etkisi-Karbon salınımı). Fen kavramları arasında ilişki kurabilir (Canlıların çevre ile ilişkisi). Günlük yaşamda karşılaştığı problemlerin farkına varır, problemle ilgili veri toplar ve problemi çözebilecek uygun öneriler sunabilir. Karmaşık bilgiler arasından çıkarımda bulunabilir. Basit verilerle tablo oluşturabilir ve bu tablonun grafiklerini çizebilir. Verilen verileri analiz eder ve günlük hayattaki bir duruma uygulayabilir.
5-İleri Düzey Bağımlı ve bağımsız değişkenleri belirleyerek fenle ilgili olgu ve olayları açıklayabilecek kontrollü deneyler tasarlayabilir. Günlük yaşamda karşılaştığı problemlerin çözümü için deney tasarlayabilir. Konuyla ilgili hipotezleri karşılaştırarak hipotezi test etmek için en uygun yöntemi belirler, sonuçları değerlendirerek yorumlayabilir. Fen kavramları arasında farklı ilişkiler kurarak yeni çıkarımlarda bulunabilir. Fen ile ilgili bilgi ve becerilerini kullanarak karşılaştığı sorunlara çözüm üretebilir. Karmaşık ve ayırt ediciliği zor verileri karşılaştırır ve değerlendirerek yorumlar. Karmaşık grafikleri çizebilir ve çizilmiş grafikleri yorumlayıp değerlendirebilir.

Yeterlik düzeylerine göre erkek öğrencilerin dağılımı Tablo 3.69 ve Şekil 3.12'de yer almaktadır.

Tablo 3. 69. Fen Bilimleri Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Erkek Öğrencilerin Dağılımı

Yeterlilik Düzeyi	Temelaltı		Temel		Orta		Ortaüstü		İleri	
İl/Türkiye	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
BİNGÖL	2	1,2	64	37,0	66	38,2	26	15,0	15	8,7
TÜRKİYE	3932	22,1	6136	34,5	5373	30,2	1702	9,6	642	3,6

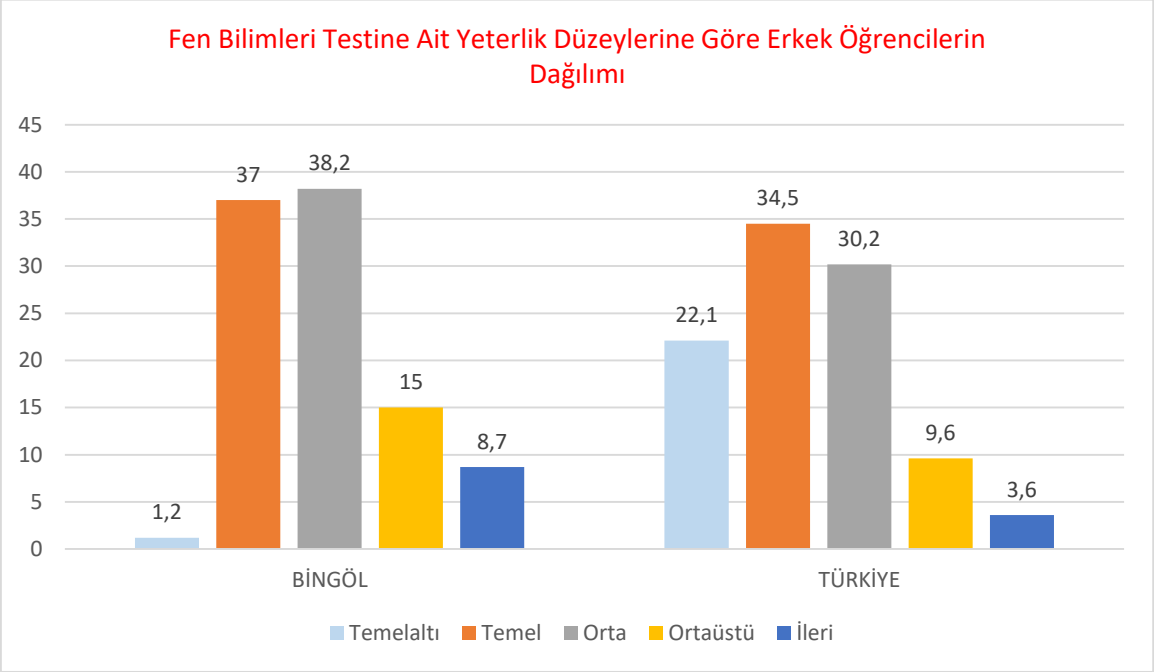

Şekil 3. 12. Fen Bilimleri Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Erkek Öğrencilerin Dağılımı

Tablo 3.69 ve Şekil 3.12 incelendiğinde Fen Bilimleri testi ilimizde öğrencilerin %38,2'inin (N=68) Türkiye'de ise erkek öğrencilerin yaklaşık %57'sinin (N=10068) temel altı ve temel düzeyde olduğu görülmektedir. İlimizde orta düzeyde bulunan öğrencilerin oranı %38,2 (N=66) iken Türkiye'de ise %30'unun (N=5373) orta düzeyde, Bingöl'de orta üstü ve ileri düzeyde bulunan öğrencilerin oranı %23,7 (N=41) iken Türkiye'de ise %13'ünün (N=2344) ise orta üstü ve ileri düzeyde yer aldığı görülmektedir. Bütün yeterlilik düzeyleri ele alındığında ilimizin Fen Bilimleri yeterlilik düzeylerine göre erkek öğrencilerin orta, orta üstü ve ileri düzey yüzdeleri

Türkiye yüzdelerinden daha iyi olduğu görülmektedir. Bu sonuçlardan yola çıkarak ilimizin Fen Bilimleri dersinde erkek öğrencilerin daha ileri bir düzeyde olduğu yordanabilir.

Tablo 3. 70. Fen Bilimleri Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Kız Öğrencilerin Dağılımı

Yeterlilik Düzeyi	Temelaltı		Temel		Orta		Ortaüstü		İleri	
İl/Türkiye	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
BİNGÖL	1	0,7	41	27,3	63	42,0	26	17,3	19	12,7
TÜRKİYE	2271	13,4	5809	34,4	6171	36,5	1880	11,1	777	4,6

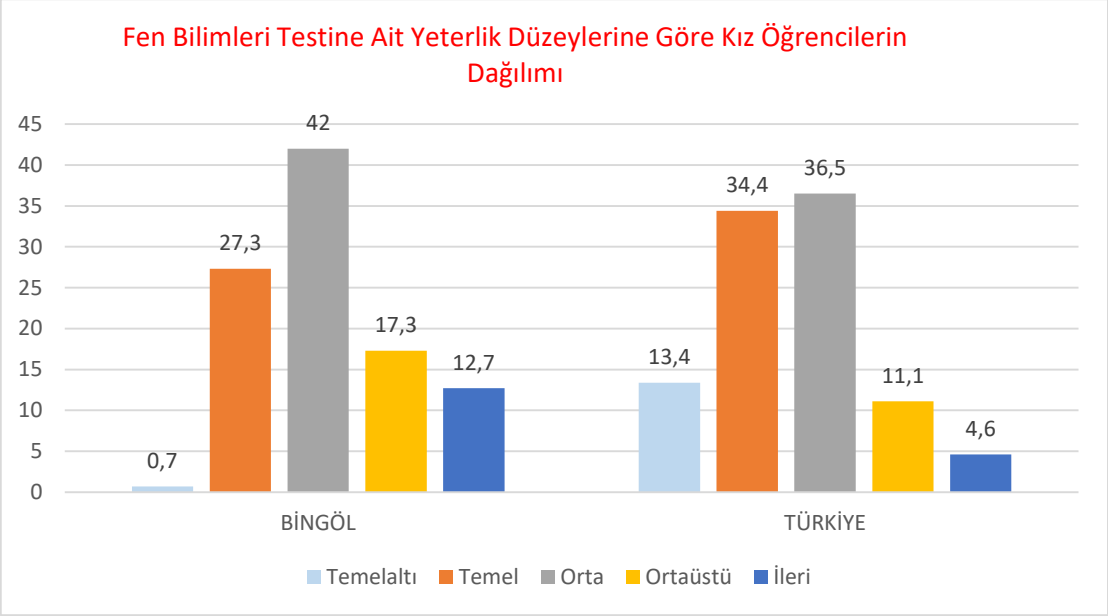

Şekil 3. 13.Fen Bilimleri Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Kız Öğrencilerin Dağılımı

Tablo 3.70 ve Şekil 3.13 incelendiğinde Fen Bilimleri testi için ilimizde öğrencilerin %28'sinin (N=42) Türkiye'de ise kız öğrencilerin yaklaşık %48'inin (N=8080), temel altı ve temel düzeyde olduğu görülmektedir. İlimizde orta düzeyde bulunan öğrencilerin oranı %42 (N=63) iken Türkiye'de ise %36'sının (N=6171) orta düzeyde, Bingöl'de orta üstü ve ileri düzeyde bulunan öğrencilerin oranı %40 (N=45) iken Türkiye'de %16'sının (N=2657) ise orta üstü ve ileri düzeyde yer aldığı görülmektedir.

Bütün yeterlilik düzeyleri ele alındığında ilimizin Fen Bilimleri yeterlilik düzeylerine göre kız öğrencilerin alt yeterlilik düzey yüzdeleri Türkiye yüzdelerinden daha aşağıda iken, üst yeterlilik düzeylerinde ise Türkiye yüzdelerinden daha iyi düzeyde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlardan yola çıkarak ilimizin Fen Bilimleri dersinde kız öğrencilerin daha ileri bir düzeyde olduğu yordanabilir.

İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırmasına (İBBS) göre bölgelerin yeterlik düzeylerinin fen bilimleri alanındaki dağılımı Şekil 3.14'de görülmektedir.

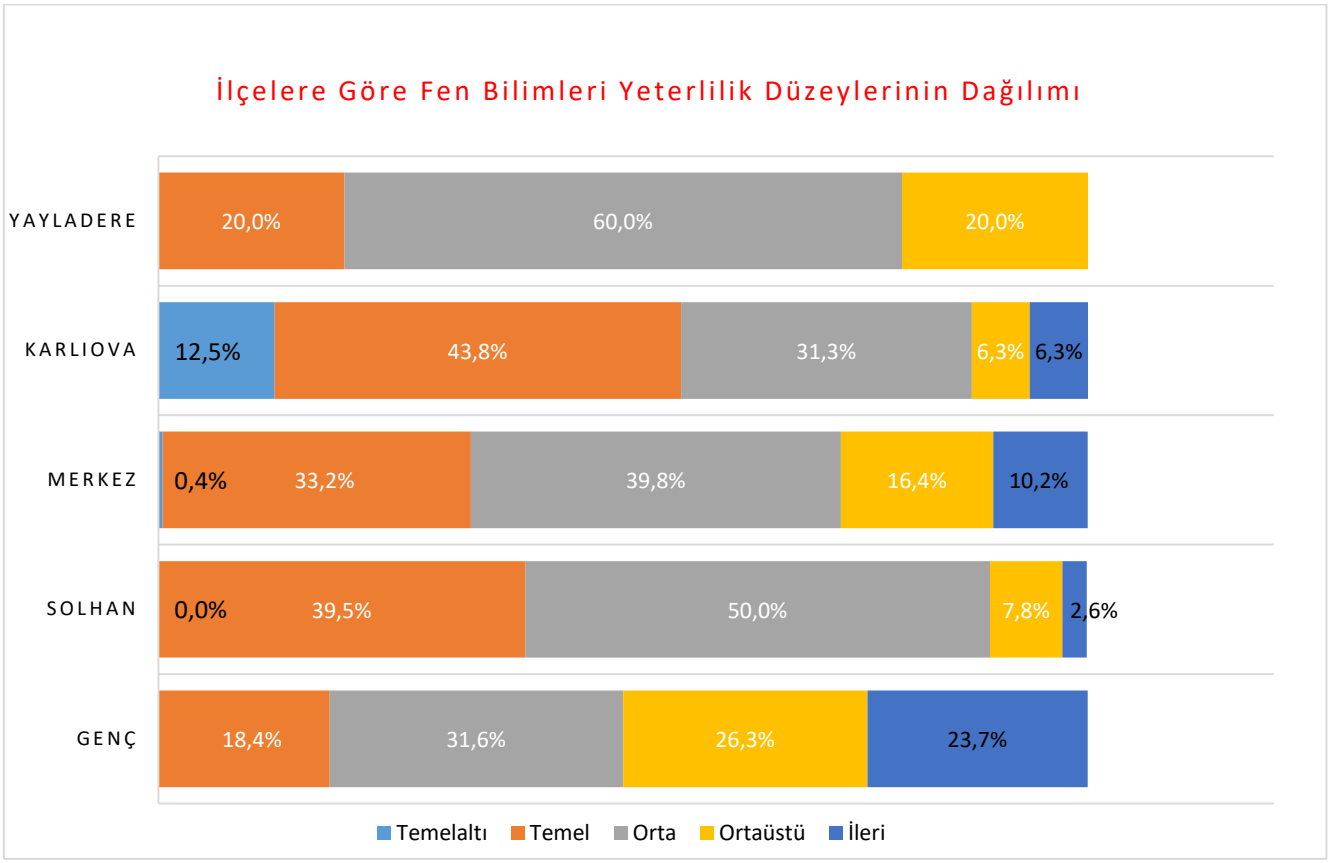

Şekil 3. 14. İlçelere Göre Fen Bilimleri Yeterlilik Düzeylerinin Dağılımı

Şekil 3.14 incelendiğinde, ortaüstü ve ileri düzeyde en yüksek, temelaltı ve temel düzeyde en düşük öğrenci yüzdesine sahip olan ilçenin Merkez ve Genç; orta üstü ve ileri düzeyde en düşük, temelaltı ve temel düzeyde en yüksek öğrenci yüzdesine sahip olan ilçenin ise Karlıova ve Yayladere olduğu görülmektedir. İlimiz Fen Bilimleri dersi yeterlilik düzeyleri bakımından incelendiğinde öğrencilerimizin çoğunluğu orta ve orta üstü düzeylerde olduğu görülmektedir.

İlimizde Okul türüne göre okulların yeterlik düzeylerinin fen bilimleri alanındaki dağılımı Şekil 3.15'da görülmektedir.

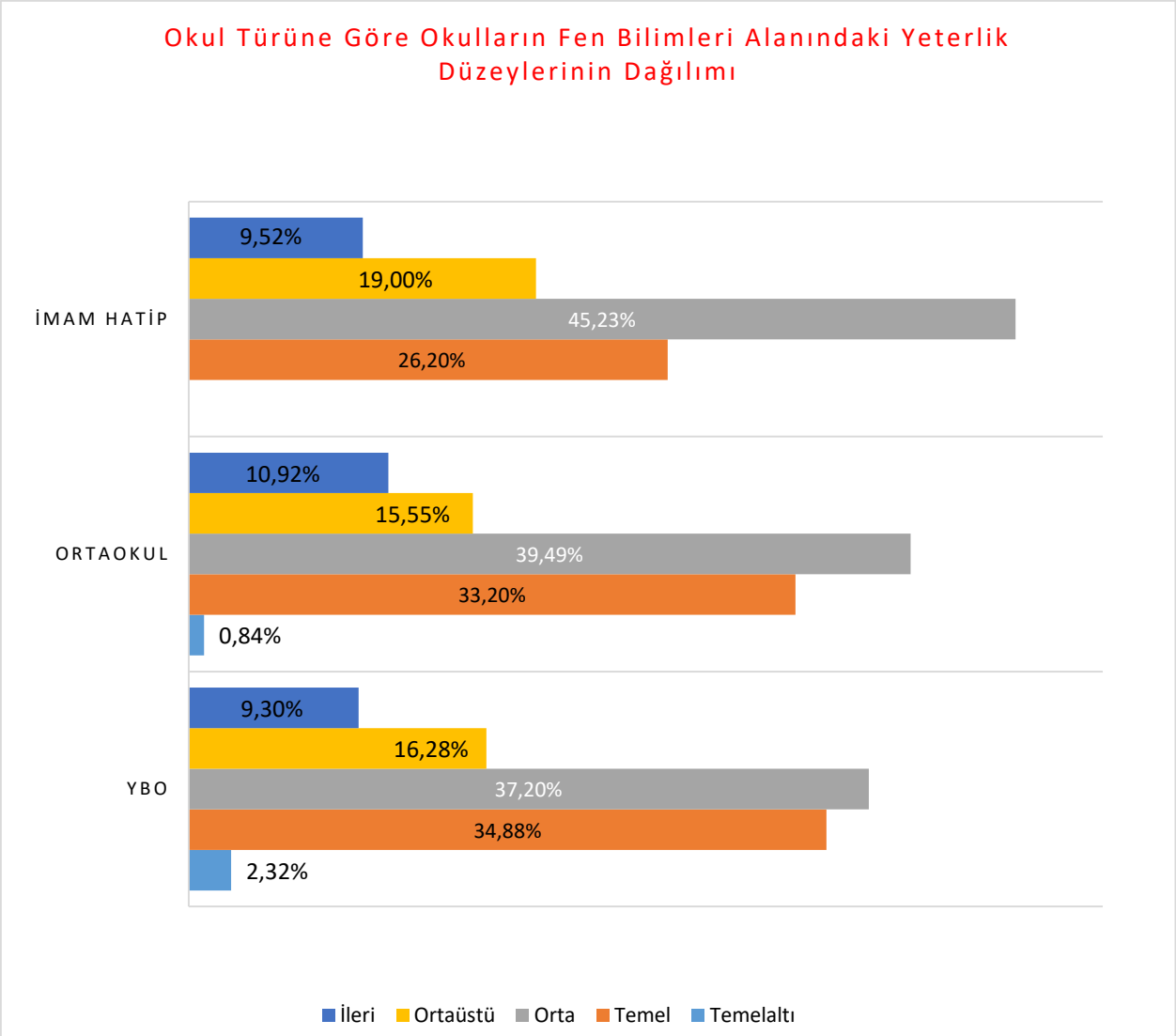

Şekil 3. 15. Okul Türüne Göre Okulların Fen Bilimleri Alanındaki Yeterlik Düzeylerinin Dağılımı

Şekil 3.15'e göre, ortaüstü ve ileri düzeyde en yüksek, temelaltı ve temel düzeyde en düşük öğrenci yüzdesine sahip olan okulların İmam Hatip Ortaokulları; ortaüstü ve ileri düzeyde en düşük, temelaltı ve temel düzeyde en yüksek öğrenci yüzdesine sahip olan okulların ise YBO'lar olduğu görülmektedir. İlimizde temel altı düzeyde İmam Hatip Ortaokullarında öğrenci olmadığı görülmektedir.

3.3.2. Fen Bilimleri Başarısını Etkileyen Öğrenci Özellikleri

Öğrencilerin Fen Bilimleri testindeki başarılarının öğrenci anketinde yer alan değişkenlere göre nasıl değiştiğini belirlemek amacıyla ilgili değişkenler üzerinde analiz çalışmaları yürütülmüş ve elde edilen bulgular raporlaştırılmıştır.

3.3.2.1. Anne Eğitim Düzeyi

Anne eğitim düzeyine göre öğrencilerin Fen Bilimleri puanlarına ait betimsel istatistikler Tablo 3.71'de verilmiştir.

Tablo 3. 71. Anne Eğitim Düzeyine Göre Öğrencilerin Fen Bilimleri Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

Anne Eğitim Düzeyi	Bingöl			Türkiye		
	N	%	$\bar{X}$	N	%	$\bar{X}$
Okula Hiç Gitmedi ya da Terk	86	26,6	469,01	3493	11,5	456,8
İlkokul Mezunu	148	45,8	468,83	13205	43,6	492,3
Ortaokul Mezunu	30	9,3	467,74	6025	19,9	495,1
Lise Mezunu	9	2,8	570,74	4723	15,6	532,5
Ön Lisans Mezunu	0	0	0	381	1,3	564,2
Lisans Mezunu	2	0,6	518,02	1477	4,9	581,8
Yüksek Lisans Mezunu	0	0	0	216	0,7	561,5
Doktora	0	0	0	56	0,2	593,8
Bilmiyorum	48	14,9	469,35	684	2,3	558,6
Toplam	323	100	472,0	30260	100	500,2

Tablo 3.71'ye göre, Fen Bilimleri testine ilişkin öğrenci ortalamaları, ilimizde öğrencilerin anne eğitim düzeyine göre incelendiğinde en yüksek puan ortalamasının, annelerinin eğitim düzeyi lise mezunu olan öğrencilere ait olduğu ($\bar{X}$=570,74), Türkiye'de ise annelerinin eğitim düzeyi doktora mezunu olan öğrencilere ait olduğu ($\bar{X}$=593,8) görülmektedir. İlimizde ve Türkiye'de en az puan ortalamasının ise annelerinin eğitim düzeyi "okula hiç gitmedi ya da ilkokul terk olan öğrencilere ait olduğu (Bingöl $\bar{X}$=469,01; Türkiye $\bar{X}$=456,8) görülmektedir. Buna ek olarak, hem Bingöl hem de Türkiye'de öğrencilerin Fen Bilimleri testine ilişkin ortalama puanlarının anne eğitim düzeyine bağlı olarak anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmüştür.

3.3.2.2. Sosyoekonomik Düzey

Öğrencilerin sosyoekonomik düzeyleri ile Fen Bilimleri testi puanları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan analiz neticesinde elde edilen sonuçlar Tablo 3.72'de gösterilmiştir.

Tablo 3. 72. Öğrencilerin Gelir Düzeyleri ile Fen Bilimleri Testi Puanları Arasındaki Korelasyon

Değişken	N	r
Ailenin Aylık Geliri Fen Bilimleri Puanları	193	,147

* Türkiye raporunda bu başlık altında indeks oluşturulduğu için veri Türkiye raporu ile karşılaştırılmadan yapılmıştır.

Tablo 3.72'ye göre, öğrencilerin sosyoekonomik düzeyleri ile fen bilimleri testi puanları arasında anlamlı, orta düzeyde ve pozitif yönlü bir ilişki vardır. Bir başka deyişle, öğrencilerin sosyoekonomik düzeyleri yükseldikçe fen bilimleri puanlarının da yükseldiği ileri sürülebilir

3.3.2.3. Eğitim Hedefi

Eğitim hedefi değişkenine göre öğrencilerin Fen Bilimleri puanlarına ait betimsel istatistikler Tablo 3.73'te verilmiştir.

Tablo 3. 73. Eğitim Hedefi Değişkenine Göre Öğrencilerin Fen Bilimleri Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

Eğitim Hedefi	Lise			Yüksekokul			Üniversite			Yüksek lisans-Doktora		
İL/TÜRKİYE	N	%	$\bar{X}$	N	%	$\bar{X}$	N	%	$\bar{X}$	N	%	$\bar{X}$
Bingöl	25	8,7	393,44	5	1,7	494,43	165	57,5	465,82	92	32,1	500,30
Türkiye	3446	11,3	416,5	1542	5,0	456,3	17421	56,9	497,3	8181	26,7	550,6

Fen bilimleri testine ilişkin öğrenci ortalamaları, öğrencilerin eğitim hedeflerine göre incelendiğinde ilimizde ve Türkiye'de en yüksek puan ortalamasının eğitim hedefi doktora ve yüksek lisans yapmak olan öğrencilere ait olduğu görülmektedir (Bingöl $\bar{X}$=500,30; Türkiye $\bar{X}$=550,6). En az puan ortalamasının ise eğitim hedefi liseyi bitirmek olan öğrencilere ait olduğu (Bingöl $\bar{X}$=393,44; Türkiye $\bar{X}$=416,5) görülmektedir. Bununla birlikte, öğrencilerin fen bilimleri testi puanlarının eğitim hedeflerine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Bu anlamlı farklılık tüm ikili gruplar arasında vardır. Bununla birlikte, öğrencilerin Türkçe testi puanlarının eğitim hedeflerine göre incelediğinde ilimiz verisi ile Türkiye verisi arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu gözlenmektedir. Eğitim hedefi yükseldikçe Türkçe başarı puanları artmaktadır.

3.3.2.4. Evdeki Kitap Sayısı

Evdeki kitap sayısına göre öğrencilerin Fen Bilimleri puanlarına ait betimsel istatistikler Tablo 3.74'te verilmiştir.

Tablo 3. 74. Evdeki Kitap Sayısına Göre Öğrencilerin Fen Bilimleri Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

Kitap Sayısı	0-5 Kitap			6-15 Kitap			16-50 Kitap			51-80 Kitap			81 ve Üzeri Kitap		
İL/TÜRKİYE	N	%	$\bar{X}$	N	%	$\bar{X}$	N	%	$\bar{X}$	N	%	$\bar{X}$	N	%	$\bar{X}$
Bingöl	37	14,0	460,0	113	42,6	463,9	68	25,7	483,9	26	9,8	483,5	21	7,9	494,7
Türkiye	3522	12,2	451,3	9021	31,2	477,6	8210	28,4	510,3	3755	13,0	522,6	4448	15,4	547,1

Tablo 3.74'e göre, Fen bilimleri testine ilişkin öğrenci ortalamaları, öğrencilerin evlerindeki kitap sayısına göre incelendiğinde ilimizde ve Türkiye'de en yüksek puan ortalamasının evlerinde 81 ve üzeri kitap olan öğrencilere ait olduğu görülmektedir (Bingöl $\bar{X}$=494,7; Türkiye $\bar{X}$=547,1). İlimizde ve Türkiye'de en az puan ortalamasının ise evlerinde 0-5 kitap olan öğrencilere ait olduğu (Bingöl $\bar{X}$=460,0; Türkiye $\bar{X}$=451,3) görülmektedir. Buna ek olarak, öğrencilerin fen bilimleri testi puanlarının evdeki kitap sayısına göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Bu anlamlı farklılık tüm ikili gruplar arasında vardır. Kitap sayısı ve fen bilimleri başarısı incelendiğinde hem ilimizde hem de Türkiye kitap sayısı artıkça fen bilimleri başarısı artmaktadır sonucu yordanmaktadır.

3.3.2.5. Destekleme ve Yetiştirme Kurslarına Katılma Durumu

Destekleme yetiştirme kurslarına (DYK) katılma durumuna göre öğrencilerin Fen Bilimleri puanlarına ait betimsel istatistikler Tablo 3.75'te verilmiştir.

Tablo 3. 75. DYK'ya Katılma Durumuna Göre Öğrencilerin Fen Bilimleri Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

Destekleme ve Yetiştirme Kursu Katılım Durumu	Katılmadım			Yalnızca 1. Dönem Katıldım			Yalnızca 2. Dönem Katıldım			Her İki Dönem de Katıldım		
İL/TÜRKİYE	N	%	$\overline{X}$	N	%	$\overline{X}$	N	%	$\overline{X}$	N	%	$\overline{X}$
Bingöl	55	18,2	440,4	28	9,2	450,3	22	7,3	476,3	198	65,3	482,5
Türkiye	11653	35,7	488,13	3899	11,9	482,0	2558	7,8	488,7	14530	44,5	516,6

Tablo 3.75. incelendiğinde öğrencilerin ilimizde % 18,2'si; Türkiye de ise % 35,7'si; fen bilimleri dersinden kurslara katılmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin ilimizde %65,3'ü, Türkiye'de ise %44,5'i her iki dönemde de katıldığını belirtmiştir. Fen bilimleri testine ilişkin öğrenci ortalamaları, öğrencilerin DYK'ya katılma durumuna göre incelendiğinde, en yüksek puan ortalamasının her iki dönemde de kurslara katılmış olan öğrencilere ait olduğu görülmektedir (Bingöl $\overline{X}$=482,5; Türkiye $\overline{X}$=516,6). En düşük ortalamanın ise Türkiye'de yalnızca 1. dönem katıldığını ($\overline{X}$=482,02), ilimizde ise fen bilimleri dersinden kurslara katılmadığını ($\overline{X}$=440,4) ifade eden öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, öğrencilerin fen bilimleri testi puanlarının DYK'ya katılma durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Türkçe testine ilişkin öğrenci ortalamaları, öğrencilerin DYK'ya katılma durumuna göre incelendiğinde Bingöl verisi ile Türkiye verisi doğru orantılı olarak artış ve azalış göstermektedir. Bu sonuç ilimizdeki örneklemenin evreni yansıttığını göstermektedir.

3.3.2.6. Okula Yönelik Tutum

Öğrencilerin Fen Bilimleri testi puanları ile okula yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan analiz neticesinde elde edilen sonuçlar Tablo 3.67'da verilmiştir.

Tablo 3. 76. Öğrencilerin Okula Yönelik Tutumları ile Fen Bilimleri Testi Puanları Arasındaki Korelasyon

	Okula Yönelik Tutum (Okulda Olmayı Severim)
Fen Bilimleri Başarı Puanı	-0,51

* Türkiye raporunda bu başlık altında indeks oluşturulduğu için veri Türkiye raporu ile karşılaştırılmadan yapılmıştır.

Tablo 3.76 incelendiğinde, öğrencilerin fen bilimleri testi puanları ile okula yönelik tutumları arasında -0,51 ile orta düzeyde ve negatif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Başka bir ifade ile öğrencilerin okula yönelik tutumları arttıkça (negatife yaklaştıkça) fen bilimleri başarı puanlarının çok düşük miktarda da olsa azalma olduğu yorumu yapılabilir.

3.3.2.7. Aile İlgisi ve Aile Baskısı

Öğrencilerin Fen Bilimleri testi puanları ile ailelerinin gösterdikleri ilgi ve aile baskısı arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla gerçekleştirilen analiz neticesinde elde edilen sonuçlar Tablo 3.77'de görülmektedir.

Tablo 3. 77. Fen Bilimleri Puanları ile Aile İlgisi ve Aile Baskısı Arasındaki Korelasyonlar

	Fen Bilimleri Başarı Puanları
Aile İlgisi (Ailem Okuldaki Durumumu Takip Eder)	,058
Aile Baskısı (Başarılı Olmam İçin Bana Baskı Yapıyor.)	-,173

* Türkiye raporunda bu başlık altında indeks oluşturulduğu için veri Türkiye raporu ile karşılaştırılmadan yapılmıştır.

Tablo 3.77'ye göre, öğrencilerin fen bilimleri testi puanları ile aile ilgisi arasında düşük düzeyde pozitif yönde ancak aile baskısı ile arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bir başka deyişle, aile ilgisi arttıkça öğrencilerin fen bilimleri puanlarının az da olsa yükselme eğilimi gösterdiği, aile baskısı arttıkça ise öğrencilerin fen bilimleri puanlarının az da olsa düşme eğilimi gösterdiği savunulabilir.

3.3.2.8. Akran Zorbalığına Maruz Kalma Durumu (İndisi)

Öğrencilerin Fen Bilimleri puanları ile akran zorbalığına maruz kalma durumları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda elde edilen sonuçlar Tablo 3.78'de görülmektedir.

Tablo 3. 78. Fen Bilimleri Puanları ile Akran Zorbalığına Maruz Kalma Durumları Arasındaki Korelasyon

	Fen Bilimleri Başarı Puanları
Akran Zorbalığı (Şiddete-Zorbalığa Maruz Kaldım)	-,093

* Türkiye raporunda bu başlık altında indeks oluşturulduğu için veri Türkiye raporu ile karşılaştırılmadan yapılmıştır.

Tablo 3.78'e göre öğrencilerin fen bilimleri testi puanları ile akran zorbalığına maruz kalma durumları arasında düşük düzeyde, negatif yönde anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. Bir başka ifade ile fen bilimleri testi puanları yüksek olan öğrencilerin akran zorbalığına maruz kalma olasılığının azaldığı ileri sürülebilir.

3.3.2.9. Öğrenci Görüşlerine Göre Öğretmenlerin Ödev Verme Sıklığı ve Öğrencilerin Ödevler İçin Harcadıkları Süre

Öğrenci görüşlerine göre Fen Bilimleri öğretmenlerinin ödev verme sıklığına ilişkin betimsel istatistikler Tablo 3.79'da görülmektedir.

Tablo 3. 79. Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Ödev Verme Sıklığına İlişkin Betimsel İstatistikler

Öğretmenin Ödev Verme Sıklığı	Hiç		Haftada 1 ya da 2 Kez		Haftada 3 ya da Daha Fazla		Belirtmemiş	
İL/TÜRKİYE	**N**	**%**	**N**	**%**	**N**	**%**	**N**	**%**
Bingöl	34	10,6	189	58,7	74	23,0	25	7,8
Türkiye	4207	12,1	19407	55,8	7902	22,7	3256	9,4

Hem ilimizde (%58,7) hem de Türkiye'de (%55,8) öğrenciler, en yüksek oranla fen bilimleri öğretmenlerinin haftada 1 ya da 2 kez ödev verdiklerini belirtmiştir. Fen bilimleri öğretmenlerinin, haftada 3 ya da daha fazla kez ödev verdiğini belirten öğrenci oranı Türkiye'de %22,7 iken Bingöl'de %23 olduğu görülmektedir. İlimizde hiç ödev vermediğini belirten öğrenci oranı %10,6 iken Türkiye'de ise %12,1'dir. Türkiye'de öğrencilerin %9,4'nün ödev verme sıklığına ilişkin verilerine ulaşılamamışken ilimizde ise bu oran %7,8'dir.

Öğrencilerin Fen Bilimleri ödevlerini yapmak için haftalık harcadıkları süreye göre Fen Bilimleri puanlarına ait betimsel istatistikler Tablo 3.80'de verilmiştir

Tablo 3. 80. Öğrencilerin Fen Bilimleri Ödevleri İçin Harcadıkları Süreye Göre Fen Bilimleri Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

Öğrencilerin Fen Bilimleri Ödevleri İçin Harcadıkları Süre	Bingöl			Türkiye		
	N	%	$\bar{X}$	N	%	$\bar{X}$
15 dakika ya da daha az	76	23,5	466,53	7010	20,2	489,80
16-30 dakika	90	27,9	476,56	11145	32,1	504,80
31-60 dakika	82	25,4	478,70	9082	26,1	503,18
61-90 dakika	28	8,7	464,52	2540	7,3	498,08
90 dakikadan fazla	18	5,6	474,44	1476	4,2	493,02
Belirtmemiş	29	9,0	458,92	3519	10,1	502,98
Toplam	323	100	472,04	34772	100	500,19

Tablo 3.80'e göre öğrencilerin hem Bingöl'de (%76,8'i) hem de Türkiye'de (%78'i) fen bilimleri ödevleri için en fazla 1 saat ayırdıklarını belirtmiştir. Öğrenciler en yüksek oranla Bingöl de %27,9 ve Türkiye de ise %32 fen bilimleri ödevlerine 16- 30 dakika harcadıklarını belirtmiştir. Bingöl de %25,4'ü Türkiye de ise %26'sı 31-60 dakika arasında, Bingöl de %23,5'i Türkiye de ise %20'si 15 dakika ya da daha az, Bingöl de %8,7'si Türkiye'de %7'si 61-90 dakika arasında, Bingöl de %5,6'sı Türkiye'de %4'ü ise 90 dakikadan fazla zaman ayırdığını belirtmiştir. Türkiye'de öğrencilerin %10'nu, ilimizde ise %9'u ödev yapmak için harcadığı süreye ilişkin verilere ulaşılamamıştır. Bingöl'de en yüksek puan ortalamasının fen bilimleri ödevini yapmak için "31-60 dakika" harcayan öğrencilere ait olduğu ($\bar{X}$=478,70), en düşük ortalamanın ise fen bilimleri ödevini yapmak için "15 dakika ya da daha az" süre harcayan ($\bar{X}$=489,80) öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Öğrencilerin ödev yapmak için çok fazla süre harcamalarının fen bilimleri puanlarında tutarlı bir biçimde anlamlı bir değişime yol açmadığı görülmektedir.

3.3.2.10. Fen Bilimleri Dersine Verilen Değer, Dersten Hoşlanma ve Derse İlişkin Öz-yeterlik

Öğrencilerin Fen Bilimleri puanları ile Fen Bilimleri dersine verdikleri değer, Fen Bilimleri dersinden hoşlanma ve Fen Bilimleri dersine ilişkin öz-yeterlik algıları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan analizler neticesinde elde edilen sonuçlar Tablo 3.81'de görülmektedir.

Tablo 3. 81. Fen Bilimleri Puanları ile Fen Bilimleri Dersine Verilen Değer, Dersten Hoşlanma ve Fen Bilimleri Öz-Yeterlik Algısı Arasındaki Korelasyonlar

	Fen Bilimleri Dersine İlişkin Öz Yeterlilik (Fen Bilimleri İle İlgili Zor Soruları Çözebilirim)	**Fen Bilimleri Dersine Verilen Değer** (Fen Bilimleri Dersi Önemli Bir Derstir)	**Fen Bilimleri Dersinden Hoşlanma** (Fen Bilimleri Dersi Benim En Sevdiğim Derstir)
Fen Bilimleri Başarı Puanları	,220	,157	,094

Tablo 3.81. incelendiğinde, öğrencilerin fen bilimleri başarı puanlarının üç değişken (öğrencilerin fen bilimleri dersine verdikleri değer, fen bilimleri dersinden hoşlanma durumları ve fen bilimleri dersine ilişkin öz yeterlik algıları) ile de pozitif yönde anlamlı bir ilişki gösterdiği görülmektedir. Bir başka deyişle, öğrencilerin fen bilimleri dersine verdikleri değer, fen bilimleri dersinden hoşlanma durumları ve fen bilimleri dersine ilişkin öz yeterlik algıları arttıkça öğrencilerin fen bilimleri başarı puanlarının az da olsa artma eğilimi gösterdiği savunulabilir. Buna ek olarak, öğrencilerin fen bilimleri dersine ilişkin öz yeterlik algılarının; fen bilimleri başarılarını etkileme bakımından fen bilimleri dersine verdikleri değerden ve fen bilimleri dersinden hoşlanma durumlarından önce geldiği ileri sürülebilir.

3.3.2.11. Fen Bilimleri Dersi ve Diğer Dersler Arasındaki İlişki

Fen Bilimleri dersi ve diğer dersler arasındaki ilişki Tablo 3.82'de görülmektedir.

Tablo 3. 82. Fen Bilimleri Puanları ile Diğer Ders Puanları Arasındaki Korelasyonlar

Dersler	Fen Bilimleri	Türkçe	Matematik	Sosyal Bilgiler
Fen Bilimleri	1	,641	,599	,699

Tablo 3.76 incelendiğinde Fen Bilimleri puanları ile en yüksek korelasyona sahip olan Sosyal Bilgiler (,699) dersi iken bunu Türkçe (,641) dersi takip etmektedir. En düşük korelasyon ise Matematik (,599) dersinde olduğu görülmektedir. Elde edilen puanlar ile Fen Bilimleri dersi başarısı arasında orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki vardır. Yani öğrencilerin Fen Bilimleri başarısı artıkça diğer derslerdeki başarının da artması beklenmektedir.

3.3.3. Fen Bilimleri Başarısını Etkileyen Öğretmen Özellikleri

Öğretmen anketinde yer alan değişkenlerin öğrencilerin Fen Bilimleri testindeki başarıları üzerindeki etkisini incelemek amacıyla ilgili değişkenler üzerinde analiz çalışmaları yürütülmüş ve elde edilen bulgular raporlaştırılmıştır. Yapılan analizlerde, öğretmenler ile dersine girdikleri öğrenciler eşleştirilmiş ve öğretmenin dersine girdiği öğrencilerin puanlarının ortalaması alınarak ilgili öğretmene ait ortalama bir puan oluşturulmuştur.

3.3.3.1. Öğretmenin Eğitim Düzeyi

Öğretmenlerin eğitim düzeyine göre öğrencilerin Fen Bilimleri testi puanlarına ait betimsel istatistikler Tablo 3.83'te verilmiştir.

Tablo 3. 83. Öğretmenlerin Eğitim Düzeyine Göre Öğrencilerin Fen Bilimleri Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

Öğretmenin Eğitim Düzeyi	Önlisans			Lisans			Yüksek Lisans		
İL/TÜRKİYE	**N**	**%**	$\overline{X}$	**N**	**%**	$\overline{X}$	**N**	**%**	$\overline{X}$
Bingöl	1	6,3	448,11	15	93,8	473,76	0	0	0
Türkiye	41	3	504,67	1264	93,4	500,07	48	3,6	499,42

Tablo 3.83'e göre Fen bilimleri öğretmenlerinin tamamlamış oldukları eğitim düzeyine göre öğrencilerin fen bilimleri testi puanları incelendiğinde Ön Lisans mezunu olan öğretmenlerin öğrencilerinin ortalama puanlarının ilimizde $\overline{X} = 448{,}11$ iken Türkiye'de ise $\overline{X}$=504,67 olduğu görülmektedir. Eğitim düzeyi Lisans olan öğretmenlerin öğrencilerinin ortalama puanlarının hem Türkiye'de hem de ilimizde yüksek olduğu görülmüştür (Bingöl $\overline{X}$=473,6; Türkiye $\overline{X}$=500,07). İlimizde Yüksek Lisans mezunu olan öğretmen olmadığı, Türkiye'de ise öğrencilerin ortalamalarının $\overline{X}$=499,42 olduğu görülmektedir. Ancak puanlar arasındaki bu fark anlamlı değildir.

3.3.3.2. Öğretmenlerin Genel Çalışma Süresi ve Mevcut Okulda Çalışma Süresi

Öğretmenlerin genel çalışma süreleri (kıdemleri) ve mevcut okulda çalışma süreleri ile öğrencilerin fen bilimleri testi puanları arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla yapılan korelasyon analizleri sonucunda elde edilen bulgular Tablo 3.84'te görülmektedir.

Tablo 3. 84. Öğrencilerin Fen Bilimleri Testi Puanları ile Öğretmenlerin Genel Çalışma Süresi ve Mevcut Okulda Çalışma Süresi Arasındaki Korelasyonlar

Fen Bilimleri Başarı Puanları	Öğretmenlikte Hizmet Süresi	Bulunduğunuz Okulda Hizmet Süresi
Bingöl	,123	-,158
Türkiye	,25	,18

Tablo 3.84'e göre, ilimizde öğrencilerin fen bilimleri testi puanları ile fen bilimleri öğretmenlerinin genel çalışma süresi pozitif yönde iken, mevcut okulda çalışma süresi arasında negatif yönde anlamsız bir ilişki bulunmaktadır. Bir başka deyişle, fen bilimleri öğretmenlerinin kıdemi artıkça öğrencilerin fen bilimleri puanlarının da artma eğilimi gösterdiği savunulabilirken ve belli bir okuldaki çalışma süreleri arttıkça öğrencilerin fen bilimleri puanlarının da artma eğilimi gösterdiği savunulamaz.

Türkiye'de ise öğrencilerin fen bilimleri puanları iki değişken arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bir başka deyişle, fen bilimleri öğretmenlerinin kıdemi ve belli bir okuldaki çalışma süreleri arttıkça öğrencilerin fen bilimleri puanlarının da artma eğilimi gösterdiği savunulabilir.

3.3.3.3. Öğretmenlerin Eğitim Düzeyi ve Kıdeminin Birlikte Ele Alınması

Öğretmenlerin eğitim düzeyi ve kıdeminin (çalışma süresi) birlikte, öğrencilerin fen bilimleri puanları üzerindeki ortak etkisini incelemek amacıyla yapılan analiz neticesinde elde edilen grafik Tablo 3.85'te verilmiştir.

Tablo 3. 85. Öğretmenlerin Öğretmenlikteki Hizmet süresi ile Öğrencilerin Fen bilimleri Puanları Üzerindeki Ortak Etkisi

Öğretmenlikteki Hizmet Süresi	0-5 Yıl			6-10 Yıl			11 yıl ve üzeri		
İL	**N**	**%**	$\bar{X}$	**N**	**%**	$\bar{X}$	**N**	**%**	$\bar{X}$
Bingöl	15	93,8	473,37	1	6,3	453,96	0	0	0

Tablo 3.85 incelendiğinde 0-5 yıl çalışan öğretmenlerin öğrencilerinin en yüksek puana ($\bar{X}$=473,37) sahip olduğu görülmektedir. 6-10 yıl hizmet süresine sahip öğretmenlerin

öğrencilerinin ise en düşük puana ($\overline{X}$=453,96) sahip olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin hizmet sürelerinin Fen bilimleri puanlarında tutarlı bir biçimde anlamlı bir değişime yol açmadığı görülmektedir.

3.3.3.4. Öğretmenlerin Mesleki Gelişim Etkinliklerine Katılım Durumları

Fen Bilimleri öğretmenlerinin mesleki gelişim etkinliklerine katılım durumlarına ilişkin betimsel istatistikler Tablo 3.86'da verilmiştir.

Tablo 3. 86. Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Mesleki Gelişim Etkinliklerine Katılım Durumları

Mesleki Gelişim Etkinlikleri		Hiç		1-2 Gün		3-4 Gün		5 Gün...	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Alanımla ilgili konular	Bingöl	7	43,8	4	25,0	3	18,8	2	12,5
	Türkiye	720	59,7	303	25,1	80	6,6	104	8,6
Eğitim/öğretimle ilgili genel konular	Bingöl	5	31,3	7	43,8	4	25	0	0
	Türkiye	503	40	452	36	157	12,5	144	11,5
Bilişim teknolojilerinin derslerde kullanılması (Akıllı Tahta vb. kursu)	Bingöl	3	18,8	2	12,2	5	31,3	6	37,5
	Türkiye	609	48	332	26,2	96	7,6	232	18,3
Öğrencilerin eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin geliştirilmesi	Bingöl	13	81,3	2	12,5	0	0	1	6,3
	Türkiye	944	74,4	232	18,3	52	4,1	41	3,2
Ölçme ve değerlendirme ile ilgili konular	Bingöl	9	56,3	3	18,8	4	25	0	0
	Türkiye	863	67,8	286	22,5	77	6,1	46	3,6
Öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarının belirlenmesi	Bingöl	11	68,8	2	12,5	3	18,8	0	0
	Türkiye	940	74,3	230	18,2	52	4,1	43	3,4
İdarecilik/yöneticilikle ilgili konular	Bingöl	15	93,8	0	0	1	6,3	0	0
	Türkiye	1131	89,3	93	7,3	20	1,6	23	1,8
Kişisel gelişimle ilgili konular	Bingöl	9	56,3	2	12,5	3	18,8	2	12,5
	Türkiye	771	60,4	343	26,9	71	5,6	92	7,2

Tablo 3. 86 incelendiğinde, Fen Bilimleri öğretmenlerinin hiç katılmadıkları mesleki gelişim etkinliklerinin başında ilimizde(%93,8) ve Türkiye'de (%89,3) ile İdarecilik/yöneticilikle ilgili konulardır. 1-2 gün süreyle katıldıkları etkinliklerin başında hem ilimizde (%43,8) hem de

Türkiye'de (%36) Eğitim/öğretimle ilgili genel konular olduğu görülmektedir. 3-4 gün süreyle katıldıkları mesleki gelişim etkinliklerinin başında ilimizde Bilişim teknolojilerinin derslerde kullanılması (Akıllı Tahta vb. kursu) (%31,3) iken, Türkiye'de ise Kişisel gelişimle ilgili konular (%18,8) olduğu görülmektedir. 5 gün ve daha fazla süreyle katıldıkları etkinliklerin başında ise ilimizde (%37,5) ve Türkiye'de (%18,3) Bilişim teknolojilerinin derslerde kullanılması (Etkileşimli tahta kursu vb.) gelmektedir.

3.3.3.5. Öğretmenlerin Girmiş Oldukları Derslere İlişkin Görüşleri

Fen Bilimleri öğretmenlerinin girmiş oldukları derslerle ilgili görüşleri Tablo 3.87'de yer almaktadır.

Tablo 3. 87. Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Girmiş Oldukları Derslere İlişkin Görüşleri

Maddeler		Kesinlikle Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Kararsızım		Kısmen Katılıyorum		Hiç Katılmıyorum	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1. Ders yüküm çok fazla	Bingöl	6	40	5	33,3	1	6,7	2	13,3	1	6,7
	Türkiye	207	16	399	31	141	11	217	17	334	25
2. Ders öncesi hazırlık yaparım	Bingöl	7	46,7	8	53,3	0	0	0	0	0	0
	Türkiye	917	71	308	24	25	2	30	2	8	1
3. Derse hazırlanmak için yeterli zamanım var	Bingöl	6	40	6	40	1	6,7	1	6,7	1	6,7
	Türkiye	648	50	451	35	98	8	70	5	23	2
4. Öğrencilerle bire bir ilgilenmek için yeterli zamanım var	Bingöl	2	13,3	6	40	2	13,3	0	0	5	33,3
	Türkiye	337	26	467	36	172	14	194	15	119	9
5. Ders programındaki değişikliklere ayak uydurabiliyorum	Bingöl	5	33,3	5	33,3	3	20	1	6,7	1	6,7
	Türkiye	777	60	371	29	75	6	53	4	16	1
6. Çok fazla ders dışı iş yüküm bulunmaktadır	Bingöl	6	40	7	46,7	0	0	1	6,7	1	6,7
	Türkiye	296	23	415	32	170	13	208	16	206	16

Tablo 3.87. incelendiğinde, "Ders yüküm çok fazla" ifadesine kısmen katılan ve kesinlikle katılan ilimizde 11 (%73,3), Türkiye'de 606 (%47) öğretmen bulunurken, bu ifadeye kısmen katılmayan ve hiç katılmayan ilimizde 3 (%20), Türkiye'de 551 (%42) öğretmen bulunmaktadır. "Ders öncesi hazırlık yaparım" ifadesine kısmen katılan ve kesinlikle katılan ilimizde 15 (%100), Türkiye'de 1225 (%95) öğretmen varken, bu ifadeye kısmen katılmayan ve hiç katılmayan

ilimizde hiç yokken, Türkiye'de 38 (%3) öğretmen vardır. İlimizde ve Türkiye'de öğretmenlerin büyük bir kısmının ders öncesi hazırlık yaptığı gözlenmektedir.

"Derse hazırlanmak için yeterli zamanım var" ifadesine kısmen katılan ve kesinlikle katılan ilimizde 12 (%80), Türkiye'de ise 1099 (%85) öğretmen bulunurken, bu ifadeye kısmen katılmayan ve hiç katılmayan ilimizde 2 (%13,4), Türkiye'de ise 93 (%7) öğretmen vardır. Bu durumda ilimizde ve Türkiye'de öğretmenlerin büyük bir kısmının derse hazırlanmak için yeterince zamanlarının olduğu savunulabilir.

"Öğrencilerle bire bir ilgilenmek için yeterli zamanım var" ifadesine kısmen katılan ve kesinlikle katılan ilimizde 8 (%53,3), Türkiye'de ise 804 (%62) öğretmen varken, bu görüşe kısmen katılmayan ya da hiç katılmayan ilimizde 5 (%33,3), Türkiye'de ise 313 (%24) öğretmen vardır. İlimizde ve Türkiye'de Öğretmenlerin büyük bir kısmının öğrencilerle bire bir ilgilenmek için yeterli zamanının olduğu gözlenmektedir.

"Ders programındaki değişikliklere ayak uydurabiliyorum" ifadesine kısmen katılan ve kesinlikle katılan ilimizde 10 (%66,6), Türkiye'de 1148 (%89) öğretmen bulunurken, bu görüşe kısmen katılmayan ve hiç katılmayan öğretmen ilimizde 2 (%13,4), Türkiye'de 69 (%5) öğretmen bulunmaktadır. İlimizde öğretmenlerin tamamı Türkiye'de ise öğretmenlerin büyük bir kısmının ders programındaki değişikliklere ayak uydurabildiği görülmektedir.

"Çok fazla ders dışı yüküm var" ifadesine kısmen katılan ve kesinlikle katılan ilimizde 13 (%86,7), Türkiye'de 711 (%55) öğretmen varken, bu ifadeye kısmen katılmayan ve hiç katılmayan ilimizde 2 (%13,4), Türkiye'de ise 414 (%32) öğretmen bulunmaktadır.

3.3.3.6. Öğretmenlerin Ödev Verme Sıklığı ve Ödevlerle İlgili Öğrencilere Geribildirimde Bulunma Durumları

Fen Bilimleri öğretmenlerinin ödev verme sıklığına göre öğrencilerin Matematik testi puanlarına ait betimsel istatistikler Tablo 3.88'de verilmiştir.

Tablo 3. 88. Öğretmenlerin Ödev Verme Sıklığına Göre Öğrencilerin Fen Bilimleri Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

Öğretmenin Ödev Verme Sıklığı	BİNGÖL		TÜRKİYE	
	%	$\bar{X}$	%	$\bar{X}$
Ev ödevi vermem			6,2	520,88
Haftada 1 ya da 2 kez			88,3	493,59
Haftada 3 ya da daha fazla			5,5	482,49
Toplam			100	494,68

Tablo 3.88 incelendiğinde, Öğretmen anketinde ödev verme sıklığı ile ilgili maddeyi ilimizde yanıtlayan herhangi bir öğretmen bulunmamıştır. Türkiye'de ev ödevi vermeyen öğretmenlerin öğrencilerinin en yüksek puan ortalamasına (X=520,88); haftada 3 ya da daha fazla ev ödevi veren öğretmenlerin öğrencilerinin ise en düşük puan ortalamasına sahip olduğu (X=482,49) görülmektedir. Bir başka deyişle, öğretmenlerin ödev verme sıklığı arttıkça öğrencilerin başarı puanlarının düştüğü gözlenmektedir.

Tablo 3. 89. Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Ev Ödevleriyle İlgili Öğrencilere Geri Bildirimde Bulunma Durumları

Maddeler		Her zaman ya da hemen hemen her zaman		Bazen		Hiç ya da Neredeyse Hiç	
		N	%	N	%	N	%
1. Ödevleri kontrol ederim ve öğrencilere geri bildirimde bulunurum	Bingöl	10	71,4	4	28,6	0	0
	Türkiye	987	76	300	23	11	1
2. Öğrencilerin ödevlerini kendilerine kontrol ettiririm	Bingöl	6	40	4	26,7	5	33,3
	Türkiye	253	19	540	42	509	39
3. Ödevleri sınıfta tartışırım	Bingöl	7	46,7	8	53,3	0	0
	Türkiye	699	54	562	43	37	3
4. Ödevleri öğrencilerin ders notlarına katkı sağlayacak şekilde kullanırım	Bingöl	9	60	4	26,7	2	13,3
	Türkiye	776	60	435	34	83	6
5. Öğrencilerin ödevlerini başka bir öğrenciye kontrol ettiririm	Bingöl	4	26,7	2	13,3	9	60
	Türkiye	254	20	486	37	560	43

Tablo 89. incelendiğinde, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun (Bingöl=%100 Türkiye'de=%99) her zaman ya da bazen ödevleri kontrol ettiği ve öğrencilere geri bildirimde bulunduğu gözlenmektedir. Bununla birlikte öğretmenlerin çok büyük bir kısmının (Bingöl =%100 Türkiye'de=%97) ödevleri her zaman ya da bazen sınıfta tartıştığı ve yine çok büyük bir kısmının (Bingöl=%86,7 Türkiye'de=%94) ev ödevlerini her zaman ya da bazen öğrencilerin notlarına katkı sağlayacak şekilde kullandığı görülmektedir. Bununla birlikte ilimizde öğretmenlerin %66,7'sinin Türkiye'de ise yarıdan fazlasının (%61) öğrencilerin ödevlerini her zaman ya da bazen öğrencilerin kendilerine kontrol ettirdiği ve yine ilimizde öğretmenlerin yarıya yakını (%40), Türkiye'de ise yarıdan fazlasının (%57) öğrencilerin ödevlerini her zaman ya da bazen başka bir öğrenciye kontrol ettirdiği gözlenmektedir.

3.3.4. Fen Bilimleri Başarısını Etkileyen Okul Özellikleri

Okul anketinde yer alan değişkenlerin öğrencilerin Fen Bilimleri başarıları üzerindeki etkisini incelemek amacıyla ilgili değişkenler üzerinde analiz çalışmaları yürütülmüş ve elde edilen bulgular raporlaştırılmıştır. Yapılan analizlerde, okullar ile o okullarda öğrenim gören öğrenciler eşleştirilmiş ve öğrencilerin puanlarının ortalaması alınarak ilgili okula ait ortalama bir puan oluşturulmuştur.

3.3.4.1. Fen Bilimleri Dersine Ait Okulların Başarı Durumları

İlimiz okullarının, Fen Bilimleri testine ilişkin okul ortalamaları Tablo 3.90'da gösterilmiştir.

Tablo 3. 90. Okulların Fen Bilimleri Dersine Ait Betimsel İstatistikler

Dersler	N	$\overline{X}$	Minimum	Maksimum
Fen Bilimleri	16	473,6	440,3	536,1

Tablo 3.90'a göre il genelindeki 16 okulun verisi incelendiğinde Fen Bilimleri testinde en düşük puana sahip okulun ortalaması 440,3 iken en yüksek puana sahip okulun ortalaması536,1'dir. 16 okulun ortalama Fen Bilimleri puanı 473,6'dır.

3.3.4.2. Okul Türü

Okul türüne göre, Fen Bilimleri testine ilişkin okul ortalamaları Tablo 3.91'de verilmiştir.

Tablo 3. 91. Okul Türüne Göre Ortalama Fen Bilimleri Testi Puanları

Okul Türü	BİNGÖL			TÜRKİYE		
	N	%	$\bar{X}$	N	%	$\bar{X}$
Genel Ortaokul	12	75	474,42	933	86	498,8
İmam Hatip Ortaokulu	2	12,5	475,87	119	11	495,9
Yatılı Bölge Ortaokulu	2	12,5	470,64	37	3	476,0
Toplam	16	100	473,63	1089	100	497,8

Tablo 3.91. incelendiğinde, Fen Bilimleri testine ilişkin okul ortalamaları okul türüne göre incelendiğinde ilimizde en yüksek puan ortalamasının İmam Hatip Ortaokullarına ait iken (Bingöl=475,87), Türkiye'de ise en yüksek puan ortalamasının Genel Ortaokullara ait olduğu (Türkiye=498.8) görülmektedir. İlimizde en düşük ortalama Yatılı Bölge Ortaokullarında (Bingöl=470,64) iken Türkiye'de de en düşük ortalama Yatılı Bölge Ortaokullarının (Türkiye =476,0) olduğu görülmektedir. Bununla birlikte bulgular, Fen Bilimleri ortalamalarının okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır.

3.3.4.3.Sekizinci Sınıf Ortalama Sınıf Mevcudu

Sekizinci sınıfların ortalama sınıf mevcuduna göre, Fen Bilimleri testine ilişkin okul ortalamaları Tablo 3.92'de verilmiştir.

Tablo 3. 92. Sekizinci Sınıf Ortalama Sınıf Mevcuduna Göre Okulların Ortalama Fen Bilimleri Puanları

8. Sınıf Ortalama Sınıf Mevcudu	BİNGÖL			TÜRKİYE		
	N	%	$\bar{X}$	N	%	$\bar{X}$
25'ten az	4	25	483,44	357	28	497,1
25-30 arası	9	56,3	477,30	623	49	495,9
31-40 arası	2	12,5	450,48	227	18	495,1
41 ve daha fazla	1	6,3	447,63	71	6	488,5
Toplam	16	100	473,63	1277	100	495,7

Tablo 3.92'ye göre, okullara ait ortalama Fen Bilimleri testi puanları, sekizinci sınıf ortalama sınıf mevcuduna göre incelendiğinde, hem ilimizde hem de Türkiye'de sınıf mevcudunun ortalama olarak 25'ten az olduğu okulların en yüksek puan ortalamasına sahip olduğu

(Bingöl=483,4; Türkiye=497,1) görülmektedir. Bu okulları sınıf mevcudu 25-30 arasında değişen okulların takip ettiği (Bingöl=477,30; Türkiye=495,9) belirlenmiştir. En son sırada ise hem ilimizde hem de Türkiye'de ortalama sınıf mevcudu 41 ve üzerinde olan okullar yer almaktadır (Bingöl=447,63;Türkiye=488,5). Elde edilen ortalamalar Türkiye verisiyle doğru orantılı değildir.

3.3.4.4.Okulda Fen bilimleri Laboratuvarı Olup Olmama Durumu

Okulda fen bilimleri laboratuvarı olup olmama durumuna ilişkin çalışmada Türkiye'de ele alınan toplam 1182 okulun %66'sında fen bilimleri laboratuvarı bulunurken, %34'ünde fen bilimleri laboratuvarı bulunmamaktadır. İlimizde ise bu çalışmada toplamda 16 okulun %73'nün Fen Bilimleri Laboratuvarı bulunurken, %26'sının Fen Bilimleri Laboratuvarı bulunmamaktadır.

Okulların fen bilimleri laboratuvarına sahip olup olmama durumlarına göre, okulların ortalama fen bilimleri testi puanları Tablo 3.93'te verilmiştir.

Tablo 3. 93. Fen bilimleri Laboratuvarı Olup Olmama Durumuna Göre Okulların Ortalama Fen bilimleri Puanları

		BİNGÖL			TÜRKİYE		
		N	%	$\bar{X}$	N	%	$\bar{X}$
Fen bilimleri Laboratuvarı var mı?	Evet	11	73,3	465,70	776	66	497,6
	Hayır	4	26,7	495,74	406	34	494,6
Toplam		15	100	473,71	1182	100	496,6

Tablo 3.93'e göre, Fen bilimleri testine ilişkin okul ortalamaları, okullarda fen bilimleri laboratuvarı bulunup bulunmama durumuna göre incelendiğinde fen bilimleri laboratuvarı bulunan okulların ortalamasının (Bingöl=465,70; Türkiye=497,6), bulunmayan okulların ortalamasından (Bingöl=495,70; Türkiye=494,6) olarak belirlenmiştir. Türkiye verisinde laboratuvarı bulunan okulların başarısı, laboratuvarı bulunmayan okulların başarısından yüksektir. İlimizde tam tersi bir durum söz konusudur. Ancak bu farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık değildir.

3.3.4.5.Okulda Kütüphane Olup Olmama Durumu

Okulda kütüphane olup olmama durumuna ilişkin çalışmada ele alınan toplam 1211 okulun %71'inde kütüphane bulunurken, %29'unda kütüphane bulunmamaktadır. İlimizde bu çalışmada ele alınan toplam 16 okulun %80'ninde kütüphane bulunurken %20'sinde kütüphane bulunmamaktadır.

Okulların kütüphaneye sahip olup olmama durumlarına göre, okulların ortalama Türkçe testi puanları Tablo 3.84'te verilmiştir.

Tablo 3. 94. Okul Kütüphanesi Olup Olmama Durumuna Göre Okulların Ortalama Türkçe Puanları

		BİNGÖL			TÜRKİYE		
		N	%	$\overline{X}$	N	%	$\overline{X}$
Okulunuzda kütüphane var mı?	Evet	12	80	475,14	860	71	496,05
	Hayır	3	20	467,99	351	29	496,37
Toplam		15	100	473,71	1211	100	496,14

Tablo 3.94'e göre Fen Bilimleri testine ilişkin okul ortalamaları, okullarda kütüphane bulunup bulunmama durumuna göre incelendiğinde okul kütüphanesi bulunan okulların ortalaması ilimizde ($\overline{X}$= 475,14) iken, Türkiye'de bu ortalama ($\overline{X}$= 496,05) olarak tespit edilmiştir. Kütüphanesi bulunmayan okulların ortalaması ilimizde ($\overline{X}$= 467,99) iken, Türkiye de bu ortalama ($\overline{X}$= 496,37) olarak görülmektedir. İlimizde kütüphanesi bulunan okulların ortalaması, kütüphanesi bulunmayan okulların ortalamasından daha yüksek olduğu görülmektedir. Türkiye'de ise tam tersi bir durum söz konusudur. İlimizde kütüphanenin olup olmama durumu değişkeni incelendiğinde ortalamada yaklaşık olarak 12 puanlık bir fark bulunurken Türkiye'de ise yaklaşık -0,32 puanlık fark bulunmaktadır. Ancak bu farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık değildir.

3.3.4.6. Okulun Bulunduğu Yer

Okulun bulunduğu yere göre, okulların ortalama Fen Bilimleri testi puanları Tablo 3.83'de verilmiştir.

Tablo 3. 95. Okulun Bulunduğu Yerleşim Birimine Göre Okulların Ortalama Fen Bilimleri Puanları

Okulun Bulunduğu Yer	BİNGÖL			TÜRKİYE		
	N	%	$\overline{X}$	N	%	$\overline{X}$
Şehir merkezi	10	62,5	465,20	710	55,5	495,89
Büyük şehir - Merkez ilçe	1	6,3	471,32	84	6,6	499,01
Şehrin dışında mahalle	1	6,3	536,11	155	12,0	500,10
Kasaba, köy vb.	4	25,0	479,65	331	25,9	492,78
Toplam	16	100	468,99	1280	100	495,80

Tablo 3.95'e göre, Fen Bilimleri testine ait okul ortalamalarının yerleşim birimlerine göre durumu incelendiğinde, hem Türkiye'de ($\overline{X}$= 500,1) hem de ilimizde ($\overline{X}$= 536,1) en yüksek puan ortalamasının şehir dışındaki mahallelerde bulunan okullara ait olduğu görülmektedir. En düşük ortalamanın Türkiye'de ($\overline{X}$= 492,78) kasaba ve köylerde bulunan okullara ait olduğu, ilimizde ise ($\overline{X}$= 465,2) şehir merkezinde bulunan okullara ait olduğu görülmektedir. İlimiz de ve Türkiye de elde edilen bulgular paralellik göstermemektedir. Bulgular, Türkçe testi okul ortalamalarının yerleşim birimine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır.

3.3.4.7. Velilerin Okul Etkinliklerine Katılımı

Velilerin okul etkinliklerine katılımı ile ilgili okulların ortalama Fen Bilimleri testi puanları Tablo 3.96'da verilmiştir.

Tablo 3. 96. Velilerin Okul Etkinliklerine Katılımına Ortalama Fen Bilimleri Puanları

Velilerin Okul Etkinliklerine Katılımı Ne Derece Mevcuttur	N	%	$\overline{X}$
Çok Düşük	5	33,3	460,05
Düşük	7	46,7	472,06
Orta	3	20,0	506,48
Çok Yüksek	0	0	0
Toplam	15	100	474,94

Tablo 3.96 incelendiğinde en yüksek ortalama veli katılımının Orta ($\overline{X}$= 506,48) düzeyde olduğu okullarda görülmektedir. En düşük ortalama ise veli katılımının çok düşük olduğu okullarda ($\overline{X}$=460,05) görülmektedir. İlimizde çok yüksek düzeyde veli katılımı görülmemektedir. Veli katılımı artıkça Fen Bilimleri başarı puan ortalamalarının arttığı gözlemlenmiştir.

3.3.4.8.Okulun Çevre Güvenliği

Okulun çevre güvenliği ile okulların ortalama Fen Bilimleri testi puanları Tablo 3.97'de verilmiştir.

Tablo 3. 97. Okulun Çevre Güvenliğine Göre Ortalama Fen Bilimleri Puanları

Okulumuzun Çevresi Güvenlidir	N	%	$\overline{X}$
Kısmen Katılmıyorum	1	6,7	536,11
Kararsızım	1	6,7	487,31
Kısmen Katılıyorum	9	60,0	469,52
Tamamen Katılıyorum	4	26,7	468,75
Toplam	15	100	474,94

Tablo 3.97. incelendiğinde en yüksek ortalama okulumuzun çevresi güvenlidir değişkenine Kısmen Katılmıyorum diyen okullarda ($\overline{X}$= 536,11) olduğu görülmektedir. En düşük ortalama ise Tamamen Katılıyorum diye belirten okullarda okullarda ($\overline{X}$= 468,7) görülmektedir. Okul çevre güvenliği ile Fen Bilimleri başarı puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık görülmemektedir.

SOSYAL BİLGİLER DERSİNE İLİŞKİN BULGULAR

3.4.1. Sosyal Bilgiler Dersine Ait Öğrenci Katılımı

Sosyal Bilgiler dersi öğrenci katılımına ait betimsel istatistikler Tablo 3.98'de gösterilmiştir.

Tablo 3. 98. Sosyal Bilgiler Dersi Öğrenci Katılımına Ait Betimsel İstatistikler

Dersler	N	$\overline{X}$	Minimum	Maksimum
Sosyal Bilgiler	323	479,15	269,2	706,44

Tablo 3.98'e göre il genelindeki 323 öğrenci verisi incelendiğinde Sosyal Bilgiler testinde en düşük puana sahip öğrenci ortalaması 269,2 iken en yüksek puana sahip öğrenci ortalaması 706,44'tür. 323 öğrencinin ortalama Sosyal Bilgiler puanı 479,15'dir.

Sosyal Bilgiler testi için yeterlik düzeyleri ve bu düzeylere karşılık gelen puanlar Tablo 3.99'da görülmektedir.

Tablo 3. 99 . Sosyal Bilgiler Dersi Yeterlik Düzeyleri ve Puan Karşılıkları

Yeterlik Düzeyi	Puan Karşılığı
Temelaltı	271,69'dan düşük
Temel	271,69 dâhil olmak üzere 329,18'e kadar
Orta	329,18 dâhil olmak üzere 475,69'a kadar
Ortaüstü	475,69 dâhil olmak üzere 535,34'e kadar
İleri	535,34 ve üzeri

Tablo 3.99 incelendiğinde, bir öğrencinin sosyal bilgiler dersi için temel düzeyde yer alabilmesi için en az 271,69 puan almasının gerektiği görülmektedir. Bununla birlikte, bir öğrencinin ileri düzeyde yer alabilmesi için ise en az 535,34 puan alması gerekmektedir.

Öğrencilerin sosyal bilgiler testine ait yeterlik düzeylerine göre dağılımı Tablo 3.100 ve Şekil 3.16'da görülmektedir.

Tablo 3. 100. Sosyal Bilgiler Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Öğrencilerin Dağılımı

Yeterlilik Düzeyi	Temelaltı		Temel		Orta		Ortaüstü		İleri	
İl/Türkiye	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
BİNGÖL	1	0,3	10	3,2	136	43,5	93	29,7	73	23,3
TÜRKİYE	2193	6,3	8912	25,7	14202	40,9	5838	16,8	3566	10,3

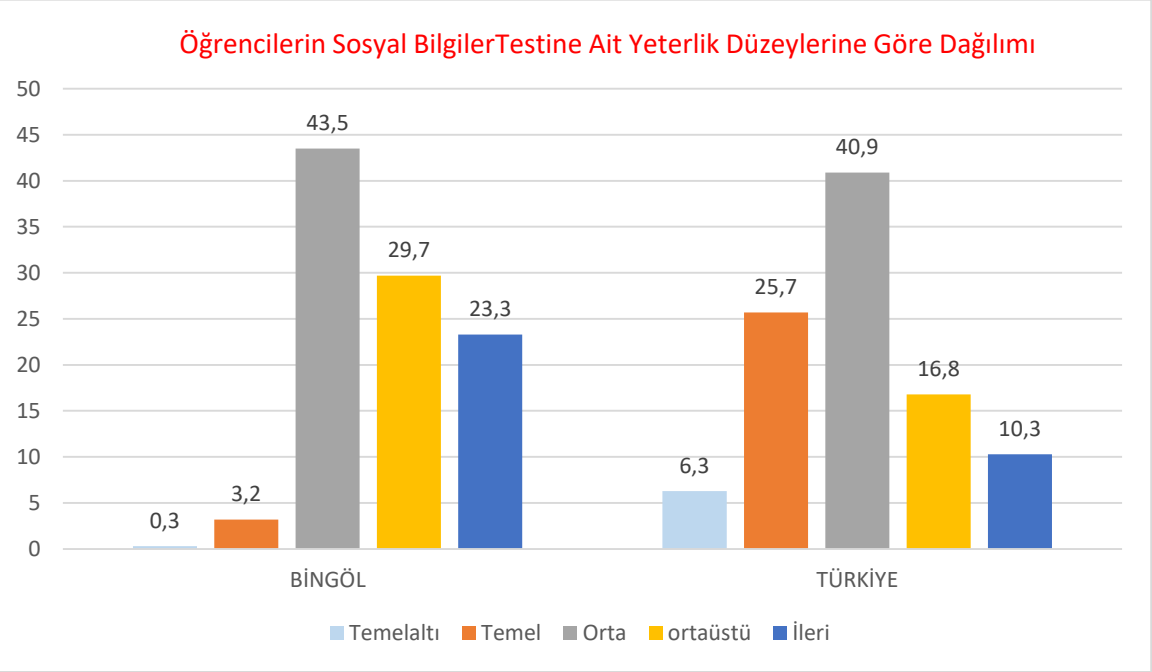

Şekil 3. 16. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Dağılımı

Tablo 3.100 ve Şekil 3.16 incelendiğinde Sosyal Bilgiler testi için ilimizde öğrencilerin %3,5,3'inin (N=11) Türkiye'de ise öğrencilerin %32'sinin (N=11105) temel altı ve temel düzeyde olduğu, ilimizde orta düzeyde bulunan öğrencilerin oranı %43,5 (N=136) iken Türkiye'de ise %40,9'inin (N=14202) orta düzeyde olduğu görülmektedir. Bingöl'de orta üstü ve ileri düzeyde bulunan öğrencilerin oranı %53 (N=166) iken Türkiye'de ise %27,1'nin (N=9404) orta üstü ve ileri düzeyde yer aldığı görülmektedir. Bütün yeterlilik düzeyleri ele alındığında ilimizin Sosyal Bilgiler yeterlilik yüzdeleri Türkiye yüzdelerinden daha iyi olduğu

görülmektedir. Bu sonuçlardan yola çıkarak ilimizin Sosyal Bilgiler dersi için daha ileri bir düzeyde olduğu yordanabilir.

Sosyal bilgiler testine ait yeterlik düzeyleri ve tanımları Tablo 3.101'de görülmektedir

Tablo 3. 101. Sosyal Bilgiler Testine Ait Yeterlik Düzeyleri ve Tanımları

1-Temelaltı Düzey 1• Sosyal bilgilerle ilgili bazı temel kavramları bilir. • Basit düzeyde bilgiyi açık bir şekilde vermek amacıyla yazılan yazılardan bilgiye doğrudan ulaşır. • Olgu ve görüşleri ayırt edebilir. • Basılı ve görsel kaynakları bilgi edinme sürecinde kullanabilir ve basit düzeyde yorumlayabilir. • Doğal, beşeri ve tarihsel olayların zamanlarını ayırt edebilir (geçmiş, şimdiki, gelecek). • Harita, tablo, grafik, diyagram, zaman şeridi vb. üzerinde verilenleri doğrudan okuyabilir. • Temel hak, sorumluluk ve özgürlüklerinden bazılarını bilir. • Sosyal katılımın gerekli olduğu durumları bilir.
2-Temel Düzey • Görsel, sayısal ve sözel türdeki bilgilerin taşıdığı anlamı ortaya çıkarabilir. • Olay ve olguları açıklamak için görsel, sayısal, metne dayalı kanıtları tespit edebilir. • Sayısal verilerle basit düzeyde sunulan bilgileri anlamlandırabilir. • Kalıp yargıları fark edebilir. • Nesne, olay, olgu ve kavramları sınıflandırabilir. • Var olan/sunulan bir problemi fark edebilir. • Tehlike ve risk durumunda ne yapılması gerektiğine karar verebilir. • Temel hak ve özgürlüklerini kullanabilir, sorumluluklarını yerine getirebilir. • Sosyal katılımın gerekli olduğu durumları belirleyebilir.
3-Orta Düzey • Olay, olgu ve görüşleri açıklamak için planlı gözlem yapabilir. • Olay, olguları açıklayacak kanıtları kullanır. • Elde ettiği veya verilen bilgileri işe yarar şekilde düzenleyebilir ve kullanabilir. • Harita, tablo, grafik, diyagram, zaman şeridinde verilenleri yorumlayabilir, mekânı algılayabilir. • Kronolojik sıralama yapabilir.

• İki farklı olay, olgu veya görüşler arasında bağ kurabilir, ilişkilendirebilir. • Sebep sonuç ilişkisi kurabilir.
4- Orta Üstü • Harita, tablo, grafik, diyagram, zaman şeridinde verilenlerden yararlanarak çıkarımlar yapabilir. • Olay, olgu ve görüşlerin benzerlik ve farklılıklarını karşılaştırarak sonuca varabilir. • Zamanla oluşan süreklilik ve değişimi fark edebilir. • Birinci ve ikinci elden kanıtları karşılaştırabilir. • Verilen bir olay, olgu veya görüşe ilişkin iletişim becerilerini (empati, sosyal uyum, birlikte yaşam, çatışma çözümü vb) veya hak ve sorumlulukları gözeterek çözüm üretebilir.
5- İleri Düzey • Birden fazla materyalden (harita, tablo, grafik, zaman şeridi vb.) yararlanarak sonuçlar çıkarabilir. • Sunulan bilgileri organize ederek grafik, şekil şema, zaman şeridi vb. oluşturabilir. • Tarihsel, güncel vb. olaylara/gelişmelere alternatif yorumlar yapabilir. • Gerekli bileşenleri ve kanıtları kullanarak çıkarımda bulunabilir. • Olay, olgu görüş vb. hakkındaki verilenleri belirli ölçüt veya ölçütler takımı kullanarak yargılayabilir, karar verebilir. • Daha önce aralarında ilişki kurulmamış olay, olgu, düşünceler vb. arasında ilişki kurarak yeni önermelerde bulunabilir.

Yeterlik düzeylerine göre erkek öğrencilerin dağılımı Tablo 3.102 ve Şekil 3.17'de yer almaktadır.

Tablo 3. 102. Sosyal Bilgiler Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Erkek Öğrencilerin Dağılımı

Yeterlilik Düzeyi	Temelaltı		Temel		Orta		Ortaüstü		İleri	
İl/Türkiye	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
BİNGÖL	1	0,6	8	4,8	71	42,5	50	29,9	37	22,2
TÜRKİYE	1546	8,7	4831	27,1	6780	38,1	2878	16,2	1763	9,9

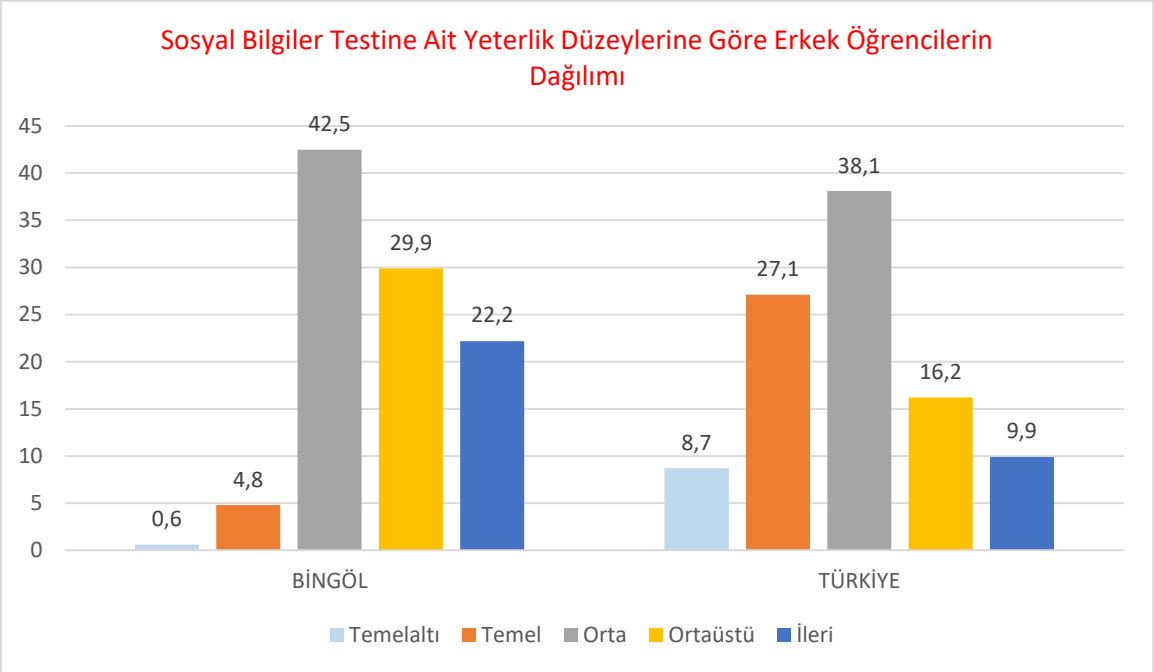

Şekil 3. 17. Sosyal Bilgiler Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Erkek Öğrencilerin Dağılımı

Tablo 3.102 ve Şekil 3.17 incelendiğinde sosyal bilgiler testi için ilimizde erkek öğrencilerin yaklaşık %5,2'sinin (N=9) temel altı ve temel düzeyde Türkiye'de ise %36'sının (N=6377) temel altı ve temel düzeyde, ilimizde %42,5 inin (N=71) orta düzeyde Türkiye'de ise %38'inin (N=6780) orta düzeyde, ilimizde %52,1'inin (N=87) orta üstü ve ileri düzeyde Türkiye'de ise %26'sının (N=4641) orta üstü ve ileri düzeyde yer aldığı görülmektedir. Bütün yeterlilik düzeyleri ele alındığında ilimizin Türkçe yeterlilik düzeylerine göre erkek öğrencilerin orta, orta üstü ve ileri düzey yüzdeleri Türkiye yüzdelerinden daha iyi olduğu görülmektedir. Bu sonuçlardan yola çıkarak ilimizin Türkçe dersinde erkek öğrencilerin daha ileri bir düzeyde olduğu yordanabilir.

Tablo 3. 103. Sosyal Bilgiler Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Kız Öğrencilerin Dağılımı

Yeterlilik Düzeyi	Temelaltı		Temel		Orta		Ortaüstü		İleri	
İl/Türkiye	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
BİNGÖL	0	0	2	1,4	65	44,5	43	29,5	36	24,7
TÜRKİYE	647	3,8	4081	24,1	7422	43,9	2960	17,5	1803	10,7

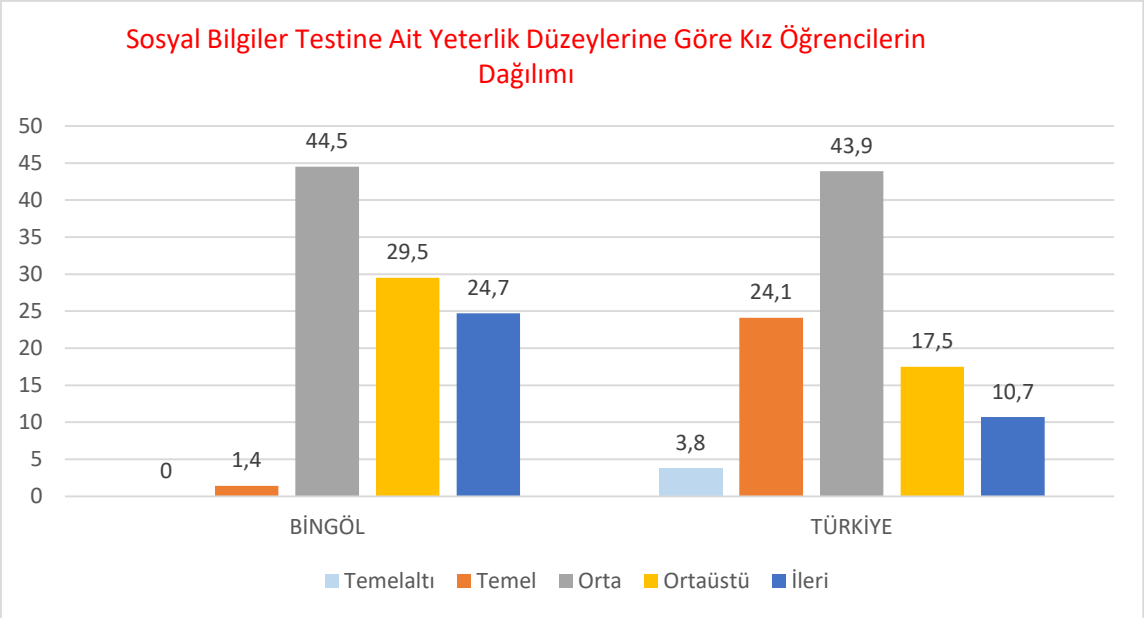

Şekil 3. 18. Sosyal Bilgiler Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Kız Öğrencilerin Dağılımı

Tablo 3.103 ve Şekil 3.18 incelendiğinde sosyal bilgiler testi için ilimizde kız öğrencilerin yaklaşık 1,4'ünün (N=2) temel altı ve temel düzeyde, iken Türkiye'de ise %28'inin (N=4728) temel altı ve temel düzeyde, ilimizde yaklaşık %44,5'inin (N=65) orta düzeyde iken Türkiye'de %44'ünün (N=7422) orta düzeyde, ilimizde 54,2'sinin (N=79) orta üstü ve ileri düzeyde Türkiye'de ise %28'inin (N=4763) orta üstü ve ileri düzeyde yer aldığı görülmektedir. Bütün yeterlilik düzeyleri ele alındığında ilimizin Türkçe yeterlilik düzeylerine göre erkek öğrencilerin orta, orta üstü ve ileri düzey yüzdeleri Türkiye yüzdelerinden daha iyi olduğu görülmektedir. Bu sonuçlardan yola çıkarak ilimizin Türkçe dersinde erkek öğrencilerin daha ileri bir düzeyde olduğu yordanabilir.

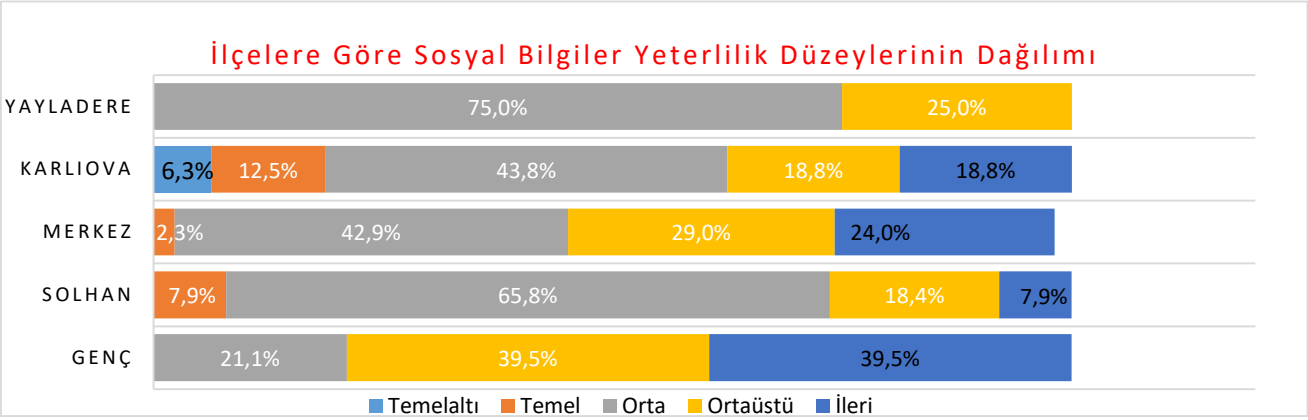

Şekil 3. 19. İlçelere Göre Sosyal Bilgiler Yeterlilik Düzeylerinin Dağılımı

Şekil 3.19. incelendiğinde, herhangi bir ilçemizde temel altı düzeyde öğrenci bulunmamaktadır. Temel düzeyde sadece Karlıova ilçemizde öğrenci bulunmaktadır, orta düzeyde en yüksek yüzde Solhan ve Yayladere ilçelerimizde bulunmaktadır. Orta üstü ve ileri düzeyde en yüksek yüzde Genç ve Merkez ilçelerimizde görülmektedir. İleri düzeyde yalnızca Karlıova öğrenci bulunmamaktadır. İlimiz Sosyal Bilgiler dersi yeterlilik düzeyleri bakımından incelendiğinde öğrencilerimizin çoğunluğu orta ve orta üstü düzeylerde olduğu görülmektedir.

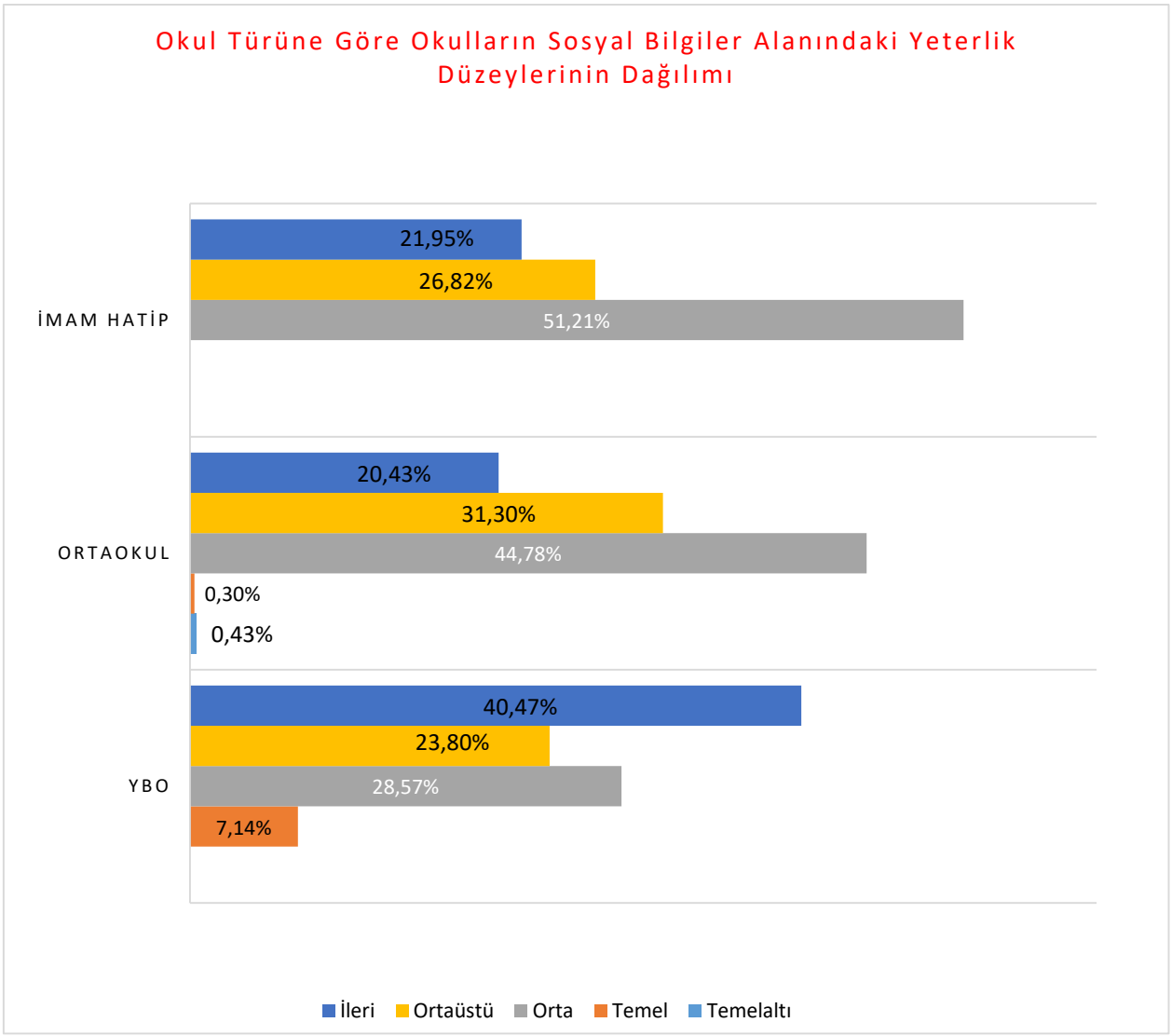

Şekil 3. 20. Okul Türüne Göre Okulların Sosyal Bilgiler Alanındaki Yeterlik Düzeylerinin Dağılımı

Şekil 3.20'ye göre, ilimizde ileri ve temel düzeyde en yüksek öğrenci yüzdesi YBO'larda (Yatılı Bölge Ortaokulları), orta ve orta üstü düzeyde en yüksek oran genel ortaokullarda olduğu gözlenmektedir. İlimizde temel altı düzeyde genel ortaokullarda %0,43 gibi düşük bir oran

dışında herhangi bir okul türünde öğrenci bulunmadığı görülmektedir. Genel anlamda ise ilimizde öğrencilerimizin sosyal bilgiler dersinde orta, orta üstü ve ileri düzeyde yoğunlukta olduğu görülmektedir.

3.4.2. Sosyal Bilgiler Başarısını Etkileyen Öğrenci Özellikleri

Öğrencilerin Sosyal Bilgiler testindeki başarılarının öğrenci anketinde yer alan değişkenlere göre nasıl değiştiğini belirlemek amacıyla ilgili değişkenler üzerinde analiz çalışmaları yürütülmüş ve elde edilen bulgular raporlaştırılmıştır.

3.4.2.1. Anne Eğitim Düzeyi

Anne eğitim düzeyine göre öğrencilerin Sosyal Bilgiler puanlarına ait betimsel istatistikler Tablo 3.104'te verilmiştir.

Tablo 3. 104. Anne Eğitim Düzeyine Göre Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

Anne Eğitim Düzeyi	Bingöl			Türkiye		
	N	%	$\bar{X}$	N	%	$\bar{X}$
Okula Hiç Gitmedi ya da Terk	86	26,6	473,99	3493	11,5	458,2
İlkokul Mezunu	148	45,8	478,67	13205	43,6	492,6
Ortaokul Mezunu	30	9,3	481,37	6025	19,9	496,7
Lise Mezunu	9	2,8	541,35	4723	15,6	531,3
Ön Lisans Mezunu	0	0	0	381	1,3	563,4
Lisans Mezunu	2	0,6	516,74	1477	4,9	580,0
Yüksek Lisans Mezunu	0	0	0	216	0,7	564,4
Doktora	0	0	0	56	0,2	576,0
Bilmiyorum	48	14,9	475,26	684	2,3	458,1
Toplam	275	100	479,83	30260	100	500,5

Tablo 3.104 incelendiğinde sosyal bilgiler testine ilişkin öğrenci ortalamaları, öğrencilerin anne eğitim düzeyine göre incelendiğinde ilimizde en yüksek puan ortalamasının, annelerinin eğitim düzeyi lise mezunu olan öğrencilere ait olduğu ($\bar{X}$=541,0), Türkiye'de ise annelerinin eğitim düzeyi lisans mezunu olan öğrencilere ait olduğu ($\bar{X}$=580,0) görülmektedir. . İlimizde ve Türkiye'de en az puan ortalamasının ise annelerinin eğitim düzeyi "okula hiç gitmedi ya da ilkokul terk" olan öğrencilere ait olduğu ($\bar{X}$=473,99Bingöl $\bar{X}$=458,2 Türkiye) görülmektedir.

3.4.2.2. Sosyoekonomik Düzey

Öğrencilerin sosyoekonomik düzeyleri ile Sosyal Bilgiler testi puanları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan analiz neticesinde elde edilen sonuçlar Tablo 3.105'te gösterilmiştir.

Tablo 3. 105. Öğrencilerin Gelir Düzeyleri ile Sosyal Bilgiler Testi Puanları Arasındaki Korelasyon

Değişken	N	r
Ailenin Aylık Geliri Sosyal Bilgiler Puanları	193	,071

* Türkiye raporunda bu başlık altında indeks oluşturulduğu için veri Türkiye raporu ile karşılaştırılmadan yapılmıştır.

Tablo 3.105'e göre, öğrenci ailelerinin aylık gelirleri ile sosyal bilgiler testi puanları arasında anlamlı, düşük düzeyde ve pozitif yönlü bir ilişki vardır. Bir başka deyişle, öğrencilerin ailelerinin aylık gelirleri arttıkça sosyal bilgiler puanlarının da yükseldiği ileri sürülebilir.

3.4.2.3. Eğitim Hedefi

Eğitim hedefi değişkenine göre öğrencilerin Sosyal Bilgiler puanlarına ait betimsel istatistikler Tablo 3.106'da verilmiştir.

Tablo 3. 106. Eğitim Hedefi Değişkenine Göre Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

Eğitim Hedefi	Lise			Yüksekokul			Üniversite			Yüksek lisans-Doktora		
İL/TÜRKİYE	N	%	$\bar{X}$	N	%	$\bar{X}$	N	%	$\bar{X}$	N	%	$\bar{X}$
Bingöl	25	8,7	391,8	5	1,7	481,8	165	57,5	473,7	92	32,1	511,5
Türkiye	3446	11,3	412,6	1542	5,0	457,7	17421	56,9	498,4	8181	26,7	550,8

Tablo 3,106'ya göre, sosyal bilgiler testine ilişkin öğrenci ortalamaları, öğrencilerin eğitim hedeflerine göre incelendiğinde ilimizde ve Türkiye'de en yüksek puan ortalamasının eğitim hedefi doktora ve yüksek lisans yapmak olan öğrencilere ait olduğu(Bingöl=521,1-Türkiye=549,8) görülmektedir. En az puan ortalamasının ise eğitim hedefi liseyi bitirmek olan öğrencilere ait olduğu (Bingöl=511,5-Türkiye =550,8) görülmektedir. Bununla birlikte,

öğrencilerin sosyal bilgiler testi puanlarının eğitim hedeflerine göre incelediğinde ilimiz verisi ile Türkiye verisi arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu gözlenmektedir. Ancak ilimizde yüksekokulu hedefleyen öğrencilerin puan ortalamalarının üniversiteyi hedefleyen öğrencilerin puan ortalamalarından yüksek olmasının sebebi ankete katılımda yüksekokulu hedefleyen öğrenci sayısının az olmasından kaynaklanabilir. Genel anlamda eğitim hedefi yükseldikçe sosyal bilgiler başarı puanları artmaktadır.

3.4.2.4. Evdeki Kitap Sayısı

Evdeki kitap sayısına göre öğrencilerin Sosyal Bilgiler puanlarına ait betimsel istatistikler Tablo 3.107'de verilmiştir.

Tablo 3. 107. Evdeki Kitap Sayısına Göre Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

Kitap Sayısı	0-5 Kitap			6-15 Kitap			16-50 Kitap			51-80 Kitap			81 ve Üzeri Kitap		
İL/TÜRKİYE	**N**	**%**	$\bar{X}$	**N**	**%**	$\bar{X}$	**N**	**%**	$\bar{X}$	**N**	**%**	$\bar{X}$	**N**	**%**	$\bar{X}$
Bingöl	37	14,0	482,6	113	42,6	463,9	68	25,7	495,6	26	9,8	480,3	21	7,9	513,4
Türkiye	3522	12,2	452,3	9021	31,2	476,3	8210	28,4	511,4	3755	13,0	524,5	4448	15,4	547,7

Tablo 3,107'ye göre, sosyal bilgiler testine ilişkin öğrenci ortalamaları, öğrencilerin evinde bulunan kitap sayısına göre incelendiğinde, ilimizde ve Türkiye'de en yüksek puan ortalamasının evlerinde 81 ve üzeri kitap olan öğrencilere ait olduğu (Bingöl$\bar{X}$=513,4–Türkiye$\bar{X}$=547,7) görülmektedir. En düşük puan ortalamaları ise ilimizde evlerinde 6-15 kitap olana öğrencilerde ($\bar{X}$=463,9) Türkiye'de evlerinde 0-5 kitap olan öğrencilere ait olduğu ($\bar{X}$=452,3) görülmektedir. Buna ek olarak, Türkiye'de öğrencilerin sosyal bilgiler testi puanlarının evdeki kitap sayısına göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği ancak ilimizde anlamlı bir ilişki olmadığı söylenebilir. Evdeki kitap sayısı ve sosyal bilgiler testi başarısı incelendiğinde Türkiye'de genel olarak evdeki kitap sayısı artıkça sosyal bilgiler başarısı artmaktadır sonucuna ulaşılabilirken ilimizde doğrusal bir artış olmadığına ulaşılmakta.

3.4.2.5. Destekleme ve Yetiştirme Kurslarına Katılma Durumu

Destekleme yetiştirme kurslarına (DYK) katılma durumuna göre öğrencilerin Sosyal Bilgiler puanlarına ait betimsel istatistikler Tablo 3.108'de verilmiştir.

Tablo 3. 108. DYK'ya Katılma Durumuna Göre Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

Destekleme ve Yetiştirme Kursu Katılım Durumu	Katılmadım			Yalnızca 1. Dönem Katıldım			Yalnızca 2. Dönem Katıldım			Her İki Dönem de Katıldım		
İL/TÜRKİYE	N	%	$\overline{X}$	N	%	$\overline{X}$	N	%	$\overline{X}$	N	%	$\overline{X}$
Bingöl	52	17,2	448,9	28	9,2	450,5	27	8,9	460,4	196	64,7	493,4
Türkiye	12296	37,6	498,4	3808	11,7	483,8	2487	7,6	487,7	1483	43,1	517,0

Tablo 3,108'e göre ilimizde öğrencilerin %17,2'si Türkiye'de öğrencilerin %37,6'sı sosyal bilgiler dersinden kurslara katılmadığını belirtirken, ilimizde %64,7'si Türkiye'de %43,1'i her iki dönemde de katıldığını belirtmiştir. Sosyal bilgiler testine ilişkin öğrenci ortalamaları, öğrencilerin DYK'ya katılma durumuna göre incelendiğinde, en yüksek puan ortalamasının her iki dönemde de kurslara katılımı olan öğrencilere ait olduğu (Bingöl$\overline{X}$=493,4 Türkiye$\overline{X}$=517,0), en düşük ortalamanın Türkiye'de yalnızca I. dönem katıldığını (Türkiye$\overline{X}$=583,8) ifade eden öğrencilere ait olduğu görülmekte iken, ilimizde ise en düşük ortalamasının hiç katılmadığını belirten öğrencilere ait olduğu (Bingöl$\overline{X}$=448,9) görülmektedir.Bununla birlikte, öğrencilerin sosyal bilgiler testi puanlarının DYK'ya katılma durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

3.4.2.6. Okula Yönelik Tutum

Öğrencilerin Sosyal Bilgiler testi puanları ile okula yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan analiz neticesinde elde edilen sonuçlar Tablo 3.109'da verilmiştir.

Tablo 3. 109. Öğrencilerin Okula Yönelik Tutumları ile Sosyal Bilgiler Testi Puanları Arasındaki Korelasyon

	Okula Yönelik Tutum (Okulda Olmayı Severim)
Sosyal Bilgiler Başarı Puanı	-0,52

* Türkiye raporunda bu başlık altında indeks oluşturulduğu için veri Türkiye raporu ile karşılaştırılmadan yapılmıştır.

Tablo 3.109'a göre, öğrencilerin okula yönelik tutumları(Okulda Olmayı Severim) ile sosyal bilgiler testi puanları arasında elde edilen Pearson korelasyon katsayısının -0,52 olduğu görülmektedir. Bu durumda öğrencilerin okula yönelik tutumları ile sosyal bilgiler testi puanları arasında anlamlı, orta düzeyde ve negatif yönlü bir ilişki vardır. Bir başka deyişle, öğrencilerin okulda geçirdiği vakit arttıkça sosyal bilgiler puanlarının azaldığı ileri sürülebilir.

3.4.2.7. Aile İlgisi ve Aile Baskısı

Öğrencilerin Sosyal Bilgiler testi puanları ile ailelerinin gösterdikleri ilgi ve aile baskısı arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla gerçekleştirilen analiz neticesinde elde edilen sonuçlar Tablo 3.110'da görülmektedir.

Tablo 3. 110. Sosyal Bilgiler Puanları ile Aile İlgisi ve Aile Baskısı Arasındaki Korelasyonlar

	Sosyal Bilgiler Başarı Puanları
Aile İlgisi (Ailem Okuldaki Durumumu Takip Eder)	,120
Aile Baskısı (Başarılı Olmam İçin Bana Baskı Yapıyor.)	-,071

* Türkiye raporunda bu başlık altında indeks oluşturulduğu için veri Türkiye raporu ile karşılaştırılmadan yapılmıştır.

Tablo 3.110 incelendiğinde Öğrencilerin sosyal bilgiler testi puanları ile aile ilgisi(Ailem Okuldaki Durumumu Takip Eder) arasında düşük düzeyde, pozitif yönde ancak aile baskısı(Başarılı Olmam İçin Bana Baskı Yapıyor.) ile arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bir başka deyişle, aile ilgisi arttıkça öğrencilerin sosyal bilgiler puanlarının az da olsa yükselme eğilimi gösterdiği, aile baskısı arttıkça ise öğrencilerin sosyal bilgiler puanlarının az da olsa düşme eğilimi gösterdiği savunulabilir.

3.4.2.8. Akran Zorbalığına Maruz Kalma Durumu (İndisi)

Öğrencilerin Sosyal Bilgiler puanları ile akran zorbalığına maruz kalma durumları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda elde edilen sonuçlar Tablo 3.11'de görülmektedir.

Tablo 3. 111. Sosyal Bilgiler Puanları ile Akran Zorbalığına Maruz Kalma Durumları Arasındaki Korelasyon

	Sosyal Bilgiler Başarı Puanları
Akran Zorbalığı (Şiddete-Zorbalığa Maruz Kaldım)	-,057

* Türkiye raporunda bu başlık altında indeks oluşturulduğu için veri Türkiye raporu ile karşılaştırılmadan yapılmıştır.

Tablo 3.111 incelendiğinde Öğrencilerin sosyal bilgiler testi puanları ile akran zorbalığı (şiddete-zorbalığa maruz kaldım) arasında düşük düzeyde, negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bir başka ifade ile sosyal bilgiler testi puanları yüksek olan öğrencilerin akran zorbalığına maruz kalma olasılığının azalma eğilimi gösterdiği söylenebilir.

3.4.2.9. Öğrenci Görüşlerine Göre Öğretmenlerin Ödev Verme Sıklığı ve Öğrencilerin Ödevler İçin Harcadıkları Süre

Öğrenci görüşlerine göre Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ödev verme sıklığına ilişkin betimsel istatistikler Tablo 3.112'de görülmektedir.

Tablo 3. 112. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ödev Verme Sıklığına İlişkin Betimsel İstatistikler

Öğretmenin Ödev Verme Sıklığı	Hiç		Haftada 1 ya da 2 Kez		Haftada 3 ya da Daha Fazla		Belirtmemiş	
İL/TÜRKİYE	**N**	**%**	**N**	**%**	**N**	**%**	**N**	**%**
Bingöl	45	14,0	174	54,0	71	22,0	32	9,9
Türkiye	6986	20,1	18090	52,0	6345	18,2	3351	9,6

Tablo 3.112'ye göre öğrenciler en yüksek oranlama (Bingöl=%54,0 Türkiye=%52) sosyal bilgiler öğretmenlerinin haftada 1 ya da 2 kez ödev verdiklerini belirtmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, haftada 3 ya da daha fazla kez ödev verdiğini belirten öğrenci oranı ilimizde 22,0 iken Türkiye'de bu oran %18,2'dir. İlimizde sosyal bilgiler öğretmenlerinin hiç ödev vermediğini belirten öğrenci oranı %14,0 iken Türkiye'de ise %20,1'dir. İlimizde Öğrencilerin %9,9'unun ödev verme sıklığına ilişkin verilerine ulaşılamamışken Türkiye'de ise %9,6'sına ulaşılamamıştır.

Öğrencilerin Sosyal Bilgiler ödevlerini yapmak için haftalık harcadıkları süreye göre Sosyal Bilgiler puanlarına ait betimsel istatistikler Tablo 3.113'te verilmiştir

Tablo 3. 113. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Ödevleri İçin Harcadıkları Süreye Göre Sosyal Bilgiler Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Ödevleri İçin Harcadıkları Süre	Bingöl			Türkiye		
	N	%	$\bar{X}$	N	%	$\bar{X}$
15 dakika ya da daha az	74	22,9	482,1	9222	26,5	496,9
16-30 dakika	104	32,2	472,4	10671	30,7	504,3
31-60 dakika	71	22,0	486,5	7573	21,8	502,5
61-90 dakika	32	9,9	484,0	2158	6,2	494,0
90 dakikadan fazla	11	3,4	476,8	1483	4,3	491,4
Belirtmemiş	31	9,6	473,81	3665	10,5	502,0
Toplam	323	100	479,15	34772	100	500,5

Tablo 3.133 incelendiğinde ilimizde öğrencilerin, %77'si T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük (Sosyal Bilgiler) ödevleri için en fazla 1 saat ayırdıklarını belirtmiş iken Türkiye'de bu oran %79 olduğu görülmektedir. Öğrenciler en yüksek oranla İlimizde (%32) ve Türkiye'de (%31) T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ödevlerine 16-30 dakika harcadıklarını belirtmiştir. İlimizde öğrencilerin %23'ü, Türkiye'de ise %27'si 15 dakika ya da daha az, ilimizde ve Türkiye'de öğrencilerin%22'si 31-60 dakika arasında, İlimizde öğrencilerin %10'ü Türkiye'de ise %6'sı 61-90 dakika arasında, ilimizde öğrencilerin %3,4'ü Türkiye'de ise %4'ü 90 dakikadan fazla zaman ayırdığını belirtmiştir. İlimizde öğrencilerin %9,6'sı, Türkiye'de ise %11'inin ödev yapmak için harcadığı süreye ilişkin verilere ulaşılamamıştır. En yüksek puan ortalamasının ilimizde sosyal bilgiler ödevini yapmak için 31-60 dakika harcayan öğrencilere ait olduğu (X=486,5), sosyal bilgiler ödevini yapmak için "16-30 dakika" harcayan öğrencilere ait olduğu (X=504,34), en düşük ortalamanın ise ilimizde verilerine ulaşılmamış (X=473,81) öğrencilere ait olduğu görülmekte iken, Türkiye'de sosyal bilgiler ödevini yapmak için "90 dakikadan fazla" süre harcayan (X=491,43) öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Öğrencilerin ödev yapmak için çok fazla süre harcamalarının sosyal bilgiler puanlarında tutarlı bir biçimde anlamlı bir değişime yol açmadığı görülmektedir.

3.4.2.10. Sosyal Bilgiler Dersine Verilen Değer, Dersten Hoşlanma ve Derse İlişkin Öz-yeterlik

Öğrencilerin Sosyal Bilgiler puanları ile Sosyal Bilgiler dersine verdikleri değer, Sosyal Bilgiler dersinden hoşlanma ve Sosyal Bilgiler dersine ilişkin öz-yeterlik algıları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan analizler neticesinde elde edilen sonuçlar Tablo 3.114'de görülmektedir.

Tablo 3. 114. Sosyal Bilgiler Puanları ile Sosyal Bilgiler Dersine Verilen Değer, Dersten Hoşlanma ve Sosyal Bilgiler Öz-Yeterlik Algısı Arasındaki Korelasyonlar

	Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Öz Yeterlilik (Sosyal Bilgiler İle İlgili Zor Soruları Çözebilirim)	**Sosyal Bilgiler Dersine Verilen Değer** (Sosyal Bilgiler Dersi Önemli Bir Derstir)	**Sosyal Bilgiler Dersinden Hoşlanma** (Sosyal Bilgiler Dersi Benim En Sevdiğim Derstir)
Sosyal Bilgiler Başarı Puanları	,178	,056	,132

* Türkiye raporunda bu başlık altında indeks oluşturulduğu için veri Türkiye raporu ile karşılaştırılmadan yapılmıştır.

Tablo 3.114 incelendiğinde, öğrencilerin sosyal bilgiler başarı puanlarının üç değişken (öğrencilerin sosyal bilgiler dersine verdikleri değer, sosyal bilgiler dersinden hoşlanma durumları ve sosyal bilgiler dersine ilişkin öz-yeterlik algıları) ile de pozitif yönde anlamlı bir ilişki gösterdiği görülmektedir. Bir başka deyişle, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine verdikleri değer, sosyal bilgiler dersinden hoşlanma durumları ve sosyal bilgiler dersine ilişkin öz-yeterlik algıları arttıkça öğrencilerin sosyal bilgiler başarı puanlarının az da olsa artma eğilimi gösterdiği savunulabilir. Buna ek olarak, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin öz-yeterlik algılarının; sosyal bilgiler başarılarını etkileme bakımından sosyal bilgiler dersine verdikleri değerden ve sosyal bilgiler dersinden hoşlanma durumlarından önce geldiği ileri sürülebilir.

3.4.2.11. Sosyal Bilgiler Dersi ve Diğer Dersler Arasındaki İlişki

Sosyal Bilgiler dersi ve diğer dersler arasındaki ilişki Tablo 3.115'te görülmektedir.

Tablo 3. 115. Sosyal Bilgiler Puanları ile Diğer Ders Puanları Arasındaki Korelasyonlar

Dersler	Sosyal Bilgiler	Türkçe	Matematik	Fen Bilimleri
Sosyal Bilgiler	1	,681	,564	,699

Tablo 3.107 incelendiğinde Sosyal Bilgiler puanları ile en yüksek korelasyona sahip olan Fen Bilimleri (,699) dersi iken bunu Türkçe (,681) dersi takip etmektedir. En düşük korelasyon ise Matematik (,64) dersinde olduğu görülmektedir. Elde edilen puanlar ile Sosyal Bilgiler dersi başarısı arasında orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki vardır. Yani öğrencilerin Sosyal Bilgiler başarısı artıkça diğer derslerdeki başarının da artması beklenmektedir.

3.4.3. Sosyal Bilgiler Başarısını Etkileyen Öğretmen Özellikleri

Öğretmen anketinde yer alan değişkenlerin öğrencilerin Sosyal Bilgiler testindeki başarıları üzerindeki etkisini incelemek amacıyla ilgili değişkenler üzerinde analiz çalışmaları yürütülmüş ve elde edilen bulgular raporlaştırılmıştır. Yapılan analizlerde, öğretmenler ile dersine girdikleri öğrenciler eşleştirilmiş ve öğretmenin dersine girdiği öğrencilerin puanlarının ortalaması alınarak ilgili öğretmene ait ortalama bir puan oluşturulmuştur.

3.4.3.1. Öğretmenin Eğitim Düzeyi

Öğretmenlerin eğitim düzeyine göre öğrencilerin Sosyal Bilgiler testi puanlarına ait betimsel istatistikler Tablo 3.116'da verilmiştir.

Tablo 3. 116. Öğretmenlerin Eğitim Düzeyine Göre Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

Öğretmenin Eğitim Düzeyi	Önlisans			Lisans			Yüksek Lisans		
İL/TÜRKİYE	N	%	$\bar{X}$	N	%	$\bar{X}$	N	%	$\bar{X}$
Bingöl	0	0	0	15	93,8	476,5	1	6,3	481,7
Türkiye	38	2,9	501,1	1209	92,1	498,7	66	5	502,8

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tamamlamış oldukları eğitim düzeyine göre öğrencilerin sosyal bilgiler ortalamaları incelendiğinde ilimizde Yüksek Lisans mezunu olan öğretmenlerin öğrencilerinin ortalama puanlarının ilimizde ($\bar{X}$=481,7) iken Türkiye'de ($\bar{X}$=502,8), ilimizde eğitim düzeyi Ön Lisans olan sosyal bilgiler öğretmenimiz bulunmaz iken Türkiye'de Ön Lisans mezunu olan öğretmenlerin öğrencilerinin ortalama puanlarının ($\bar{X}$=501,1) olduğu görülmektedir. İlimizde Lisans mezunu olan öğretmenlerin öğrencilerinin ortalama puanları ($\bar{X}$=476,5) iken Türkiye'de ($\bar{X}$=498,690) olduğu görülmektedir. İlimizde puanlar arasındaki farlılıklar istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmaktadır. Türkiye'de ise eğitim düzeyi Ön Lisans

olan öğretmenlerin öğrencilerinin eğitim düzeyi Lisans olan öğretmenlerin öğrencilerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak puanlar arasındaki bu fark istatistiksel açıdan anlamlı değildir.

3.4.3.2. Öğretmenlerin Genel Çalışma Süresi ve Mevcut Okulda Çalışma Süresi

Öğretmenlerin genel çalışma süreleri (kıdemleri) ve mevcut okulda çalışma süreleri ile öğrencilerin Sosyal Bilgiler testi puanları arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla yapılan korelasyon analizleri sonucunda elde edilen bulgular Tablo 3.117'de görülmektedir.

Tablo 3. 117. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Testi Puanları ile Öğretmenlerin Genel Çalışma Süresi ve Mevcut Okulda Çalışma Süresi Arasındaki Korelasyonlar

Sosyal Bilgiler Başarı Puanları	Öğretmenlikte Hizmet Süresi	Bulunduğunuz Okulda Hizmet Süresi
Bingöl	,312	-,107
Türkiye	,23	,14

Tablo 3.117'ye göre, ilimizde ve Türkiye'de öğrencilerin sosyal bilgiler testi puanları ile sosyal bilgiler öğretmenlerinin genel çalışma süresi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. İlimizde öğrencilerin sosyal bilgiler testi puanları ile mevcut okulda çalışma süresi arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamsız bir ilişki bulunmakta iken, Türkiye'de öğrencilerin sosyal bilgiler testi puanları ile mevcut okulda çalışma süresi arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Bir başka deyişle, ilimizde ve Türkiye'de sosyal bilgiler öğretmenlerinin kıdemi arttıkça öğrencilerin sosyal bilgiler puanlarının da artma eğilimi gösterdiği söylenebilir. İlimizde belli bir okuldaki çalışma süreleri arttıkça öğrencilerin sosyal bilgiler puanlarının azalmakta iken Türkiye'de ise belli bir okuldaki çalışma süreleri arttıkça öğrencilerin sosyal bilgiler puanlarının da artma eğilimi gösterdiği savunulabilir. Ancak bulgulara göre ilimizde öğrencilerin sosyal bilgiler testi puanları ile öğretmenlerin belli bir okuldaki çalışma süreleri arasında anlamsız bir ilişki olduğu söylenilebilir.

3.4.3.3. Öğretmenlerin Eğitim Düzeyi ve Kıdeminin Birlikte Ele Alınması

Öğretmenlerin eğitim düzeyi ve kıdeminin (çalışma süresi) birlikte, öğrencilerin fen bilimleri puanları üzerindeki ortak etkisini incelemek amacıyla yapılan analiz neticesinde elde edilen grafik Tablo 3.118'de verilmiştir.

Tablo 3. 118. Öğretmenlerin Öğretmenlikteki Hizmet süresi ile Öğrencilerin Fen bilimleri Puanları Üzerindeki Ortak Etkisi

Öğretmenlikteki Hizmet Süresi	0-5 Yıl			6-10 Yıl			11 yıl ve üzeri		
İL	**N**	**%**	$\overline{X}$	**N**	**%**	$\overline{X}$	**N**	**%**	$\overline{X}$
Bingöl	12	75,5	479,7	4	24,5	468,1	0	0	0

Tablo 3.118 incelendiğinde 0-5 yıl çalışan öğretmenlerin öğrencilerinin en yüksek puana ($\overline{X}$=479,7) sahip olduğu görülmektedir. 6-10 yıl hizmet süresine sahip öğretmenlerin öğrencilerinin ise daha düşük puana ($\overline{X}$=468,1) sahip olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin hizmet sürelerinin Fen bilimleri puanlarında tutarlı bir biçimde anlamlı bir değişime yol açmadığı görülmektedir.

3.4.3.4. Öğretmenlerin Mesleki Gelişim Etkinliklerine Katılım Durumları

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin mesleki gelişim etkinliklerine katılım durumlarına ilişkin betimsel istatistikler Tablo 3.104'de verilmiştir.

Tablo 3. 119. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Mesleki Gelişim Etkinliklerine Katılım Durumları

Mesleki Gelişim Etkinlikleri		Hiç		1-2 Gün		3-4 Gün		5 Gün...	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Alanımla ilgili konular	Bingöl	7	43,8	5	31,3	2	12,5	2	12,5
	Türkiye	702	60,7	295	25,5	69	6	90	7,8
Eğitim/öğretimle ilgili genel konular	Bingöl	3	20	6	40	3	20	3	20
	Türkiye	444	36,7	459	38	154	12,7	152	12,6
Bilişim teknolojilerinin derslerde kullanılması (Akıllı Tahta vb. kursu)	Bingöl	4	26,7	1	6,7	2	13,3	8	53,3
	Türkiye	558	45,8	332	27,3	81	6,7	247	20,3
Öğrencilerin eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin geliştirilmesi	Bingöl	8	53,3	6	40	0	0	1	6,7
	Türkiye	913	74,6	221	18,1	50	4,1	40	3,3
Ölçme ve değerlendirme ile ilgili konular	Bingöl	7	46,7	5	33,3	2	13,3	1	6,7
	Türkiye	837	68,4	273	22,3	62	5,1	51	4,2
Öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarının belirlenmesi	Bingöl	12	75	3	18,8	0	0	1	6,3
	Türkiye	914	75,5	211	17,4	45	3,7	41	3,4
İdarecilik/yöneticilikle ilgili konular	Bingöl	13	81,3	3	18,8	0	0	0	0
	Türkiye	1081	88,8	82	6,7	25	2,1	29	2,4
Kişisel gelişimle ilgili konular	Bingöl	7	43,8	5	31,3	2	12,5	2	12,5
	Türkiye	736	60,6	313	25,8	82	6,7	84	6,9

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin hiç katılmadıkları mesleki gelişim etkinliklerinin başında ilimizde (%81,3) ve Türkiye'de (%89) İdarecilik/yöneticilikle ilgili konular, 1-2 gün süreyle katıldıkları etkinliklerin başında ilimizde Eğitim/öğretim ile ilgili genel konular (%40) ve Öğrencilerin eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin geliştirilmesi (%40) olduğu Türkiye'de ise Eğitim/öğretim ile ilgili genel konular (%38) gelmektedir. 3-4 gün süreyle katıldıkları mesleki gelişim etkinliklerinin başında Eğitim/öğretim ile ilgili genel konular ilimizde (%20) ve Türkiye'de (%13), 5 gün ve daha fazla süreyle katıldıkları etkinliklerin başında ise ilimizde (53,3) ve Türkiye'de (%20) Bilişim teknolojilerinin derslerde kullanılması (Etkileşimli tahta kursu vb.) gelmektedir.

3.4.3.5. Öğretmenlerin Girmiş Oldukları Derslere İlişkin Görüşleri

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin girmiş oldukları derslerle ilgili görüşleri Tablo 3.105'de yer almaktadır.

Tablo 3. 120. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Girmiş Oldukları Derslere İlişkin Görüşleri

Maddeler		Kesinlikle Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Kararsızım		Kısmen Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1. Ders yüküm çok fazla	Bingöl	0	0	5	35,7	1	7,1	1	7,1	7	50
	Türkiye	141	12	338	27	114	9	206	17	430	35
2. Ders öncesi hazırlık yaparım	Bingöl	11	78,6	1	7,1	0	0	2	14,3	0	0
	Türkiye	890	72,3	295	24	21	1,7	24	1,9	1	0,1
3. Derse hazırlanmak için yeterli zamanım var	Bingöl	11	78,6	2	14,3	0	0	1	7,1	0	0
	Türkiye	730	59	355	29	63	5	70	6	18	1
4. Öğrencilerle bire bir ilgilenmek için yeterli zamanım var	Bingöl	4	28,6	4	28,6	2	14,3	1	7,1	3	21,4
	Türkiye	344	28	419	34	135	11	190	15	147	12
5. Ders programındaki değişikliklere ayak uydurabiliyorum	Bingöl	10	71,4	3	21,4	1	7,1	0	0	0	0
	Türkiye	723	58	351	29	90	7	53	4	21	2
6. Çok fazla ders dışı iş yüküm bulunmaktadır	Bingöl	5	35,7	4	28,6	2	14,3	1	7,1	2	14,3
	Türkiye	309	25	337	27	154	12	206	17	232	19

Tablo 3.120 incelendiğinde, "Ders yüküm çok fazla" ifadesine kısmen katılan ve kesinlikle katılan ilimizde 5 (%35,7), Türkiye'de 479 (%39) öğretmen bulunurken, bu ifadeye kısmen katılmayan ve hiç katılmayan ilimizde 8 (%57,1) Türkiye'de 636 (%52) öğretmen bulunmaktadır.

"Ders öncesi hazırlık yaparım" ifadesine kısmen katılan ve kesinlikle katılan ilimizde 12 (%85,7), Türkiye'de 1185 (%96) öğretmen varken, bu ifadeye kısmen katılmayan ve hiç katılmayan ilimizde 2 (%14,3), Türkiye'de 25 (%2) öğretmen vardır. İlimizde ve Türkiye'de öğretmenlerin büyük bir kısmının ders öncesi hazırlık yaptığı gözlenmektedir.

"Derse hazırlanmak için yeterli zamanım var" ifadesine kısmen katılan ve kesinlikle katılan ilimizde 13 (%92,9), Türkiye'de ise 1085 (%88) öğretmen bulunurken, bu ifadeye kısmen katılmayan ve hiç katılmayan ilimizde 1 (%7,1) 88 (%7) öğretmen vardır. Bu durumda ilimizde

ve Türkiye'de öğretmenlerin büyük bir kısmının derse hazırlanmak için yeterince zamanlarının olduğu savunulabilir.

"Öğrencilerle bire bir ilgilenmek için yeterli zamanım var" ifadesine kısmen katılan ve kesinlikle katılan ilimizde 8 (%57,2), Türkiye'de ise 763 (%62) öğretmen varken, bu görüşe kısmen katılmayan ya da hiç katılmayan ilimizde 4 (%28,5), Türkiye'de ise 337 (%27) öğretmen vardır. İlimizde ve Türkiye'de Öğretmenlerin büyük bir kısmının öğrencilerle bire bir ilgilenmek için yeterli zamanının olduğu gözlenmektedir.

"Ders programındaki değişikliklere ayak uydurabiliyorum" ifadesine kısmen katılan ve kesinlikle katılan ilimizde 13 (%92,8), Türkiye'de 1074 (%87) öğretmen bulunurken, bu görüşe kısmen katılmayan ve hiç katılmayan öğretmen ilimizde bulunmazken Türkiye'de 74 (%6) öğretmen bulunmaktadır. İlimizde ve Türkiye'de öğretmenlerin büyük bir kısmının ders programındaki değişikliklere ayak uydurabildiği görülmektedir.

"Çok fazla ders dışı yüküm var" ifadesine kısmen katılan ve kesinlikle katılan ilimizde 9 (%64,3), Türkiye'de 646 (%52) öğretmen varken, bu ifadeye kısmen katılmayan ve hiç katılmayan ilimizde 3 (%21,4), Türkiye'de ise 438 (%36) öğretmen bulunmaktadır.

3.4.3.6. Öğretmenlerin Ödev Verme Sıklığı ve Ödevlerle İlgili Öğrencilere Geribildirimde Bulunma Durumları

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ödev verme sıklığına göre öğrencilerin Matematik testi puanlarına ait betimsel istatistikler Tablo 3.121'de verilmiştir.

Tablo 3. 121. Öğretmenlerin Ödev Verme Sıklığına Göre Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Testi Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

Öğretmenin Ödev Verme Sıklığı	BİNGÖL		TÜRKİYE	
	%	$\bar{X}$	%	$\bar{X}$
Ev ödevi vermem			7,8	527,52
Haftada 1 ya da 2 kez			83,2	492,53
Haftada 3 ya da daha fazla			9	501,16
Toplam			100	496,00

Tablo 3.121 incelendiğinde, Öğretmen anketinde ödev verme sıklığı ile ilgili maddeyi ilimizde yanıtlayan herhangi bir öğretmen bulunmamıştır. Türkiye'de ise ev ödevi vermeyen

öğretmenlerin öğrencilerinin en yüksek puan ortalamasına ($\overline{X}$=527,52); haftada 1 ya da 2 kez ev ödevi veren öğretmenlerin öğrencilerinin ise en düşük puan ortalamasına sahip olduğu ($\overline{X}$=492,53) görülmektedir. Öğretmenlerin ödev verme sıklığının öğrencilerin sosyal bilgiler puanlarında tutarlı bir biçimde anlamlı bir değişime yol açmadığı gözlenmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin verdikleri ödevlerle ilgili öğrencilere geri bildirimde bulunma durumlarına ilişkin görüşleri Tablo 3.122'de yer almaktadır.

Tablo 3. 122. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ev Ödevleriyle İlgili Öğrencilere Geri Bildirimde Bulunma Durumları

Maddeler		Her zaman ya da hemen hemen her zaman		Bazen		Hiç ya da Neredeyse Hiç	
		N	%	N	%	N	%
1. Ödevleri kontrol ederim ve öğrencilere geri bildirimde bulunurum	Bingöl	9	64,3	4	28,6	1	7,1
	Türkiye	907	72	345	27	13	1
2. Öğrencilerin ödevlerini kendilerine kontrol ettiririm	Bingöl	1	7,1	4	28,6	9	64,3
	Türkiye	235	19	523	41	504	40
3. Ödevleri sınıfta tartışırım	Bingöl	5	35,7	7	50	2	14,3
	Türkiye	509	40	691	55	64	5
4. Ödevleri öğrencilerin ders notlarına katkı sağlayacak şekilde kullanırım	Bingöl	7	50	5	35,7	2	14,3
	Türkiye	709	56	480	38	76	6
5. Öğrencilerin ödevlerini başka bir öğrenciye kontrol ettiririm	Bingöl	1	7,7	5	38,5	7	53,8
	Türkiye	200	16	502	40	559	44

Tablo 3.122 incelendiğinde, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun (ilimizde=%93 Türkiye'de=%99) her zaman ya da bazen ödevleri kontrol ettiği ve öğrencilere geri bildirimde bulunduğu gözlenmektedir. Bununla birlikte öğretmenlerin çok büyük bir kısmının (ilimizde=%85,7 Türkiye'de=%95) ödevleri her zaman ya da bazen sınıfta tartıştığı ve yine çok büyük bir kısmının (ilimizde=%85,7 Türkiye'de=%94) ev ödevlerini her zaman ya da bazen öğrencilerin notlarına katkı sağlayacak şekilde kullandığı görülmektedir. Bununla birlikte ilimizde öğretmenlerin %35,7'sinin Türkiye'de ise yarıdan fazlasının (%60) öğrencilerin

ödevlerini her zaman ya da bazen öğrencilerin kendilerine kontrol ettirdiği ve yine ilimizde öğretmenlerin yarıya yakını (%46,2), Türkiye'de ise yarıdan fazlasının (%56) öğrencilerin ödevlerini her zaman ya da bazen başka bir öğrenciye kontrol ettirdiği gözlenmektedir.

3.4.4. Sosyal Bilgiler Başarısını Etkileyen Okul Özellikleri

Okul anketinde yer alan değişkenlerin öğrencilerin Sosyal Bilgiler başarıları üzerindeki etkisini incelemek amacıyla ilgili değişkenler üzerinde analiz çalışmaları yürütülmüş ve elde edilen bulgular raporlaştırılmıştır. Yapılan analizlerde, okullar ile o okullarda öğrenim gören öğrenciler eşleştirilmiş ve öğrencilerin puanlarının ortalaması alınarak ilgili okula ait ortalama bir puan oluşturulmuştur.

3.4.4.1. Sosyal Bilgiler Dersine Ait Okulların Başarı Durumları

İlimiz okullarının, Sosyal Bilgiler testine ilişkin okul ortalamaları Tablo 3.123'te gösterilmiştir.

Tablo 3. 123. Okulların Sosyal Bilgiler Dersine Ait Betimsel İstatistikler

Dersler	N	$\overline{X}$	Minimum	Maksimum
Sosyal Bilgiler	16	478,5	433,3	541,7

Tablo 3.123'e göre il genelindeki 16 okulun verisi incelendiğinde Sosyal Bilgiler testinde en düşük puana sahip okulun ortalaması 433,3 iken en yüksek puana sahip okulun ortalaması 541,7'dir. 16 okulun ortalama Sosyal Bilgiler puanı 478,5'dir.

3.4.4.2. Okul Türü

Okul türüne göre, Sosyal Bilgiler testine ilişkin okul ortalamaları Tablo 3.124'te verilmiştir.

Tablo 3. 124. Okul Türüne Göre Ortalama Sosyal Bilgiler Testi Puanları

Okul Türü	BİNGÖL			TÜRKİYE		
	N	%	$\overline{X}$	N	%	$\overline{X}$
Genel Ortaokul	12	75	474,92	933	86	498,2
İmam Hatip Ortaokulu	2	12,5	480,86	119	11	498,3
Yatılı Bölge Ortaokulu	2	12,5	497,73	37	3	475,9
Toplam	16	100	478,51	1089	100	497,5

Sosyal bilgiler testine ilişkin okul ortalamaları okul türüne göre incelendiğinde ilimizde en yüksek puan ortalamasının Yatılı Bölge Ortaokullarına ait iken ($\overline{X}$=497,73) Türkiye'de ise İmam Hatip Ortaokullarına ait olduğu ($\overline{X}$=498,3), ilimizde en düşük ortalama Genel Ortaokullar

($\overline{X}$=474,92) iken Türkiye'de ise en düşük ortalama Yatılı Bölge Ortaokullarının ($\overline{X}$=475,9) olduğu görülmektedir. Bununla birlikte bulgular, sosyal bilgiler ortalamalarının okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır.

3.4.4.3. Sekizinci Sınıf Ortalama Sınıf Mevcudu

Sekizinci sınıfların ortalama sınıf mevcuduna göre, Sosyal Bilgiler testine ilişkin okul ortalamaları Tablo 3.125'te verilmiştir.

Tablo 3. 125. Sekizinci Sınıf Ortalama Sınıf Mevcuduna Göre Okulların Ortalama Sosyal Bilgiler Puanları

8. Sınıf Ortalama Sınıf Mevcudu	BİNGÖL			TÜRKİYE		
	N	%	$\overline{X}$	N	%	$\overline{X}$
25'ten az	4	25	491,46	357	28	496,9
25-30 arası	9	56,3	480,18	623	49	495,2
31-40 arası	2	12,5	459,31	227	18	493,5
41 ve daha fazla	1	6,3	450,13	71	6	492,5
Toplam	16	100	478,51	1277	100	495,2

Tablo 3.125'e göre, okullara ait ortalama sosyal bilgiler testi puanları, sekizinci sınıf ortalama sınıf mevcuduna göre incelendiğinde, ilimiz ve Türkiye'de sınıf mevcudunun ortalama olarak 25'ten az olduğu okulların en yüksek puan ortalamasına sahip olduğu (Bingöl$\overline{X}$=491,5-Türkiye$\overline{X}$=496,9), bu okulları sınıf mevcudu 25-30 arasında değişen okulların takip ettiği görülmektedir (Bingöl$\overline{X}$=480,2-Türkiye$\overline{X}$ =495,2). En son sırada ise ortalama sınıf mevcudu 41 ve üzerinde olan okullar (Bingöl$\overline{X}$=450,1-Türkiye$\overline{X}$=492,5) yer almaktadır. Elde edilen ortalamalar Türkiye verisiyle doğru orantılıdır.

3.4.4.4. Okulda Kütüphane Olup Olmama Durumu

Okulda kütüphane olup olmama durumuna ilişkin çalışmada ele alınan toplam 1211 okulun %71'inde kütüphane bulunurken, %29'unda kütüphane bulunmamaktadır. İlimizde bu çalışmada ele alınan toplam 16 okulun %80'ninde kütüphane bulunurken %20'sinde kütüphane bulunmamaktadır.

Okulların kütüphaneye sahip olup olmama durumlarına göre, okulların ortalama Sosyal Bilgiler testi puanları Tablo 3.126'da verilmiştir.

Tablo 3. 126. Okul Kütüphanesi Olup Olmama Durumuna Göre Okulların Ortalama Türkçe Puanları

		BİNGÖL			TÜRKİYE		
		N	%	$\bar{X}$	N	%	$\bar{X}$
Okulunuzda kütüphane var mı?	Evet	12	80	482,5	860	71	495,78
	Hayır	3	20	461,78	351	29	495,26
Toplam		15	100	478,34	1211	100	495,63

Tablo 3.126'ya göre, Sosyal bilgiler testine ilişkin okul ortalamaları, okullarda kütüphane bulunup bulunmama durumuna göre ilimizde incelendiğinde okul kütüphanesi bulunan okulların ortalamasının ($\bar{X}$=482,50), bulunmayan okulların ortalamasından ($\bar{X}$=461,78), daha yüksek olduğu görülmektedir. Türkiye'de de aynı şekilde okul kütüphanesi bulunan okulların ortalamasının ($\bar{X}$=495,78), bulunmayan okulların ortalamasından ($\bar{X}$=495,26), daha yüksek olduğu görülmektedir. İlimizde puanlar arasındaki fark Türkiye'ye göre daha fazla olduğu gözlenmektedir. Elde edilen ortalamalar Türkiye verisiyle doğru orantılıdır.

3.4.4.5.Okulun Bulunduğu Yer

Okulun bulunduğu yere göre, okulların ortalama Sosyal Bilgiler testi puanları Tablo 3.127'de verilmiştir.

Tablo 3. 127. Okulun Bulunduğu Yerleşim Birimine Göre Okulların Ortalama Sosyal Bilgiler Puanları

Okulun Bulunduğu Yer	BİNGÖL			TÜRKİYE		
	N	%	$\bar{X}$	N	%	$\bar{X}$
Şehir merkezi	10	62,5	471,29	710	55,5	494,95
Büyük şehir - Merkez ilçe	1	6,3	480,69	84	6,6	500,82
Şehrin dışında mahalle	1	6,3	541,77	155	12,0	500,67
Kasaba, köy vb.	4	25,0	480,23	331	25,9	492,36
Toplam	16	100	478,51	1280	100	495,36

Sosyal bilgiler testine ait okul ortalamalarının yerleşim birimlerine göre durumu incelendiğinde, ilimizde en yüksek puan ortalamasının şehrin dışında mahallede bulunan okullara ait ($\overline{X}$=541,77) iken Türkiye'de büyük şehir-merkez ilçelerde bulunan okullara ($\overline{X}$=500,82), ait olduğu görülmektedir. En düşük ortalamanın ise ilimizde ve Türkiye'de kasaba ve köylerde bulunan okullara (Bingöl$\overline{X}$=480,23-Türkiye$\overline{X}$ =492,36) ait olduğu görülmektedir.

3.4.4.6. Velilerin Okul Etkinliklerine Katılımı

Velilerin okul etkinliklerine katılımı ile ilgili okulların ortalama Sosyal Bilgiler testi puanları Tablo 3.128'de verilmiştir.

Tablo 3. 128. Velilerin Okul Etkinliklerine Katılımına Ortalama Sosyal Bilgiler Puanları

Velilerin Okul Etkinliklerine Katılımı Ne Derece Mevcuttur	N	%	$\overline{X}$
Çok Düşük	5	33,3	469,13
Düşük	7	46,7	472,5
Orta	3	20,0	513,6
Çok Yüksek	0	0	0
Toplam	15	100	479,6

Okullara ait ortalama sosyal bilgiler testi puanları, velilerin okul etkinliklerine katılımına göre incelendiğinde, velilerin okul etkinliklerine katılımının orta olduğu okulların en yüksek puan ortalamasına sahip olduğu ($\overline{X}$=513,6), bu okulları velilerin okul etkinliklerine katılımının düşük olduğu okulların takip ettiği görülmektedir ($\overline{X}$=472,5). En son sırada velilerin okul etkinliklerine katılımının çok düşük olan okullar ($\overline{X}$=469,13) yer almaktadır. İlimizde velilerin okul etkinliklerine katılımının çok yüksek olduğu okulların bulunmadığı gözlenmektedir.

3.4.4.7. Okulun Çevre Güvenliği

Okulun çevre güvenliği ile okulların ortalama Sosyal Bilgiler testi puanları Tablo 3.129'da verilmiştir.

Tablo 3. 129. Okulun Çevre Güvenliğine Göre Ortalama Sosyal Bilgiler Puanları

Okulumuzun Çevresi Güvenlidir	N	%	$\overline{X}$
Kısmen Katılıyorum	1	6,7	541,77
Kararsızım	1	6,7	511,50
Kısmen Katılıyorum	9	60,0	476,50
Tamamen Katılıyorum	4	26,7	463,02
Toplam	15	100	479,6

Okullara ait ortalama sosyal bilgiler testi puanları, okulun çevre güvenliğine göre incelendiğinde, en yüksek ortalamanın kısmen katılıyorum ve kararsızım diyen okul müdürlerinin bulunduğu okullarda olduğu (N=2, $\overline{X}$=526,6) gözlemlenmiştir. En düşük ortalamanın ise kısmen katılmıyorum ve tamamen katılmıyorum diyen müdürlerin bulunduğu okullar olduğu (N=13,$\overline{X}$=470,06) gözlenmektedir.

BÖLÜM-4

SONUÇ VE TARTIŞMA

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

ABİDE 2016 sonuçları incelendiğinde ilimizde Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler ve Fen Bilimleri derslerine ilişkin yeterlilik düzeyleri ele alındığında öğrencilerimizin genel olarak orta ve orta üstü düzeylerde yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Bu sonuç Türkiye verisi ile karşılaştırıldığında ilimizin yeterlilik düzeyleri bakımından daha iyi bir durumda olduğunu göstermektedir. Ayrıca ilgili derslerde ileri düzey yeterlilik yüzdeleri incelendiğinde:

Türkiye/İl	Türkçe	Matematik	Fen Bilimleri	Sosyal Bilgiler
Bingöl	**%6,8**	**%2,8**	**%10,5**	**%23,3**
Türkiye	**%6,4**	**%3,1**	**%4,1**	**%10,3**

İlimiz Matematik dersi yüzdesi Türkiye verisine yakın bir değerde iken, Türkçe, Fen Bilimleri ve Sosyal Bilgiler derslerinde ise ilimiz yüzdelerinin Türkiye yüzdelerinden daha yüksek bir değerde olduğu görülmektedir. İlimiz adına artı bir durum oluşturan bu sonucu ilimizin eğitim öğretim hedefleri doğrultusunda daha üst düzeye çıkarmak adına DYK'da ve eğitim –öğretim faaliyetleri esnasında süreç içinde öğretmenler tarafından ileri düzey yeterlilik alanına ait kazanımların ele alınması önerilmektedir.

Evdeki kitap sayısının Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler ve Fen Bilimleri dersleri üzerindeki başarı etkisi incelendiğinde ilimize genel olarak öğrencilerin 6-15 kitap grubunda toplandıkları tespit edilmiştir. Türkiye verisine göre bu durum ilimizin eksikliğini göstermektedir. Bu olumsuzluğu gidermek adına İl Milli Eğitim Müdürlüğü ilgili kurumlarla iletişime geçerek çeşitli etkinlikler aracılığı ile öğrencilere kitap edinme becerisi kavratılabilir ve bu hususta İl Milli Eğitim Müdürlüğü öncüllük ederek öğrencilere uygun kitaplar hediye edilebilir. Ayrıca başta Türkçe Öğretmenleri olmak üzere bütün öğretmenlerin öğrencilere ve velilere kendi kütüphanelerini oluşmaları yönünde çalışmalar yürütebilirler.

Öğrencilerin eğitim hedefleri göz önüne alındığında ilimiz öğrencilerinin genel olarak lisans mezuniyetini hedefledikleri tespit edilmiştir. İlimizde öğrencilerin çok az bir kısmı yüksek lisans ve doktora eğitimini hedeflemektedir. Değişen dünya ve ekonomik şartlar göz önüne alındığında eğitim hedeflerinin akademik alanlara yönlendirilmesi için İl Milli Eğitim Müdürlüğünün, Bingöl Üniversitesi ile işbirliği yaparak yönlendirici rehberlik kulübü oluşturulup öğrencilere yönlendirici ve mesleki rehberlik hizmetleri sunulması önerilir.

Öğretmenlerin tamamlamış oldukları eğitim değişkeni ele alındığında ilimizde öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun lisans mezunu olduğu tespit edilmiştir. Türkiye verisi ile karşılaştırıldığında bu durum ilimizin eksikliğini göstermektedir. Bu olumsuzluğu gidermek adına İl Milli Eğitim Müdürlüğü aracılığıyla üniversitelerle iş birliği yapılarak öğretmenlerin yüksek lisans ve doktora gibi akademik alanlarda eğitim almaları sağlanabilir.

DYK'ya katılım ve ders başarıları ele alındığında her iki dönem de kurslara katılan öğrencilerin başarısının sadece bir dönem ya da hiç katılmayan öğrencilere oranla daha yüksek olduğu görülmüştür**.** Bu sonuçtan yola çıkarak başta okul müdürlerinin, ilgili öğretmenlerin ve eğitim-öğretim ile ilgili bütün paydaşların öğrencilerin DYK'ya katılımını sürekli hale getirmeleri ile ilgili çalışmalar yapmaları önerilmektedir.

Aile ilgisi ve baskısı değişkeni ele alındığında aile ilgisi arttıkça başarının arttığı, aile baskısı artıkça başarının düştüğü gözlemlenmiştir. Bu hususta eğitim-öğretimle ilgili bütün paydaşların sorumluluk alarak veli ile iletişime geçip aile ilgisini arttırmaya yönelik etkinlikler yapmaları önerilmektedir.

Okulda bulunmayı seviyorum değişkeni göz önüne alındığında Türkiye verisinde pozitif yönlü bir ilişki söz konusu iken ilimizde negatif yönlü bir ilişki söz konusudur. İlimize ait bu olumsuzluğu düzeltmek adına okulda öğrencilerin ilgisini canlı tutacak etkinliklere ağırlık verilmesi önerilmektedir. Bu hususta ilgili müdürlüklerle iletişime geçilerek okulların bünyesinde çeşitli sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler düzenlenebilir. Okullarda yapılacak sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için öğretmen ve öğrencilerin etkinliklerde aktif rol üstlenerek eğitim paydaşlarının kaynaşması sağlanılabilir. Okullarda oluşturulacak bu olumlu hava ile öğrencilerin okullara yönelik tutumlarında değişim sağlanılabilir.

Kütüphane değişkeni ele alındığında hem ilimizde hem Türkiye'de Kütüphanesi olan okulların daha başarılı olduğu gözlemlenmiştir. İlimizde uygulamaya katılan okulların %20'sinde kütüphane olmadığı tespit edilmiştir. Öğrenci başarısını artırmak için Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından ilgili kurumlarla iş birliği yapılarak veya çeşitli projelerle kütüphanesi bulunmayan okullara günümüz şartlarına uygun Z Kütüphane oluşturulması önerilir.

Velilerin okul etkinliğine katılım değişkeni ele alındığında veli katılımı arttıkça okullarda başarı artmaktadır. İlimizde veli katılımı genellikle orta düzeyde yığılma göstermektedir. Ayrıca

ilimizde uygulamaya katılan okullarda çok yüksek düzeyde veli katılımının olduğu herhangi bir okul bulunmamaktadır. İlimiz adına olumsuzluk oluşturan bu durumun değişmesi adına eğitimin önemli bir değişkeni olan velinin okul etkinliklerine daha fazla katılması için ilgililerin çalışma yapmaları uygun görülmektedir. Bu hususta Üniversite ile iş birliğine gidilerek seminerler ve konferanslar düzenlenebilir. Ayrıca veli katılımı sağlanması amacı ile il, ilçe ve köy merkezlerinde afiş ve broşür gibi bilgilendirici çalışmaların camilerde duyurusu yapılarak ilgili kurumların işbirliği ile velileri okul etkinliklerine katılımı artırılabilir. Yerel medyanın desteği ile ailelerin eğitime destek öykülerine basında yer verilebilir.

Öğrencilerin Fen Bilimleri başarılarının okulda laboratuvar olup olmama değişkenine göre incelendiğinde Türkiye verisinde laboratuvarı bulunan okulların Fen Bilimleri başarı ortalamaları yüksek iken, İlimizde ise laboratuvarı bulunmayan okulların Fen Bilimleri başarı ortalamalarının daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir (Laboratuvarı olan: 465-Laboratuvarı olmayan:495). Bu hususstaki olumsuzluğu gidermek adına Fen Bilimleri öğretmenlerine laboratuvarları daha etkin bir şekilde kullanmaları önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Berberoğlu, G. (2012). Kapsam geçerliği. Cito Eğitim: Kuram ve Uygulama. 15, 10-16.
- Demirtaşlı, N. (2010). Üst düzey düşünme becerilerinin ölçülmesinde gündelik yaşam unsuru. *Cito Eğitim: Kuram ve Uygulama*. 7, 9-26.
- Eurostat (2011). Regions in the Europoean Union. Nomenclature of territorialnits for statistics. Luxembourg: European Union.
- King, F.J., Goodson, L. ve Rohani, F. (1998) Higher order thinking skills: Definitions, teacing strategies, assessment. Web: http://www.cala.fsu.edu/ files/higher_order_thinking_skills.pdf adresinden 22 Nisan 2017 tarihinde alınmıştır.
- MEB (2014). TIMSS 2011 ulusal matematik ve fen raporu: 8. sınıflar. Ankara.
- MEB (2017). PISA 2015 ulusal raporu. Ankara.
- MEB (2017). TIMSS 2015 ulusal matematik ve Sosyal Bilgiler ön raporu 4. Ve 8. sınıflar. Ankara.
- MEB (2016). ABİDE 2016 Akademik Becerilerin İzlenmesi Ve Değerlendirilmesi raporu 8.sınıflar. Ankara
- Wang, S. ve Wang, H. (2014). Teaching and learning higher-order thinking.
- International Journal of Arts and Sciences. 7(2), 179-187.